

STEVEN SPIELBERG DIGITAL YIDDISH LIBRARY

NO. 06118

DI HAVAYI INZLEN

S. Borenshteyn

NATIONAL YIDDISH BOOK CENTER
AMHERST, MASSACHUSETTS

NATIONAL YIDDISH BOOK CENTER
AMHERST, MASSACHUSETTS
413 256-4900 | YIDDISH@BIKHER.ORG
WWW.YIDDISHBOOKCENTER.ORG

•

MAJOR FUNDING FOR THE
STEVEN SPIELBERG DIGITAL YIDDISH LIBRARY
WAS PROVIDED BY:

Lloyd E. Cotsen Trust
Arie & Ida Crown Memorial
The Seymour Grubman Family
David and Barbara B. Hirschhorn Foundation
Max Palevsky
Robert Price
Righteous Persons Foundation
Leif D. Rosenblatt
Sarah and Ben Torchinsky
Harry and Jeanette Weinberg Foundation
AND MEMBERS AND FRIENDS OF THE
National Yiddish Book Center

•

The *goldene pave*, or golden peacock, is a traditional symbol of Yiddish creativity. The inspiration for our colophon comes from a design by the noted artist Yechiel Hadani of Jerusalem, Israel.

The National Yiddish Book Center respects the copyright and intellectual property rights in our books. To the best of our knowledge, this title is either in the public domain or it is an orphan work for which no current copyright holder can be identified. If you hold an active copyright to this work – or if you know who does – please contact us by phone at 413-256-4900 x153, or by email at digitallibrary@bikher.org

ס. באדעתני

די זעלט

און

אַרְעָ נָּמֹר זְוָאנְדָּעָר

פֿוֹן

ס. בָּאָרְעָנְשְׁטִין

(א. בִּיאַלִיסְטָקָעָר)

די האוואאי אינולען

לאנדאן, 1981

ארויםגעבען און גערדורקט

בֵּי י. נְרוּדִיצְקִי 48, מִילְעָד רְוִיחָה, לְאַנְדָּאן, א.ת.

MADE AND
PRINTED
IN ENGLAND

**די זעלט
און אירע נאטור זואנדער**

ג ע וו יד מ ע ט

מיין טיערן ברודער

יעקב באָרענשטיין

פָּרָעָה

די וועלט און אירע נאטור וואונדר ער אין דער אינהאלט פין
דיזען בוך, און דערמיט האב איך זיך געתטלט און אויפנגאבע צו
שאפען און אריגינגעלע ווערכ פארן אידישן לעזער.

אלע קולטוריעלע פעלקער פון דער וועלט האבן אועלכע באשרוי
ונגנגען; אבער מיר אידען האבן דאס ניט. מערקווידיג, מיר אידען
וואס נעמען און איוונטייל מיט אלע פעלקער גלייך אויף אלע געביטן
פון קונסט, וויסענשאפט, אבער אויפון געביט „די וועלט און אירע
נאטור וואונדר“, און דעם פרט זיינען מיר אידען זיינט אונטער-
שטעליג.

בי די אומותה העולם ווערט ארויסגעשית געלערענטע עקספע-
דיציעס און פארשיידענע טיילען פון דער וועלט, און זיי בארייכען
זיערע ליטעראטורן און מוזעאום... אבער וואס טווען מיר אידען
אויף דעם געביט? נארניט! דעריבער האב איך זיך אליאן געתטלט
די אויפנגאבע אויך צו בארייכען אונזער אידישע ליטעראטור מיט א
באשרויובונג פון אלע נאטור וואונדר פון דער וועלט דורך מיין
איינגענער דערפאָרונג, און אויך זאמלען א קאַלעקטיע פון מינעראָלן
און פארשיידענע אלטימליכייטען פון פרימיטיווע פעלקער פון אלע
טיילן פון דער וועלט פאר א אידישען מוזעאום. יאן ארבעת
האב איך שווין אויף דעם אווקגעגעבען מיט דערפאָלְג, און מיט

גראיס פרייד טיל איך זיך איצטער מיטן אידישן להזער מיט מײַן
אָרוֹיְסֶנְגָּעְבָּעָן דעם ערשותען בורך אין דער אִידְישֶׁר שפֿראָך אַיבָּעָר
די נָאָטוֹר ווֹאָנוֹדָעָר פָּון די הָאָוָאָיָע אַינְזָלָעָן. מֵין אַוְיפָּגָבָע צָוָא
דער גְּרָגְיוֹבָעָן מֵין צִיל אַיז זְיוּעָר אַ שְׂוּעָרָה, מְחֻמָּת זְיוּנְדִּינָג אַלְיוֹן
אוֹן הָאָרָעָפָּאַשְׁנִיק פָּאַלְטָמָיר מַאֲנְכָעָס מָאָל צָוָאָסְטָ דִּי עַקְאַנְאַמִּישָׁע
בָּאָדִינְגָּנְגָּעָן, אוֹן שְׁטָעָרָט מֵין אַרְכָּעָט, אַבָּעָר זְיוּנְדִּינָג בָּאַלְאָדוֹן מִיט
פּוֹלוֹן גְּלוֹיְבָן פָּאָר דָּעָר גּוֹטָעָר זָאָךְ ווֹאָס אַיךְ ווֹעַל בִּיְשְׁטִיעָרָן פָּאָר
דָּעָר אִידְישֶׁר לִיְטָעָרָטָור בְּכָלָל, אוֹן פָּאָרָן אִידְישָׁן מְזוֹעָאָס בְּפֶרְטָם,
וֹעַל אַיךְ מִיט מָוֶט פָּאָרְטוֹזָעָצָעָן די אַרְכָּעָט, ווֹאָס אַיךְ הָאָבָּזָה זִיךְ.
אָונְטָעָרְנוּעָנוּמָעָן אוֹן מִיט מְסִירָהִינְפָּשָׁ דָּעָרְגִּיוֹיכָן דעם צִיל.

ס. בָּאָרְעָנְשְׁטִין.

“קילא אויע וויאזקע”

(דען איביג שפיענדייקער פיעען)

די האוואאיידיאינולען זייןנע איביג פון די שיינסטע גראפען איביגלען, וואס געפינען זיך אויפן שטילן ים (פאסיפיק). זיך צייבגען זיך אויס מיט זויערעד איביגע פיער-שפיענדייקע בערג. מיט וואונדרער-שיינע, טיפע קעניאנס און ריזיקע וואסערפאלן. דארט געד פינט זיך דער באוואוסטער בארגן מאנאלאה, וואס איז 14 טווענט פום די הויך, איז איביך מיט שנוי באדרקט, און פון זיין שפיען אטעלט אַ בראונענדייקער “קראטער”.

די שיינע האוואאיידיאינולען צייבגען זיך אויך אויס מיט וואו-דערבראע פלאנגזונגען און מיט אועלכע מינימ פיש וואס מען קאן אין קיין אנדער פלאז אויף דער וועלט ניט זען.

די פרימיטיווע איביגוואינער, די קאנאקסס, וואס שטאמען פון דער פאליגנוזער ראסע, זייןגען איצט באוואוסט מיט זויער אראנייד נעלער שיינען טרווערעד מזוק, וואס ווערט געשפילט איביבת דער נאנציגער וועלט.

די האוואאיידיאינולען זייןנע צום לאטען מלאן ענטדקט גען, ואון פון דעם בארכיטטונג בענגלישן אפיטאָן “קוש” און יאָר 1778, איז ער האט זיך דעמאָלט אַ נאמען געגעבען “סאנדוויטש-אינולען”, אַ נאמען נאך זייןעם אַ פריננד.

נאך מיט יארען צוריש האבן די האוואאייד “פריסטס” פארע איזסגעואנט אַ פון נאנץ וויט פון ים וועלן קומען צו זיך זויערעד

די וועלט — און אידער נאטור וואנדער

געטער מיט וויסע פנים ער און זיינר נכואה אוּן מקומים געווארן.
זוי האבן קאטפיטאן קוק מיט זיין מאנשאפט טעמאפלען, ווי עס פאסט פאר געטער
און זוי באזעט אין זיערע טעמאפלען, ווי עס פאסט פאר געטער
אבער קעפטיאן קוק און זיין מאנשאפט זיינען געווען בלוזו ערדיישע
מענטשן. און אין א געלען מיט די האוואיער צוליב א פרוי, איז
קעפטיאן קוק דערהרגעט געווארן. זיין קערפער האבן זוי צווניטן
אויף שטיקער און זוי געווארן פאר הינט. זיין חארץ האבן זוי אויפֿ
געחאנגען אויף א בום. קנדער האבן געמיינט אָס אָס איז די
הארץ פון א חזיר האבן זוי דאס אויפֿגענסן. דאס איז געווען דער
סוח פון גרויסן יסְדרויזענדער קעפטיאן קוק.

די ערשטער וויסע מענטשן וואס האבן זיך באזעט אוּף די
האוואיער אינזעלן זיינען געווען מיסיאנערן. זוי האבן זיך צונען
קוקט צו זיערע מנהנים האבן זוי אנדערש ניט געדינקט אָס זוי זוי
נען איינע פון די פארלארען אידישע שבטים.

זיערע טעמאפלען זיינען געווען געבויט די זעלבע ארכיטקטוֹר
וֹוֹסָאיַז געווען דער ביהיכמדש. און דער געוען אוּן בי זוי גען
ווען בעט א פארברעכער פֿלענט זיך אויסבאהאלטן אָז טעמאפלעֶל
האט אים דאס פֿאַלְק ניט געטאָרט באָרין ביּוֹן די פֿרִיסְט (הייליגע)
האָבָן מסכימים געווען אָז ער אוּן שולדיג.

בעט א אינגעַל פֿלענט ווערט געבוירן פֿלען זוי אים מל זיין
פֿונְקְט ווי ביּוֹן אָנוֹ אִידָּן.

פון קיּוֹן שריפט האָבָן זוי ניט געוואָסְט, אוּן טאָקָע זיינָר
שׂוּוּרָע צו דערניין זיינָר אֲבְשַׁתְּמָוֹן. אָבער די לְעֵגְנָדָם וואס
סּוּוּרָט בַּיּוֹ זיִוְרְצִילְט אוּן זיינָר פַּיל עַנְלִיךְ צו אֲנוּזָרָעַ. די
לְעֵגְנָדָע בְּנוּגָע יְסָפָר מִיט די בְּרִידָעָר אָז דער מְבוֹל (Kaiakahnalu)
און אֲפִילְוֹ פָּוֹן מְשָׁה רְבִינָה, זוי אֶזְזִי אֲפְרִינְצָעָסִין הָאָט אָים פָּוֹן יִם
אֲרוּסְגָּעָנוּמוֹן אָז ער אוּן אֲוַיסְגָּעָאָסְקָן אֲפְלָקְסְ-פְּרִירָעָר.

איינער פָּוֹן די מִיסְיאָנָרָן הָאָט זיך אוּיסְגָּעָלְעָרָנָט זיינָר שְׁפָרָאָד
און הָאָט זיך אֲוּוּקְגָּעָלְאָזָן פָּאָר אַלְאָנָגָע נְסִיעָה אַיבָּעָר די אַינְזָלָעָן
און ער הָאָט אֲנָגְעָטָרָאָפָּן אֲוּנְדָּרְטָרִיב ווּוִיסָעָעָן מְעַנְשָׁן עַנְלִיךְ צו
איַדְן אָז זוי האָבָן גְּרָעָט אֲשְׁפָרָאָך וואס ער הָאָט זוי ניט פָּאָרָ

ס. באָרנשטיין

שפטאנען. דעריבער דינiken מאנכע געלערטנטע או די האוואריאיר האבן עפֿעס יא אַ שייכות צו אִידן.

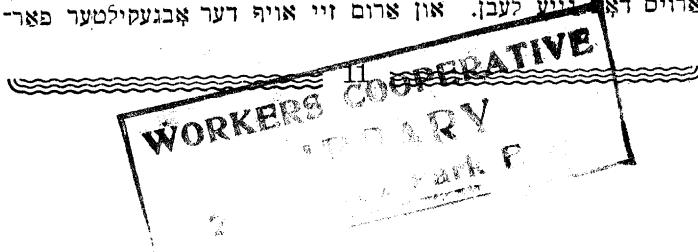
די סענדוויטש-איינזלען זיינען אין ניכן באָוואוост געווארן אלס דער גּוּדְרָן אוֹיפֶּר דער ווּלְטָן. אָון די אַמּוּרִיקָאָגָּרְדָּר רַעֲנִירָן הַקָּט דָּעַם גּוּדְרָן אין יָאָר 1900 עַרְקְלָעַרְטָאָלְס אַיְנָעָ פָּוּן אַירָע טַעַרְדִּי טַאַרְיעָס...

נאָר דָעַם ווּי אַיךְ האָב, "דָּוּרְכְּגָּהְיִקְּט" אַלְעָ אַינְטָעַרְעַסָּאנְטָע פְּלַעְצָעָר פָּוּן אַמּוּרִיקָא, האָב אַיךְ מִיט נָאָר אַחֲרָ דָעַם 10-טָן יָאָ נָוָאָר זִיךְ אַרְוִיפְּגָּעָזָעָט אַוְּיפֶּר דָעַר שִׁיף, "וּוְעַתְּרוֹאָ" וּוּלְכָעָה הַקָּט מִיךְ דָּוּרְכְּגָּשִׁיפֶּט 2800 מִילְיָן צָום עַרְשָׂתָן איַנוּעָל. אָון פָּוּן דָּרְטָן האָב אַיךְ אַגְּנָעָהָיוּבָן מִין, "הֵיכָּךְ" אַיבָּעָר אַלְעָ אַינְטָעַרְעַסָּאנְטָע וּוּאַונְדָּעָר פְּלַעְצָעָר פָּוּן די שִׁינְעָן האָוֹאָאִינְזָלָעָן.

וּוּעָן אַיךְ מִיט אַחֲרָה האָבָן דָּעַרְגְּרִיכְט די נָאָהָנְטָקִיְּט פָּוּן צָעָן מִילְיָן צָום פִּיְּעַרְשְׁפִּיְּעַדְקִין בָּאָרְגָּן "קִילָּאָ-אַוְּיָ�� וּוְאַיְּקָעָ", וּוּאָס גַּעֲפִינְט זִיךְ אַוְּיפֶּר דָעַם האָוֹאָאִינְזָל, "הִילָּאָ" אַיז שָׁוִין גּוּוּעָן שְׁפָעָט נָאָר האָבָן טָאג. מִיר האָבָן זִיךְ גּוּאַילְט, אַיְידָעָר סְעוּרָט פִּינְסְטָעָר, צָו דָעַרְגְּרִיכְט דָעַם לְאֹוֹאָקְבָּרָונָה, וּוּמְעַנְסָם טִיפְּקִיְּט אַיז וּעַסְמָה הַונְּדָרָת פּוּס.

וּוּאָס גַּעֲנְטָעָר מִיר זַיְנָעָן צָו אִים צָוּגְעֻכוּמָעָן, אַלְזָ מַעַרְ האָט זִיךְ גַּעֲמְעָרְקָט די פָּאָרְנִיכְטָוָנָגָס אַרְבִּיְּטָ פָוּן די וּוּאַלְקָאַנָּעָן אַוְּיָסְטָ ברּוּכָן.

וּוּיְוִיטְּיוּוּיט, וּוּאוּ נָאָר דָאָס אָוִינְג קָעָן נְרִיכְכָן, צִיעָן זִיךְ לְאֹוֹאָ, — פְּעַלְדָּעָר וּוּאָס קוּפָּן אָוִיס ווּי פָאָרְהָאָטָעָוּעָטָע פָּעָד. אָון די בּוּידָ מַעַרְ, וּוּאָס האָבָן דָאָ אַמְּאָל גַּעֲבְּלִיט פָאָר דָעַר לְאֹוּפְּפָאָרְפְּלִיְּצָנָגָה, זַיְנָעָן אַלְעָ כְּמַעַט פָּאָרְנִיכְטָוָנָגָס גּוּוּאָרָן. אַיְנָעָ לִיגָּן צְוִילִינְגָט, אַנְדָּ דָעַרְעָ אַיבָּעָרְגָּרָאָבָן, אָון פִּילְעָ בּוּיְמָרָה האָבָן דָאָס אָוִיסְעָזָן ווּי פָאָרְזָעָנְנִישָׁן. עַס מָאָכָט דָעַם אַיְינְדוּרָסָ פָוּן אַבְּוּמָעָר בִּיתְ-עוּלָם. נָאָר תִּכְּפָּה דָעַרְוָעָט מִעְן אַוּנוּנְדָעְרָבָאָרָעָ נָאָטָוָר עַרְשִׁינְגָגָן: מִעְן זַעַט ווּי טִוְּתָע בּוּיְמָר שְׁטִיעָן אַוְּרָה תְּחִיתְהַחְמָתִים. זַיְיָ ווּוּלְן אַיְוּבָס טְוִוָּת נִיט בְּלִיְּבָן, פָוּן זַיְעָרָ טְוִוָּת פָּאָרְשְׁפְּעָטָע גּוּפָס שְׁפָרָאָצָט אַרְוִוִּים דָאָ גּוּשָׁן לְעָבָן. אָון אַרְוִם זִיךְ אַוְּיפֶּר דָעַר אַבְּגָנְקִילְטָעָר פָאָרָ-

שְׁוִי וּוּלְטַ — אָוֹן אַירְעַ נָאָטוֹר וּוְאָנְדָּעֵר

הארטיעוועטר לְאֹוֹאַ, וּוְאַקְסָן אָוָס וּוְאָנְדָּעֵרְשִׁיןְעַ טְרָאָטֶעֶר פְּלָאָנַּי
צְנוּגָּעַן, וּוְאַס נָאָר דָּא קָעַן מָעַן זַיִן זַעַן.

וּוְעַן מִיר הָאָבָן דֻּעָרְגִּיכְטַּ דַּעַם „אוֹיְנְגַּשְׁלָאָסְמָעָנָם גְּרָאָטֶעֶר“
אָוֹן מִיר הָאָבָן זַיִן בְּאָדָרְפַּט אַרְנוֹטְעַרְלָאָזְן זַעַקְס הַוּנְדָרְפַּט פָּסְטָה,
כָּדי „דוֹרְכָצְהִיְּקָן“ דַּי 2650 אַקְעָר פְּאַרְקְלִיטַּעַ לְאֹוֹאַ-פְּעַלְדָּעָר, אָוֹן
אָזְוִי אֲרוֹם דֻּעָרְגִּיכְטַּ דַּעַם בְּרָעְנְדִּיקָן „קְרָאָטֶעֶר“—הָאָט זַיִן שַׂוִּין
דַּי זַיִן גְּעוּצָט, אָוֹן דָּא הָאָט זַיִן פָּאָר אָוֹנוּדְרָע אָוֹינָן אַבְּגָנְשְׁפִּילְט
אַ פְּרָעְכְּטִישַׁע פְּאַנְאָרָאָטַּפְּן זַוְּנִיאָונְטְּרָגָנָן.

וּוְיִתְּרוּוּיַּט, וּוְאַדָּס אָוִוָּג הָאָט זַיִן נְעַקְבַּת דֻּעָרְגִּיכְטַּן, הָאָבָן
זַיִן גְּזוּגָּן לְאֹוֹאַ-פְּעַלְדָּעָר, בָּאַצְּעָרְטַּ מִיט לְאֹוֹאַ-פְּעַלְדָּעָן פָּן פָּאָרְשִׁיָּה
דַּעַנְעָם אַוְיְסָעָן. פִּיל הָאָבָן אַוְיְסָעָן וּוּי מְעַנְטְּשָׁלְכָבָע קָעָפַע, אַנְדָּעָי
רָע וּוּי צְוָאָמְעַנְגְּדָרְיִקְטַּע גְּלִידָעַר פָּן חִוָּת אָוֹן אַ פָּאָרְעָה הָאָט פָּן
זַיִן אַלְעָמָעַן גְּעוּצָט, וּוּי זַיִן וּוְאַלְטָן אַלְעָ שְׁוּעָר גַּעַסְפָּעַט.

אָוֹן פָּן בְּרָעְנְדִּיקָן, „קְרָאָטֶעֶר“ אֲרוֹסְטַּהָּט זַיִן גְּעוּחָוִבַּן אַ רְיִיַּה
וּקְעָרְזִיַּל רְוִיךְ דְּרוֹכְבְּגַעְפְּלָאָכְטַּן מִיט אַ פְּיִיעָרְדִּיקָן צְוָנָג, וּוְאַס הָאָט
זַיִן אַלְעָ וּוּיְלָעַ צְוָם הַיְמָעָל גְּנָרִיסָן. אָוֹן אַוְיָהָט
דַּי לְאֹוֹאַ-פְּעַלְדָּעָר הָאָט זַיִן גְּנוּמָעַן בְּאַוְיְזָוָן אַלְעָ שְׁיִינְגְּרָעַ בְּיִלְעָלָר.
אָט הָאָט דָּעַר הַיְמָעָל אָיַן אַ פְּיִיעָרְדִּיקָן מְאַנְטָלָעַ זַיִן אַיְינְגְּהָלָט,
אָוֹן דַּי שְׁפִּיצָן פָּן דַּי לְאֹוֹאַ-פְּעַלְדָּעָן הָאָבָן זַיִן מִיט רְוִיטָן פְּרוֹפְּרוֹ
בְּאַדְעָקָט. אָוֹן דַּי זַיִן—רוּיטַּפְּלָאָמְנְדִּיקָן הָאָט זַיִן צְוָם „בְּרָעְנְדִּיקָן
קְרָאָטֶעֶר“ דְּעִירְנְעַנְטְּרָט אָוֹן צְוָוִי פְּיִיעָרְדִּיקָן רְיִיַּה הָאָבָן צְוָוִשָּׁן זַיִן
גְּנוּמוֹמָעַן קְאַנְקוּרִוָּן מִיט זַיִרְבָּרְעַנְטְּרָרְקָאָפְּט. נָאָר לְאָנְגָּהָגָה
דָּעַר סְפָעְקְטָאַקְעָל נִיט אַנְגְּהָהָלָטָן. דַּי צִוְּיָת פָּאָר דָּעַר בְּרָעְנְדִּיקָעָר
זַיִן צַוְּפָאָרְשׁוּוֹנָן אַיִן גְּעוּוֹן נָאָעָטָן. דַּי נָאָכְטָהָט זַיִן אַנְגְּרָוּקָט
צַוְּפָאָרְנְעָמָעָן אַיִר פְּלָאָזִי. זַיִן הָאָט אַוְיָהָט שְׁנָעַל דַּי רְיוּטַּע פְּלָאָמָעַן
פָּן דַּי לְאֹוֹאַ-פְּעַלְדָּעָן פְּאַרְשְׁלִינְגָּגָן אָוֹן אַיִן גְּבָלִיבָּן דַּי הַעֲרָשְׁרִין אַיִן
בְּעַר אַלְעָ.

וּוְעַן מִיר הָאָבָן דֻּעָרְגִּיכְטַּ דַּעַם בָּאָדָן פָּן קָעַנְיָאָן אַיִן שַׁוִּין
דָּעַר הַיְמָעָל גְּנוּוֹן מִיט טְוַנְקָעְלָעַ וּוּאַלְקָעָנָס בְּאַדְעָקָט. וּוְאַס נִיטְזָוָא
הָאָבָן שְׁטוּרָן גְּעַפְּוִינְקָעְלָט אָוֹן גָּאנִי וּוְיִיטָהָט זַיִן יְעַדְעָ וּוּיְלָעָ אַ
זַיִל בְּרָעְנְדִּיקָעָר פְּיִיעָרְדִּיקָן „קְרָאָטֶעֶר“ אַרוֹיְגְּנְרִיסָן אָוֹן צְוָם הַיְמָעָל
זַיִן גְּעוּחָוִבַּן.

וואס פינסטערער עם וווערט דא, אלע שטארקער הויבט אן דאס הארי צו קלאפֿן. עפָעס א מורה דיקע שטיונגגע געמט איזיך דא ארט. קיין לעבעדיק באשעפָעניש זעם מען דא ניט: שוואציג, פינסטער איבעראל וואו נאָר דאס אוֹיג פָאלט. און בי דער פָאַרְקִילְטָעַר שווואָרצָעַר לאָוָאַשְׁפָּאַלְטָן זעט אַרוֹס אַרוֹס.

מיר הויבן אַן אַ "היַיךְ" אַיבָּעַר די לאָוָאַפְּעַלְדָּעַר, בְּדֵי צו קומען צום פִּיעָרִישְׁפִּיעָנְדִּיקָן באָרֶג. מיר רעבענעו אַוִים ווי אַזְוִי אַיִם צו דערגרויכַן דורך אַ "שָׂאָרְטְּ-קָאָטְ" (קְרִיצְעַן וועֶג). מיר שטוייסן זיך אַבָּעַר תִּיכְפָּ אַן אַין דער אָוָמְנְגָלְכִּיקִיט דאס דָּרְכָנוֹפִּין. מיר האָבָן פְּשָׁוֹט פָּאַרְגָּעָסָן אַן אוֹיפָט לאָוָאַפְּעַלְדָּעַר קעַן מען ניט גִּוַּן ווי אוֹיפָט בערג אַדְעָר גַּעֲנוּלְכִּיבָּעַ פָּעַלְדָּעַר וואו מְקַעַן מאָבָן "שָׂאָרְטְּ-קָאָטְ". די לאָוָאַפְּעַלְדָּעַר האָבָן זיך מישבדיק אָוָמְנְגָלְיִינְג אַין שְׁפִּיצְיִיקָּעַ פָּעַלְזָן אַן טִיפָּע גְּרִיבָּה, אַן תְּמִיד שְׁלָאָגָט פָּוָן זוי אַשְׁטָאָרְקָעַ פָּאָרָעַ, וואָס דָּרְאָעַט מִוּט גַּעֲפָרְיָדָן אַיְינָעָם, וועַלְכָּעָר גּוֹלְזָר צו זוי דָּעַכְעַנְטָעַר. דָּרְצָיו נאָךְ זְוִינְגָן זוי נאָךְ ניט פָּאָרָה האָרְטָעַוּת גַּעֲוָאָרָעַן אַון מען קעַן זוּוִיר לִיכְטָן אַין זוי אַיְינָקָן.

מיר זעַן פָּאָר אָוָנוּבָּר גָּאנְגָּ אַון בָּאָלְד פָּאָלְן מיר אַרְיָין אַין אַ גָּרָב. מיר קְרִיכַן פָּוָן אַיִם אַרוֹזִים, אַון עַמְּגַדְיוּרְטָן נִיט לאָגָג, ווי מיר פָּאָלְן אַרְיָין אַין אַ צְוּוִיתָן אַון צוּ'מוֹקִין זיך אַזְוִי הַבָּשָׁלִיךְ.

מיר פָּאַרְשְׁטִיָּעַן אִיצְטָ אַז דָּרְקָ דָּעַם ווּמָ, וואָס מיר ווּלְן גִּיְזָן צום, "קְרָאָטָעַר" וועלְן מיר אַיִם קוֹיְנְמָאָל נִיט דערגרויכַן. הויבן מִיד אַן צְוּוֹכָן אַנְכָּנְדָּעַר וועֶג וואָס קעַן אַונְגָּ פִּרְאָן אַחֲנָצָו אַן גַּעַפָּרָ. דערדוֹיְל וועַרְטָ פִּינְסְטָעַר אַון אַן דער הַילָּךְ פָּוָן אַנְלְעַקְטְּרִישָׁן לאָבָן טָעָרָן קעַן קיין טְרִיטָט נִיט טָאָן. נאָךְ פִּיל אַנְשְׁטָרְעַנְגָּגָעָן אַון זְוִיכְעַנְשָׁן האָבָן מיר עַנְדְּלִיךְ גַּעֲפָנָעָן אַ אַינְדִּיאָנְנָעָר "טְרִילְ" (סְטוּשָׁ-שָׁעַ). דאס זְוִינְגָן דָּרְיוּ שְׁטִינוּנָר אַזְוּלְכָּעַ, אַיְינָעָ אוֹיפָט די אַנְדָּעָר אַרוֹפָּגְנְעַלְיִוְגָּט וואָס צְיַעַן זיך אַין אַ גַּעֲוָוְסָעָר רִיכְתָּוָגָן. דאס אַין דער סִימָן וואָס אַינְדִּיאָנְנָעָר מָאָבָן בְּדֵי נִיט צו בְּלָאָנְדוֹזָשָׁן. אַין נאָךְ דער דָּרְאוּסָעָר טְרִיל נאָךְ זְוִינְגָן מיר מִוּט אָוָנוּרָע "פְּלָעָשָׁ-לְיוֹיטָס" פָּאַרְאָוִים גַּעֲגָנָגָעָן זְוִיעָר פָּאַרְזִיכְטָקָעָר בְּדֵי אַוְיְצָמְזִידָן די שְׁפִּיצְיִיקָּעַ לאָוָאַפְּעַלְזָן, אַדְעָר אַרְיָינְפָּאָלְן אַין די לאָוָאַפְּעַבָּעָר.

עַנְדְּלִיךְ נאָךְ אַיְינְקָן שָׁעה "הַיּוֹקְ" האָבָן מיר דערגרויכַט דָּעַם

די וועלט — אונ אירע נאטור וואנדער

טיווועלס-קיך (דעווילס קיטשען) ווי די דארטיקע איננו אונגער רופען עט.

דער „טיווועלס-קיך“ איז א טיפער הייל, וואס ציט זיך וווײיט אויף פאָרדְרִיַּיטָע אָונְטְּרִידְרִישׁ וועגן. די גָּבוּרִירָעָנָע אַוְיפָּן אַינְזָעָל גָּלוֹבָן, אָז דָּאָרֶט גָּעָפִינְט זיך דער טִיווּעַל, אָזָן די פָּאָרְדְּרִיַּיטָע אָונְדָּטְּרִידְרִישׁ וועגן שאָפָּן אַ פְּלָאָזִי, וואס דָּאָרֶט זִיְּן די קֵיך זַיְּנָע. אָזָן זַיְּנָען נָעָנָט צָו אַים צַוְּגָן.

מיר זַיְּנָען אִין דער „הַוִּילְּ“ אַרְיִינְגְּעָרָאָכָן אָזָן באָטְרָאָכָט זַיְּיָ נָעָמָעָחָרְדִּים וואָס אַ פִּיעְרְשְׁטָרָאָמְעָנְדָּר לְאָוֹאָחָתָם דָּא אָוִיסָּט גָּעוּלְבָט אַיְדָעָר זַי אַוְיפָּן דָּעָר פְּרִיאָ אָרוֹים.

מיר האָבָן גָּוט באָטְרָאָכָט דָּעָם פְּלָאָזִי, גָּעָמָאָכָט אַיְנְיִקָּע סְמָנִים לְוִיט ווּלְכָע מִיר זָאָלָן קָעָנָען גָּעָפִינְט דָּעָם ווּגָזְרִיךְ אָזָן פָּאָל סְזָוּעַט גַּיְּן אַ רְעָנָן האָבָן מִיר באָשְׁלָאָסָן אָזָן, טִיווועלס-קיך צָו באַשְׁצִין זַר אָזָן חַאלְטָן דָּאָרֶט נָאָכְטָלְעָגָעָר.

מיר פָּאָנָגָעָן אָז גַּיְּן צָוּם „קרָאָטָעָר“ אָזָן סְדָאָכָט זַרְדָּאָנָה, אָז מִיר זַיְּנָען נָאָנָץ נָעָנָט צָו אַים. מִיט אַמְּאָל, ווי אַוְיפָּן צָו לְחַכְּבִּיסָּט צְבוֹנְטָעוֹעָן זַרְדָּי „פְּלָעְשְׁלִיטָטָס“ אָזָן מִיר בְּלִיְּבָעָן אָזָן דָּעָר פִּינְסָט מְעָר. מִיר פָּאָנָגָעָן אָזָן דָּעָר פִּינְסְטָעָר דָּי לְאָמְטָעָרָן צְרוּעָכָט צָוּ מאָכָן. סְאיַזְאָן אַבָּעָר אַונְמָעְגָּלִיךְ אָזָן דָּעָר פִּינְסְטָעָר צָו דָּעָרְגִּין ווּאָס סְאיַזְאָן גַּשְׁעָן. מִיר בְּלִיְּבָעָן שְׁטִיעָן פְּאָרְצְזְוּיְּפָעָלָט. וואָס טּוֹטָם מַעַן? מִיר באָשְׁלִיסָּט גַּיְּעָן אָזָן דָּעָר פִּינְסְטָעָר. סְאיַזְאָט זַרְדָּאָנָה אָוִיסְגָּעָד דָּוָכָט אָזָן מִיר זַיְּנָען נָעָנָט צָוּם קְרָאָטָעָר. אַבָּעָר מִיר זַעַן תִּיכְּחָ אִין דִּי אַונְמָעְגָּלִיכְיָוִת צַוְּגָן בִּינְאָכָט אַוְיפָּן לְאָוֹאָטְפָּעָלְדָּעָר אָז באַלְוִיכְיָן טָנָג.

mir פָּאָלָן אַרְיִין אָזָן לְאָוֹאָטְפָּעָכָר אָזָן מִיר צְמוֹזִיךְ זַרְדָּאָנָה. קְרִיבָן מִיר אָרוֹס פָּוּן די לְעַבְּנָה פְּרָוִיָּן גַּיְּעָן ווּוִיטָעָר. טָאָפָּעָן אָזָן דָּעָר פִּינְסְטָעָר צָו דָּעָרְקָעָנָעָן דָּעָם „אִינְדִּישָׁן טְרִילִיְּ“ — אַוְמָוִיסָּט אַונְגָּעָד זַוְּבָּן: מִיר האָבָן פָּאָרְכְּלָאָנְדוֹשָׁעָט. מִיר שְׁטוֹיסָוּ זַרְדָּי אָזָן שְׁפִיצְיָקָע פָּעָלוֹן. סְזָוּעָרָט גָּעָפְּרָלִיךְ אַ טְרָאָט צּוֹטָאָן ווּוִיטָעָר. מִיר ווּרְעָן פָּאָרֶט צְוּוֹיְּפָעָלָט. מִיר ווּיְסָעָן נִיט ווּאָס צּוֹטָאָן. אַזְוִי פִּיל זַרְדָּאָנָה שְׁטָרָעָנָגָט אָזָן זַיְּן אַזְוִי נָעָנָט צָוּם קְרָאָטָעָר, מִמְשָׁ מִיט דָּעָר הַאֲנָט.

ש. נַעֲנְשָׁתִיּוֹן

זו דערגריכון, און ניט קענען צו אים צוקומען. פונקט ווי טיוווא-לִים פון "טִיווּוּלֵסִיךְ" ווֹאַלְטָן אָנוּ דָּא דַעַם שְׁפִיצָעַל אֶכְבָּעַטָּאָן אָנוּ פָּאָרְפִּירְט אָנוּ רְגִינְזָ וּוּרְ וּוּיסָ וּוּהָוָן. ס'בְּלִיבְּטָ פָּאָר אָנוּ קִין אַנְדָּר אַוְיסּוּגָ נִיטָ, וּוּ בְּלִיבְּן דָּא וּוּאַרְטָן בֵּי פָּאָרְטָאָג. נָאָר אָזּוּ וּוּ מִידָּהָהָבָן גַּעֲוָאָסְטָ, אָזָ אַזְּסָ דַעַם בְּרַעְנְעָנְדִיקָן "קְרָאָטָעָה" נִיסְטָ אַפְּטָעָה רַעְנָנָס צְוִילְבָּ דַעַר הַיּּוֹ, וּוּאָס עַד נִיטָ פָּוּן זִיךְ אַרְוּםָ. הָאָבָן מִיר בָּאַשְׁלָאָסָן אַוְמִצּוּקָעָרָן זִיךְ צָוָם "טִיווּלֵסִיךְ", וּוּאָס מִיר אָבָן נָאָר וּוּאָס פָּאָרְלָאָזָט, כְּדִי דָאָרְטָ צָו בָּאַשְׁצִין זִיךְ פָּוּן מַעְלָלָנוּ רַעְגָן. נָאָר וּוּוּוּטָעָה דְּזַוְעַלְבָּעָה צָרָה: מִיר גִּיבָּן אַטְרָאָט אָנוּ שְׁטוּסָן זִיךְ אָזָן פָּעַלְוָן אָנוּ פָּאָלָן אַרְיָוָן אַיִן גְּרִיבָעָה. ס'אַיִן קְלָאָה אָזָ מִיר קַעְנָעָן וּוּיְתָעָר נִיטָ גַּיִיָּה, מִיר מַזְּזָן בְּלִיבְּן וּוּאָס מִיר זַיְנָעָן, בֵּי ס'וּזָטָן וּוּרְעָן טָאגָן.

שְׁעהָזָ זַיְנָעָן פָּאָרְאִיבָעָר. מִיר זִיכְן אַוִּיפָּ אַלְאָוָאָ-פָּעָלָן, אָנוּכָ וּרְעָעָ אַוִּינָן בָּלְאַנְדוּשָׁעָן אַרְוּם אַיְבָעָר דַי שְׁוֹאָרְצָעָ לְאַוְאָ-פָּעָלְדָעָר אָנוּ אַיְבָעָלָן מַטְנְקָעָלָן חַוְמָעָל. אָנוּ מִיר קַעְנָעָן דָּאָס אַוִּיגָ פָּוּן קְרָאָטָעָר נִיטָ אַפְּרִיאָסָן. מִיטָ פָּאָרְדָּרָס קָוָן מִיר אַוְתָ אִים: זַיְנָ אָזּוּ נַעַנְטָ נְזָוָאָסָן אָנוּ נִיטָ קַעְנָעָן צְזָקָומָעָן. מִיר בָּאַשְׁלִיסָן דָּא אַיְבָעָרְצָוָלָאָסָן דַעַם בְּרַעְנְעָנְדִיקָן מַוְילָ פָּוּן פִּיעֻרְשְׁפִּיוּנְדִיקָן בָּאָרגָן.

מִיר שְׁטָרָעָן אָוִסָּ דַי רַעְכָּעָה אָנְטָמָ פָּאָרְאָוִסָּ אַלְסָ וּוּגְנוּוּזְעוּדָ. וּוּעָן זַיְטָאָפָט אָנוּ אַ פָּעָסָטָן בָּאָרָן, פָּאָרְנָעָמָט תִּיכְפָּ אַיִּיר פָּאָזִיצִיעָ דַי קָנָי. אָנוּ דָּאָס אַוִּיגָ מַעְסָטָ דַי וּוּיְתָקִיטָ צָוָם בְּרַעְנְעָדִיקָן פִּיעֻרְשְׁפִּיוּנְדִיקָן בָּאָרגָן, וּוּלְכָעָרָ צִיטָ צָו זִיךְ אַיִן דַעַר נַאֲכָטָ מִיטָ אָזָ צְוִיבָעָלִיקְ-מַאֲגָנָעָטִישָׁרָ קְרָאָפָטָן...

עַנְדָּלִיךְ נָאָךְ שְׁטוּנָדָן פָּאָרְעָקְשָׁנָטָן קָרִיכָן אַוִּיפָּ אַלְעָ פִּירָ, דָוְרְכְרִיכְבָּעָנְדִיקָ דָוְרָנָ שְׁפִּיצִיקָעָ לְאַוְאָ-פָּעָלָן אָנוּ אַנְהָאַלְטָעָנְדִיקָ זִיךְ אָנוּ זַיְיָ כְּדִי נִיטָ אַרְיִינְצּוּפָלָן אַיִן גְּרִיבָעָה, הָאָבָן מִיר עַנְדָּלִיךְ דָעָרָ גְּרִיבִיכְטָ. דַי הוֵיךְ פָּוּן 5000 פָּוּם, וּוּאָס דַעַר בָּאַוְאָסְטָעָ, אַיְבָקִיבָרָעָ גַּעַנְדִּיקָעָרָ קְרָאָטָעָר, קְלָאָ אַוִּיגָ וּוּאַיִּקָּאָ" גַּעַפְנִינָט זִיךְ...

בָּעָתָ מִיּוֹן אַוִּיגָ הָאָטָמָעָטָנָט אַ בְּלִיסָ אַיִּין דַי גַּעַדְעָרִים פָּוּן דַעַם פִּיעֻרְשְׁפִּיוּנְדִיקָן בָּאָרגָן. וּוּאָס פָּאָגְעָמָט אַ שְׂתָחָ פָּוּן טְוּזְעָנְטָרָ פָּוּם, אָנוּ דָעָרְזָעָן דַעַם צְעֻוְיָלְדָעְוָעָטָן אָנוּ בְּרוּזְעָנְדִיקָן פִּירָ, וּוּאָס

===== די וועלט — און אירע נאטור וואנדער =====

האט געהאלטן אין איין צוברען די פארהארטעהוועטה לאוועז און ארויפשיין מיט צארן יעדן ווילע און אַאנְדער ריבטונג פיז זיין ריויקער גרויס, האבן זיך פון מיין ברוסט ארים געתאן קולות פון באגייסטערונג און שרעך. איך האב מיך בשום אופן ניט געד קאנט באחערשן. ב'חאָב געהאט אַגעפֿיל אַריינצֹאוּאָרבען זיך אַין אַנט דעם קָאָסָאלִין קָראָטָעָרְמַוְיל. אַבעָר תִּיכְאָפֶר מֵרָאָבִין אַינְטָרָאָפֶן פון דעם פונקט. ס'חאָט מֵרָאָבִין אַהֲבָשׂ צִיְּתִין בֵּין מֵין הָאָרֶץ הָאָט זיך אַבְּיסָעָל בָּאָרוּהִיגְט. ווּן מִינְעָן באַגְּיִיסְטָעָרְטָע אַוְיסְטָרְמַן גַּעַשְׁדִּיעָן האָבָן זיך אַיְינְגַּעַשְׁטִילְט. הָאָב אַיך אַוְיסְגַּעַזְכְּט דעם נָאָז עַנְסְטָן פְּלָאָזְבִּים בְּרָעָגְפִּין פָּוּ בְּרָעְנְדָרְן קָראָטָעָר, מִיטָּן רָוקְן צָוָם ווּינְגְט, כְּדִי דָעָר ווִינְט זָאָל דעם רְוִיך מֵרָאָבִין פְּנִים נִיט טְרִיבְּן, אָוּן גַּעַנְמָעָן באַטְרָאָכְטָן דָּאָס גַּעַלְכְּבָע אָוּן מַוְּרָאָדְיקָע נְהִיבְּבִילְד, ווּאָסָט זיך פָּאָר מֵרָאָבִין אַנטְפְּלָעְקְט.

איין דען מענְגַּלְיך פָּאָר מֵרָאָב אַיבְּעַרְצְּגָעָבָן ווּאָס כ'חָאָב דָא, זיך צענְדִּיק בְּיִם בְּרָעָגְפִּין אֹזָא יְמִיפִּישָׂרָא גַּעַנְמָעָן אָוּן דָוְרְכְּבָעְפִּילְט? אַיד דָעָנְק, אֹז דָאָנְטָעָה אָט גַּעַמְוֹת שָׁאָפָן זִיְּן בּוּך בְּנוּגָע גְּהִינְמָן, פָּאָר בְּרָעְנְדָרְקָע נְעַכְתָּן נְעַבָּן אֹזָא פִּיעַרְשְׁפִּיעַנְדְּקִין קָראָטָעָר, אַנְדְּרָאָשָׂר גְּלוּבָא אַיך, ווּאָלְטָט דָאָס גַּעַוְעָן פָּאָר אַים אַונְמָעְגְּלִיך, זִיְּן מִיסְטָרְמַן ווּעְרָק בְּנוּגָע גְּהִינְמָן צָו שָׁאָפָן.

אַיד הָאָב צְעַנְדְּלִיקָעָר מָאָל צְוָנְמָאָכָט אָוּן גַּעַפְעָנְט מִינְעָן אָוּינְן אָוּן אַלְיְוָן זיך נִיט גַּעַקְעָנְט גְּלוּבָן, אֹז אַיך זיך דָאָס אַלְעָס אָוּן דָעָר ווּוִירְקְלִיכְסִיט, אַדְעָר ס'אָזָן נִיט מָעָר ווּי אַפְּאַנְטְּאַסְטִימִישָׂר חְלָוָם.

וּוִוְּיִטְזְּווּיָּט אָוּוּקָעָה אָבָן זיך גַּעַזְוּנְן פָּאָר מִילְוָן אָוּן מִילְוָן די שְׁוֹאָרְצָע לְאֹוָאָפְּעַלְדָרָו אָוּן אַיבְּרָן הַיְמָעָלָה אָבָן שְׁוֹאָרְצָע ווּאָלְטָן קָעָנְס גַּעַוְעָנְדָרְטָמָן, אָוּן זִיְּה אָבָן אַוְיסְגַּעַזְקָומָט ווּי זִיְּן ווּאָלְטָן ווּאָלְטָן קָאָנְסְוּרִין מִיט דָעָר שְׁוֹאָרְצָקִיט פון דָעָר לְאֹוָאָא אַוְיפָּעָר דָעָר.

אָוּן דָוָךְ די שְׁוֹאָרְצָע ווּאָלְקָעָס הָאָבָן ווּי בְּרִילְיאָנְטָן דָוְרְכְּנָעָז לְיִוכְטָן די מִילְיָאָנְעָן שְׁטָעָן. אָוּן דָא אַיְן דָעָם יִם פָוּ פִּיעַרְהָאָט זיך פָּאָר אָנוּן גַּעַנְמָעָן אַבְּשָׁפִּינְגְּלָן דָי ווּאָוְנְדָרְלִיכְסָטָע בְּלִידָעָר.

אָט הָאָט זיך דָעָר גַּעַנְצָעָר מַוְּרָאָדְיקָעָר קָראָטָעָר פְּלָזְצָלְגָגָן אַיְן גַּעַמְוָרָעָט אָוּן הָאָט זיך אַיך אַשְׁוֹאָרְצָן מָאָנְטָעָל אַיְינְגָעָהִילְט, ווּי

ס. גָּרְנְשְׁטַיִן

עד וואלט פאר אונז אומישגע זיך וועלן פארטעלן, ברוי מיר זאלן
ニיט קענען זען וואס ס'טומ זיך אין זיין אינגעווויד.

נאָר לְאָגֶג גָּדְרוּעַרְט דָּאָס נִיט. דָּעַר פִּיעַר הִינְטָעַר אִים דָּעַר
לויבט דאס אִים נִיט, אָזֶן תִּיכְפּ פָּרָהָרָן זיך שְׂמָאָרָעָ קְלָעָפּ, וּוֹי פָּוּנְ
אַ שְׂרָקְלִיבְּן אַוְפְּרִיּוּס. מִיר דָּרְזוּן תִּיכְפּ וּוֹי דֵי נַאֲרָדוֹאָס פָּאָרָהָרָרְ
טָעוּוֹתָעָ פָּאָרְדָּעְקָטָעָ לְאָוֹאָ, וּוֹאָס דֵי לְוֹפְטָהָאָט גַּעַשְׁפָּאָפּ, גַּעַמְטָ זִיךְ
שְׁפָאָלְטָן פָּאָר דָּעַר בְּרָעַנְדִּיקָּעָרְ קְרָאָפָּטְ פָּוּנְ דָּעַם טִיפְעָן פִּיעַר אָזֶן
דֵי בְּרָעַנְדִּירְעָ לְאָוֹאָ הִיבְכָּט אָזֶן מִותָּ אַיר גַּנְצָעָרְ קְרָאָפָּט זִיךְ אַוְיסְ
צּוֹשְׁפְּרִיּוּטָן אַיבְכָּר דָּעַר נַאֲרָדוֹאָס פָּאָרְקִילְטָעָרְ לְאָוֹאָ אָזֶן בְּאָדָעָן דֵי
גַּאנְצָעָ אַוְבָּעָרְפָּלָאָךְ מִיטָּ בְּרָעַנְדִּיקָּוּן פְּלוּסְעַנְדִּיקָּוּן פִּיעַר.

ווען דאס פִּיעַר הָאָט גַּעַזְוּנְטָ אַיבְכָּר דָּעַר פָּאָרְקִילְטָעָרְ לְאָוֹאָ,
בָּאָרוּחִיגְטָ עַס זִיךְ פָּאָר אַ וּוֹיְלָעָ, וּוֹי ס'וֹאָלָט זִיךְ אַבְגָּרוּתָ נַאֲכָן
זִיךְ... אַבְכָּר דֵי לְוֹפְטָ נַוְצָט תִּיכְפּ אַוְיסְ דֵי גַּעַנְגָּהָיוּטָ, אָזֶן דָּאָס
הַעֲלִישָׁעָ פִּיעַר הִוְיְבְּכָּט וּוֹיְדָעָר אָזֶן בָּאָצְוּנְגָּן וּוֹעָרָן מִיטָּ אַ הוּוּתָ פָּוּנְ
שְׁוֹאָרְצָעָרְ לְאָוֹאָ. אַיְזָן דָּעַם טִיפְעָן אַבְגְּרוֹנְדָ פָּוּנְ קְרָאָטָעָרְ הִוְיְבְּכָּט אָזֶן
פִּינְסְטָעָר וּוֹעָרָן. סְדָוְכָט זִיךְ, אָזֶן סְזָעָט זִיךְ שְׁוֹן בָּאָלְדָ נַאֲרָ נִיטָ קִיןְ
פִּיעַר אָזֶן דֵי לְאָוֹאָ וּוֹעָט בְּלִיבְכָּן דָּאָס מַאֲלָ דָעַר זִינְגָּרָ. נַאֲרָ מִיר
מַאֲכָן אַ טָּעוֹתָ: סְנַעַמְטָ נִיטָ לְאָגֶג אָזֶן סְדָרְחָעָרָט זִיךְ וּוֹיְדָעָר אַ
מַוְּרָאְדִּיקָּעָרְ שְׁטוּסִים וּוֹיְפָן אַהֲרָמָטְנְ-שָׁאָס אָזֶן עַס שְׁטָרָאָמָטָ תִּיכְפּ
אָרוּסִים פִּיעַרְ. בָּאָלְדָ הִוְיְבְּכָּט דָּאָס פִּיעַר אָזֶן צַו שְׁטָרָאָמָעָן אַלְץָ מַעְרָ
אָזֶן מַעְרָ אָזֶן דֵי קְרָעְבָּצָן פָּוּנְ דָעַר שְׁפָאָלְטָעְנְדִּיקָּעָרְ לְאָוֹאָ צּוֹטְרָאָמָן
זִיךְ וּוֹיְטִיזְוּוּטָ אַיבְכָּר דֵי אַיְינְזָאָמָעָ וּוֹיְטָעָ פָּעַלְדָעָר אָזֶן דָעַר פִּינְסִיְ
טָעַרְרָעָרְ נַאֲכָטָ אַרְיִיןְ.

אָזֶן אַוְיבָּ דָעַר דָּאָזְיקָעָר סְפָעַמְטָאָקָעָלְ הָאָט שְׁוֹן אַנְגְּנוּעָטִיקָט
דָּאָס אַוְינְ פָּאָר אַ וּוֹיְלָעָ, וּוֹיְזָט אַיְיךְ תִּיכְפּ דָעַר קְרָאָטָעָרְ, אַנְדָעָרְ
נַאֲךְ שְׁיַינְנָעָרָ אָזֶן וּוֹאָנוּדְרִילְיְכָרָעָ בְּלִדְעָרְ, אָזֶן בָּאָלְדָ אַנְטָפְלָעָקָט זִיךְ
פָּאָר אַיְיךְ אַנְדָעָרְ פָּאָנָאָרָאָמָעְ.

דָעַר עַנְדָלְאָזָעָרְ, טִיפְעָרְ, פִּיעַרְדִּיקָּעָרְ תְּהָוָם וּוֹעָרָטְ פִּינְסְטָעָרְ. עַרְ
גַּעַמְטָ הִינְטָעָרְ זִיךְ אַרְוָנְטָעָרְ דֵי פְּרִיעַרְדִּיקָּעָרְ פִּיעַרְבִּילְדָעָרְ אָזֶן וּוֹעָרָטְ
פָּאָרְשָׁלְוָנְגָּעָן זִיךְ אַלְיִוְןְ.

אָזֶן זִיךְ שְׂרָקְלִיבְּכָרְ טִיפְעָנְיִשְׁ הִוְיְבְּכָּט אָזֶן וּוֹעָרָן לִיכְטִיקָּעָרְ, וּוֹיְ

די ווועلت — און אירע נאטור וואונדער

אין א כישוק-לאנד און עם באווויין זיך צענדייקע פיעיינדריךע טוּר רעלמאָך פון פֿאַרְשִׁידְעָן וואונדערשיינע אַרכִּיטְּקָטוֹר, וואָס שטיינֶין איבער איינער דעם צוּוִיטֶן.

און אַרְוָם די טּוּרְעַמְּלָאָך פְּלִיסְן טִיכְּן פִּיעָר. בָּאַצְּרָת מִיט לְאָז וואָ-איְנוּזָן אָוּן מאָנְכָּע קָוָן אָוָס, ווּ פֿיְיעָרְדִּיקָּע וואָסְעָרְפָּאָלָן, וואָס שטראָםען פון פְּעַלְוָן אַרְוָנטָהָר.

אַבְּעָר לְאָנֵג האַלְמָט דָּאָס נִיט אָן—פְּלִיזְלָוָגְהָוִיט זִיך אָן צָו שְׁפָאָרָן גַּעֲדִיכְטָע וַיְילָן דָּוִיך. די גַּאנְצָע שְׁוִינְגָּע צְוִיבְּעַרְפָּאָנְרָאָרָמָע ווּעָרְטָר אָין רָוִיך אַיְינְגְּהָילָט אָוּן מִיר בְּלִיבְּוָן ווּידָר אָין דָּעָר פֿיְנָסִי טָעָר. פָּאָר אָ מַאְמָעָנָט פָּאָרְגָּעָסָט מַעַן זִיך ווּאוּ מַעַן גַּעֲפִינְט זִיך אָן דָּעָר עַרְשְׁטָאָר גַּעֲדָאָס אָוּן צָו לוּפָן אַוְוָה שְׁנָעָל אָוּן העַלְפָן אוּסָס־לְעָשָׂן דֻּעָם דָּוִיך, וואָס דְּרָאָעָט צָו פֿאַרְנִיכְּטָן די וואָסְעָרְבָּאָרָע פָּאָז אָוּן טּוּרְעָמָס, וואָס אִיך הָאָב נָאָר וואָס גַּעֲוָעָן...

סְדִּוְעָט נִיט לְאָנֵג אָוּן דָּאָס אָוִיג לְאָז אַבְּעָר דֻּעָם דָּוִיך אָן קָעָרָט זִיך אָס צָו דָּעָר רִיכְטוֹנָגָה, ווּאוּ דְּוָנְעָרָן הָרָעָן זִיך אָן דְּרוּעָט ווּ אָין אַנְ'אַנְדָּר זִוְּסָטָן קְרָאָטָעָר בְּאַוְוִוָּזָט זִיך אָשְׁטִיך סְקוֹלְבָּזָה טָהָר, וואָס די בְּרַעַנְעַנְדָּע לְאָוֹוָה הָאָט נָאָר וואָס גַּשְׁאָפָּן אָין דָּעָר פֿאַרְקִילְטָעָר שְׁוֹאָרְצָעָר לְאָוֹוָה, וואָס הָאָט דֻּעָם אוּסְפָּעָן פָּוָן אָ נִיד גַּאנְטִישׁ פֿיְיעָרְדִּיקָּן פִּישָׁ.

אָט אָזְוִי הָאָבָן זִיך פָּאָר מִוְּנָע אָוִיגָן גַּעֲבִיטָן וואָסְעָרְלָאָזָה שְׁוִינְגָּע פְּאָנְאָרָאָמָע, אָוּן אִיך בֵּין גַּעֲוָסָן די גַּאנְצָע נָאָכָט אָין צְוָנָעָד וְעַן די גַּעֲטְלִיכְע אָוּנְפָּאָרְגָּעָסְלִיכְע פְּאַרְשְׁטָעַלְגָּג אַוְוָה אַיְינְעָם פָּוָן די ווּוִיטָע שְׁוִינְגָּע אִינְזָלָען אִוְּפָן פָּאַסְפִּישָׁן יִם בְּיִם אָפְעָנָעָם מוּילָן פָּוָן דֻּעָם אִוְּבִּיקְ-בְּרַעַנְעַנְדִּיקָּן קְרָאָטָעָר: "קִילָּא אָוּעָוָה ווּאָאִיקָּע."

* * *

צומ צוילינג קראטער.

די זון האט זיך מיט די וואַלְקֶנָס געשפֿילט אַין באָהָלְטָעַנִישׁ,
ווען איך מיט מיין חבר האָבָן מיט די פֿעַק אוֹיָף די פֿליַיזּעַם געוֹאנְגּ
דעֶרט אַיבָּעָר די לאָוּאַ-פֿעלְדָּעָר, וואָס געפֿינְעַן זיך אַרום דעם פֿיעַר
שפֿיַעַנְדּוֹן באָרגָן.

אט האט זיך זיך באָהָלְטָן הָונְטָעָר זַיִן. אָוָן די וואַלְקֶנָס, אַנְ
געַטְרוֹנְטָעַן מיט יִסְדוֹאַסְעָה, דערוֹאַרְיָמָט פּוֹן דער טְראָפּוּשָׂעָר הֵיַן,
הָאָבָן אָנוּ גַּלְיַיך גַּעֲנְבָּן אַ שְׁפּּרְיַזְבָּאָד. מִיר האָבָן אוֹיָף שְׁנָעַל פּוֹן
אוֹנוֹעַרְעַע פֿעַק אַרוֹיסְגַּעַנוּמָעַן די רָעַנְכָּמְאַנְטָלְעַן אָוָן רָעַנְגַּעַט אָוָן גַּעַט
שְׁפָאַנְטָן וּוּיְטָעָר, באַטְשָׁהָאָט גַּעַפְּאַרְעַט דעם קְעַרְפָּעָר צָו טְרָאַגְּעַן אָוָן
זַיִן וּוּאָרָם וּוּטָעָר אַ רָעַנְכָּמְאַנְטָלְעַן. נָאָר בָּאַלְדָּה האָט זיך די זַיִן
בָּאוֹיוֹוֹן, אַרוֹיסְגַּעַשְׁקָט אַרְיָעָד די לאָוּאַ-פֿעלְדָּעָר שְׁטָרָאָלְעַן, אָוָן אַ רָעַנְבִּוְינְגָן האָט
זַיִן וּיְ אַ רָוְנְדָעָר טּוּיְעָר אַיבָּעָר די לאָוּאַ-פֿעלְדָּעָר אַוְיסְגַּעַבְּוִוְיגָן, אָוָן די
זָוְנְעַן-שְׁטָרָאָלְעַן. הָאָבָן זיך אַין אַיר אַפְּגַּעַשְׁפִּיגְּלָט.

מִיר האָבָן שְׁוִין גַּדְיִינְקָט, אָוָן סְ'וּוּט שְׁוִין מַעַר נִיט רָעַנְגַּעַן,
אוָן מִיר האָבָן צְוִירַק פּוֹן זַיִן די רָעַנְכָּמְאַנְטָלְעַן אַוְיסְגַּעַטְאָן. נָאָר
סְ'הָאָט לאָנְגָן נִיט גַּעַנְכָּעָן, אָוָן די זַיִן האָט אַין זיך די שְׁטָרָאָלְעַן
איַנְגַּעַצְוִוְיגָן. דער רָעַנְבִּוְינְגָן אַיְזָן פָּאַרְשָׁוּאַוְנְדָן, די זַיִן האָט זיך
וּוּדָעָר הָונְטָעָר די וְאַלְקֶנָס באָהָלְטָן אָוָן סְ'הָאָט וּוּיְטָעָר גַּעַנוּמָעַן
רָעַנְגַּעַן.

אט אַזְוִי האָט דער סְפַּעַטְטָאָקָל פָּאָר שְׁטוֹנְדָן לאָנְגָן אַנְגַּעַהָאָלְטָן,
ביּוֹ מִיר האָבָן פָּאַרְלָאָרְן דָּאָס גַּעַדְוָלְד אַוְיסְטָאָן אָוָן אַנְטָאָן די רָעַנְגָּן
מַאְנְטָלְעַן. הָאָבָן מִיר באַשְׁלָאָסָן אַיְנָגָאַנְצָעָן דעם רָעַנְגָּן אַיְנָגָאָרְיוֹן,
אוָן גַּעַנוּמָעַן פָּאַרְטּוּעַן אַונְזָעָר "הַיִּקְ" אַיבָּעָר די לאָוּאַ-פֿעלְדָּעָר אַין

שְׁלֵמָה דַי וּוּלֶט — אָזְנָבָעָן נָאָתָר וּוְאָנְדָעָן

באטראכטען די פארשיידענע פינורן, וואס די פארקילטע ליאוֹוואַ שטעלט
מייט זיך פאָר.

אט האָבן מיר דערזען צוֹויִי רַיְזִיקָעַ לְאָוֹוָא זַיְלָן, וואס זעַן אוֹוִים
וַיְיַוְאַיְנָעַן פֿוֹן אַלְטָעַ נְרִיבִישׁ טַעַמְפְּלָעַן.

מיר שפָּאנָעַן ווַיְוַתְּעָרָה, אָזְנָבָעָן מִיר זַיְנָעַן וַיְוַעַר פָּאָרוֹבִיכְטִיךְ, וַיְיַוְיַה
מיר גַּעֲפִינָעַן זַיךְ צַוְּיִשְׁנָן נְרִיבָּרָה, אָזְנָבָעַן פֿוֹן זַיְיַזְעַט אָרוֹוִים אַשְׁטָאָרָה
שַׁעַר רַוּוָה. מִיר מִידָּן זַיְיַזְעַט אָזְנָבָעַן גַּעֲיַעַן ווַיְוַתְּעָרָה. אָזְנָבָעַן
mir צַוְּעַד „קַסְּפָּקָדְרָאָטָעָר“ פֿוֹן „סִילְאָוִיאָץ“, אָזְנָבָעַן בַּאָלָד דַּעֲרוֹעָ
אַיךְ אַגְּרוֹיסָעַן לְאָוֹוָאָבָּאָרגָן, וואס האָט דַּעַם אוֹיְסָוָעָן פֿוֹן גַּעַפְּלָאָכְטָעַן
מַעַנְטָשָׁלָאָכָּעָן גַּלְיְדָעָר: הַעַנְתָּמָן, פֿוֹסְטִים צַוְּאָמָּעָנָגָנָאָטָן. דָּאָס בַּוְּלָה
מַאֲכָלָט אַמְוָרָאָדִיקָן אַיְינָדְרָוק. סְדוּכָּט זַיךְ, וַיְיַוְאַיְנָעַן זַיְעַט אַמְחָנה
מַעַנְטָשָׁן, אַוְמַגְעָקָוּמָעָן פֿוֹן לְאָוֹוָאָפְּיַיְעָר: אָזְנָבָעַן אָפְּשָׁר זַיְנָעַן דָּאָס
טַאָקָעָן מַעַנְטָשָׁן? וּוּדָר וּוּוּיָּוּס? . . . .

נַאֲךְ שַׁעַהָן גַּיְינְדָּיק אַיְבָּרָדָר דַי לְאָוֹוָאָפְּעָלְדָּרָה, הַאָבָּן מִיר דַּעַרְתָּ
גַּרְיוֹכְטָן דַי צַוְּיִי לְאָוֹוָאָטָנוֹנָעָן פֿוֹן דַעַם צַוְּיַיְלִינְסְּקָרָאָטָעָר.

אַ טִּיפָּעָר גַּרְוָב. דַעַר אַרְאָפָּנָאָגָג אַיְזָאָבָּרָאָל בַּאָוֹוָאָקָסָן מִיטָּ
פָּלָאָנְצָוָנָגָעָן. מַעַן דַעְרָנְרִיכְטָן אַ טָּנוֹנָעָל, דַעַם טָנוֹנָעָל הַאָטָט דַי נָאָטוֹרָה
בַּאָפָּזָאָט מִיטָּאָרָאָפָּהָיְגָנְעָנְדָּקָעָן לְאָנָגָעָן צַוְּיִינָן אַזְנָבָעַן גַּעַרְעָשָׁב
אָזְנָבָעַן טַרְאָפָּנָס ווְאָסָעָר הַאָלָטָן אַיְזָאָרָאָפָּרְיָנָעָן פֿוֹן זַיךְ.

mir גַּלְיְטָשָׁן זַיךְ אַרְוָנְטָעָר אָזְנָבָעַן דַעְרָנְרִיכְטָן דַעַם אַרְאָפָּנָאָגָג פֿוֹן
טָנוֹנָעָל, צִינְדָּעָן אַזְנָבָעַן אַזְנָבָעַן פָּלְשָׁלִילִיטָם אַזְנָבָעַן אַזְנָבָעַן אַזְנָבָעַן
גַּעַנְטָשָׁן טָנוֹנָעָל. מִיר בַּאָטָרָאָכָּטָן דַעַם טָנוֹנָעָל, וּוּלְכָדָן דַי בַּרְעָנָעָ
דַקְעָן לְאָוֹוָאָהָט דַרְכָּנְגָרָאָבָן, כְּדִי פְּרִי צַוְּעַד מַאֲכָלָן אַיר וּוּגָן פָּאָרָאָיָם.
דַעַר טָנוֹנָעָל אַיְזָאָבָּרָאָל לִיגְטָט פָּאָרָהָרָטָעוּוּטָעָ
שְׁפִּיצְיָקָעָן לְאָוֹוָאָ פֿוֹן פָּאָרָשִׂירָעָנָעָם אוֹיְסָוָעָן. מַעַן מוֹזָן זַיְיַעַר
פָּאָרוֹבִיכְטִיךְ צַוְּעַד שְׁפָּאָצְעִירָן דָאָ. סְחָאָטָן נִיתָן גַּעַנְטָשָׁן לְאָנָגָעָן, וַיְיַוְיַה
הַאָבָּן דַעְרָנְרִיכְטָן דַעַם סְוֹפָן טָנוֹנָעָל אָזְנָבָעַן דַעֲרוֹזָעָן אַטְמָעָר גַּרְוָב. אָזְנָבָעַן
פֿוֹן דַעַר אַנְדָּרָעָר זַיְתָן גַּרְוָב הַאָט זַיךְ גַּעַזְוִינָעָן
עֲרֵשְׁתָּעָר, אָזְנָבָעַן אַיְזָאָבָּרָאָל גַּעַוְוָעָן פֿוֹל מִיטָּאָוֹוָאָפְּעָלָזָן אַזְנָבָעַן
אַזְנָבָעַן פֿוֹן אַוְבָּן, פֿוֹן סּוּפִּיטָם, הַאָט אַרְאָפָּגָעָרָוָעָן טַרְאָפָּנָס ווְאָסָעָר.

ס. באַণשטיין

ס'איו שווין געוען נאָר האַלְבָּן טאגן ווען מיר האַבָּן דערגריכט דעם „אַוְלוֹאַוְלוּקָרָאַטָּעַר“. מיר זיינען געואָרַן הונגעריך, האַבָּן מיר נאָר באַשְׁלָאָסְמָן אַרוֹפְּצָקְלָעַטָּעַרְן אוֹיפָדָעַם „אַוְלוֹאַוְלוּקָרָאַטָּעַר“, וואָס זיין הוֵיךְ האַלְטָבָלְטָ בְּלִוְיָזָן עַטְלָאָכָבָעָטוֹזָונָטָ פָּום, אָנוּ דָאָרְטָן זַיךְ אַפְּרוּזָן, אַפְּעָסֶן אָנוּ באַטְרָאָכָטָן דָעַם טָוִיטָן „קָרָאַטָּעַר“.

ווען מיר האַבָּן דָעַם שְׁפִּיזָן באַרְגָּן דערגריכט, האַבָּן מיר זַיְוִוּ שְׁוּוּרָעָעַ פָּעַק פָּוּן זַיךְ אַרוֹפְּגָעָוָוָרְפָּן, גַּעַמְאָכָטָעַסָּן, אָנוּ מִיטָּ אַפְּעָטָיִשָּׁאָפְּנָעָגָעָסָן (קייַין אַפְּעָטָיִשָּׁטָעַטָּן נָעַלְתָּן, ווען מעַן הַיּוֹקָט), אָנוּ נָאַכְהָעָרָה האַבָּן מיר גַּעַנְיוּמָעָן באַטְרָאָכָטָן דָעַם אַוְיסְגַּעַשְׁלָאָסְעָנָעָם „קָרָאַטָּעַר“.

וּוְיְסָזְיוּוּטָ אָויִם, אִיזְׂדָּרָ „אַוְלוֹאַוְלוּקָרָאַטָּעַר“ שְׁווִין פָּוּן לְאָנָּגָטָוּמָן. דִּי טִיפְּעָנִישָׁ פָּוּן זַיְוִין אַיְינְגָעָוָיִיד, וּוְאוֹסְזָאָטָמָט אַמְּכָלָן גַּעַרְבָּעָנָטָן אָנוּ גַּעַשְׁטָרָאָמָט מִיטָּ לְאָוֹאָ פִּיעָרָ אָנוּ וְאָסָחָטָטָט פָּאָרָ צַעַנְדְּלִישָׁעָרָ מִילְּוָן וּוְיִוְתָּמָרָ לְאָוֹאָ-פְּעַלְדָּעָרָ באַשָּׁאָפָּן, אִיזְׂאַצְּטָמָטָ דּוּרָכָאָוִים מִיטָּ פָּלָאָנָּצָן צַוְּנָעָן באָוָאָקָסָן אָנוּ מַאֲנְכָבָעָ בְּוּימָרָ האַבָּן שְׁווִין גַּעַנְיוּזָן גַּעַנְיוּזָן הוֵיךְ אַוְיסְצָוָאָוָאָקָסָן.

שְׁמִינִיעָן מִיר דָא אַוְיפָּן שְׁפִּיזָן פָּוּן דָעַם „קָרָאַטָּעַר“, אָנוּ באַאָבָּאָבָּלָטָן דָעַם דִּי נָאַקְעָטָעָ לְאָוֹאָ-פְּעַלְדָּעָרָ, וּוְאוֹסְזָאָטָמָט זַיךְ נִיטָּ קִיְּוִין לְעַבְעָדָה דִּיקָעָ באַשְׁעָפְעָנִישָׁ, נָאָרָ דּוּרָכָאָוִים באַדְעָקָטָמָט מִיטָּ לְאָוֹאָ-פְּעַלְדָּוָן, אָנוּ פָּוּן דּוּרְוְיִוְתָּן וְעַן מִיר דָעַם פִּיעָרִיךְן קָרָאַטָּעַר „קִלְעָדָ�וִיעָן וְאָזָאָקָעָעָרָן“, וְאָסָחָטָטָט זַיךְ אַרְוִוִּים אַשְׁטָאָרְקָן פִּיעָרָ אָנוּ רְוִיךְ, אָנוּ זַיְוִין שְׁבוּן, דָעַר באַאָוָסְטָעָרָ באַרְגָּן מַאֲנוֹנָאַלְאָאָ, וְאָסָחָטָטָט שְׁעַמְעִירָתָן וְיִדְמְעַנְתָּן דָעַר אַיְבָּקִ-קְלָאָרָעָרָ שְׁנָוִיָּה, וְאָסָחָטָט שְׁטָעַנְדִּיקָן זַיְוִין אַלְטָעָקָפָאָ. דִּי דְּאָזְקוּעָ וְאוֹנוֹנְדָּעָלָאָכָבָעָ פָּאָנָאָרָאַטָּמָעָ קָעָן אַיְנָעָן פָּוּן דִּי אַיְסְעָרָגְעָוָיָינְלָאָכָבָעָ אַיְינְדוּרְוָקָן, וְאָסָחָטָט מִעַן

* * *

די ווועלט — און אוּרָע נאָטוֹר ווְאוֹנדַרְ

טראפישׁ דושאנגלס

שטונדן פֿאַרְשְׂוִינְדּוֹן. מֵיר „היַיקְן“ אִיצְטֶ דָּרְךָ די בָּאוֹוָאָסְטָע „טְרָאָפִישׁ דַּוְשָׁאָנְגָּלָס“. מֵיר זַיְינְעַן אִיצְטֶ שְׂטָאָרְקָה צְוֹזָאָמְעָנְגָּעָפְּלָאָנְטָעָרטּ. דָּרְךָ וּמְגַנְּבָע בְּוּמָעָה, וּמְאָסְטָע זַיְינְעַן שְׂטָאָרְקָה צְוֹזָאָמְעָנְגָּעָפְּלָאָנְטָעָרטּ. דָּרְךָ וּמְגַנְּבָע וּמְעָרָת שְׁוּוֹעָר. נָאָר פֿאָרְן אָוִיגְן וּמְעָרָת דָּאָס בְּיַלְדָּן אָאָךְ אִיצְטֶ שְׁעָנָעָר. כָּעָן דְּעָזְוּעָטּ אִיצְטֶ פְּאָרְן זַיְיךְ לְעָבָן. די טְוִיטָע נָאָטוֹר אָיוֹן אִיצְטֶ הַיְּנָה טָעָר אָנוֹן גַּאנְץ וּמְיַוִּיטָּאָוּעָק. אַמְּתָה, דָּרְךָ אַטְּרָטָר לְאָוּאָצְּבָּאָדָּן, אָוִיכְ פְּוּלְכְּן מֵיר „היַיקְן“ אִיצְטֶ דָּרְךָ די „דוֹשָׁאָנְגָּלָס“, לְאָוֹן זַיְיסְן אָיוֹן נָאָרְנִיט לְאָנְגָּן אָיוֹן דָּא אָוִיךְ גַּעֲוָעָן טְוִיטָּה. אִיצְטֶ אָבָּעָר מְעָרָקָט מַעַן שְׁוֹין דָּא שְׁפָרוֹן פּוֹן לְעָבָן, אָוֹן סְ'אָכְטָטָ פֿאָרְן אָוִיגְן אָ לְעָבָעָדְךָ דִּיקְן אַיְינְדָּרוֹק. שְׁפָאָצְּרָנְדִּיק אָזְוִי, קּוֹמֶט מֵיר נִיטְּדוֹוְילְנְדִּיק אָוִיפְּ די גַּעֲדָאָנְקָה, אָזְ אָטְ וּמְעָט בְּאָלְדָ פּוֹן די „דוֹשָׁאָנְגָּלָס“ אַרְוִיסְלְוִוְפְּן אָ טִיְּ גַּעֲדָאָנְקָה, אָזְ אָטְ וּמְעָט בְּאָלְדָ פּוֹן די „דוֹשָׁאָנְגָּלָס“. נָאָר אָיךְ דָּרְמָאָזְן זַיְיךְ גַּעֲדָאָנְקָה וּמְיַוִּיטָּאָוּעָק אָיוֹן „טְרָאָפִישׁ דַּוְשָׁאָנְגָּלָס“. נָאָר אָיךְ דָּרְמָאָזְן זַיְיךְ גַּעֲדָאָנְקָה, אָזְ אָיךְ גַּעֲפְּן זַיְיךְ אִיצְטֶ נִיטְ אָיוֹן די „דוֹשָׁאָנְגָּלָס“, פּוֹן אַפְּרָקָאָה אָדָרָע אַיְינְדִּיעָ, נָאָר דָּא, אָוִוָּה די הַאָזְוָאָיָאַינְוָולְעָן, וּוּאוֹ סְ'גַּעֲפְּנִיעָן זַיְיךְ גַּעֲדָאָנְקָה אָדָרָע אַיְינְדִּיעָ, נָאָר דָּא, קִיְּן שְׁלָאָנְגָּעָן, נָאָר דָּרְךָ וּמְיַוִּידָרָה, שְׁוֹאָרָה צָעָר חֹזֶה, וּמְאָס אָיוֹן נִיטְ שְׁעַדְלָאָר. דָּאָס בְּאַרְוָאִיקְטָט מִיד.

מֵיר שְׁפָאָנְעַן אָלְזִי וּמְיַוִּיטָר אָוֹן וּמְיַוִּיטָר דָּרְךָ די „דוֹשָׁאָנְגָּלָס“. מֵיר זַיְינְעַן בְּלוֹיזְ פְּאַרְזִיכְטִיךְ נִיטְ אַרְיִינְצּוֹפְּאָלְזִי אָיוֹן מְאָנְכָעַ קְלִיְינָע אַוִּיסְגָּעָלָאָשְׁעָנָע, קְרָאָטְעָרָם, וּמְאָס גַּעֲפְּנִיעָן זַיְיךְ דָּא לְרָוב. מֵיר בְּאָזְ טְרָאָכְטָן די שְׁיַינְעַ פְּלָאָנְצְּוָנְגָּעָן, מֵיר בְּרָעָכְן אָפְטָט אָפְ שְׁטִיקָעָר צָרָעָרָה שְׁטִיקָעָרָה אָוֹן עַפְן זַיְיךְ זַיְיךְ חָבָּבָן די זַיְסְקִיּוּטָט פּוֹן צְקוּרְקָעָם.

דָּרְךָ טָאָג הַאָט שְׁוֹין גַּעֲהָלָטָן בְּאָלְדָ בְּיַם פֿאַרְשְׂוִינְדּוֹן, אָוֹן מֵיר

๕. בָּאַרְנְשִׁיּוֹן

האָבָן גַּעֲנוּמָן זָכָן אֶ פְּלָאָגָן וְאוֹו מִיר זָלָן קַעֲנוּמָן אָנוֹנוֹעֶר „פָּאָפָּטָעֵנט“ אָוַיְשְׁטָעֵלָן, כְּדִי צֹ מַאֲכָן נַאֲכְתִּילְעָנָה. דִּי פָּאַרְהָאַרְטָעוּוּעַטָּע לְאָוֹא אֶבְּעָר דַּעֲרָלָאָוֹט נִיט אַיְן וְזַר אַרְיָינְצָוקְלָאָפָּן קַיְיָן דַּרְעַנְגְּלָאָז; מִיר זַעַן בָּאָלָד אַיְין אֶזְ מִיר וּוּלָן נִיט אָוּסְפִּירָן, באַשְׁלִיסָן מִיר צֹ מַאֲכָן אָנוֹנוֹעֶר נַאֲכְתִּילָנָה אַוְיָף דַּעַר לְאָוֹאָעָרָד. מִיר גַּעֲנוּמָן וְזַר גַּלְיִיךְ צֹ דַּעַר אַרְבָּיוּת אָזְנוֹ פְּרוּבִירָן זָכָן אֶ פְּלָאָגָן צֹם נַעֲכְתִּיקָן אָנוֹ טָרָר הַיְּכָע בְּיוּמָעָר, כְּדִי צֹ זַיְן אַבְּסִיסָל באַשִׁיכָּת אַיְן פָּאָל פָּוָן רָעָן. נַאֲר אָנוֹנוֹעֶר זָכָן אַיְן גַּעֲנוּמָן אָכוֹמוּסָט: אַוְלָכָע בְּיוּמָעָר זַיְינָן דָּא נַיְשְׁטָא. הַאָבָן מִיר באַשְׁלָאָסָן אַיְינְשָׁאָרְדָּנָעָן וְזַר וְאוֹו עַס וּוּעַט וְזַר לאָזָן. אָזְנוֹ מִיר זַיְינָן טַקָּע בָּאָלָד פָּאַרְטָס גַּעֲנוּאָרָן מִיט אָנוֹנוֹעֶר פָּאַרְבָּאַרְיָיטָן וְזַר פָּאָר נַאֲכְתִּילָנָה. מִיר הַאָבָן אַוְיָינְגָהָקָט קַלְיָוָנָע קוֹסְטוּעָם. אָנוֹנְטוּעָתָעָבָעָט בְּלַעַתְּדָר אָזְנוֹ דִּינָע צַוְּיָוְנְגָלָאָן, אָנוֹנְטוּעָגָע שְׁפָרוּוֹת דַּעַם רַעֲנַמְאַנְטָלָל, כְּדִי דִּי פִּיכְקִיָּת וְזַל נִיט אַדְרָה, אָזְנוֹ דִּי וְזַלְעָנָע בְּלַעַנְקָעָטָס אַוְיָנוֹ רַעֲנַמְאַנְטָל. צַוְּצָרוּקָן וְזַר אַיְן נִיט נַוְּיָּה טִיק, באַטָּש עַס אַיְן גַּעֲנוּמָן אַיְן פְּעַבְּרוֹאָה, וּוְיִיל דַּעַר עַפְּוָאַטָּה, וְזַס גַּעֲפִינָט וְזַר נִיט וּוּיָוִיט פָּוָן דָּאָנָע, באַוְאָרָעָנָט שְׂוִין אָזְנוֹ פְּאַפְּלָוָאָר זָל זַיְן וּוּאָרִים גַּעֲנוּגָן צֹ גַּיְינָן גַּעֲלָיְידָעָט וְזַר אַדְם אַיְן גַּעֲנָאָנָעָן. נַאֲר פְּלוֹצְלִינָגָן הַאָט וְזַר דַּעַר הַיְּמָל גַּעֲנוּמָן אַנְכְּמוֹרָן אָזְנוֹ סְחָאָט אַנְגְּעָפָאָנָגָעָן צֹ רַעֲגָנָעָן.

מִיר הַאָבָן אַוְיָף שְׁנָעַל דִּי זָכָן אַיְן טָאַרְבָּע אַרְיָינְגָּלִיָּגָט, אֲנִי גַּעֲנָאָז אַוְיָף גַּיְדָר רַעֲנַמְאַנְטָלָעָן, רַעֲנַיְהָעָט אָזְנוּמָן וּוּאָרְטָן, אֲוֹ דַּעַר רַעֲנָן זָל אַוְיָהָעָן. אַזְוִי וּוּסְ'אַיְן שְׂוִין גַּעֲנוּמָן צִיְּתָס פָּאָר עַסְעַס וּוּטְשָׁעַרָע, הַאָבָן מִיר דַּעְרוּוּיְלָע אַפְּגָנָעָסָן. וּוּן מִיר הַאָבָן דַּעַר זַעַן, אֲזְסְ'אַיְן שְׂוִין פָּאַרְאַיְבָּר אֲשָׁה אָזְנוֹ דַּעַר רַעֲנָן הַאָט נַאֲר נִיט אַיְן זַיְינָן אַוְיָהָעָן, הַאָבָן מִיר באַשְׁלָאָסָן פָּאַרְטָזָעָן אָנוֹנוֹעֶר וּוּגָן אַיְן רַעֲנָן.

דַּעַר הַיְּמָל אַיְן גַּעֲנוּאָר אַיְינְגָּאָצָן בְּאַדְרָעָט אַיְן שְׁוּאַרְצָעָן, אֲזָן אֶ מְבוֹל הַאָט גַּעֲהָלָטָן אַיְן אַיְן נִיסְן. מִיט דִּי רַעֲנַמְאַנְטָלָעָן פָּאַרְיָה קַנְעַפְּלָטָ, מִיט דִּי חַעַט אַיְבָּרָעָן קַאָפָּ אָזְנוֹ פְּנִים, אָזְנוֹ דִּי אַוְיָנוֹ זָלָן בְּלוּזָוָן קַעֲנוּמָן זַעַן, מִיטָן שְׁוּוּרָעָן פָּאָק אַוְיָף דִּי פְּלוּיְצָעָס אָזְנוֹ מִיט דִּי באַנְגָּלָטָע הַיְּקִשְׁטִיוֹלָל אַוְיָף דִּי פִּסְמָשָׁפָאָנָעָן מִיר אַיְצָט אָנוֹנְטוּרָן מְבוֹלְדָעָן דַּוְרָך דִּי דַּוְשָׁאָנָגָקָם. מִיר הַאָלָטָן צַוְּיָי „פְּלָעַשְׁלִיּוֹטָס“ אַוְיָף פְּרִוּרָע, כְּדִי צֹ הַיְּטָן אָנוֹנוֹעֶר טְרָאָט אָזְנוֹ זַעַן וְזַר מִיר גַּיְינָן.

די ווועלט — און אידע נאטהָר וואנדער

מיר זיינען זיויער פארזיכטיק אומ ניט עריגץ אין א „קראטער“ ניט אריינצופאלן. שטונדן פארגויין, דער רענן וויל גאר ניט אויפהערן. דער רעננטמאטעל איז שוין דורךוויקט פון רענן און שוויס און ניט פון זיך ארטיס א פארע, זיך א רויך. דער פאָק טרינקט זיך אַז מיט רעניזואסער און רויסט זיך פון פלייזע אראָפ. איך מז מיך אַנשטרוינגען אים איינציגוואָלטן.

די באָגענטלע פארמאלכט שטווול זיינען מאָכטלאָז קענען מבול וואָסער. זוי זיינען איינגעאנצּו צעווייקט און אַנגעלט געווארן מיט וואָסער. אויפהיבן אַ פום איז געווען גאנץ שועה. זוי האָבן זיך פשומט ניט געלאָזט פון דער ערְד אויפהיבן. און דאַ זעם מען ניט קיון האָפּונְגּ עפּעס צו דערהייכּן אַ פֿלאָז אַזּ אַזּ ווֹאוּ מִיאָלּ קענען קענען רענן זיך באַשְׁיצּן. מיר באַשְׁילְסּ אַפְּצּוּוכּן אַן אוַיסְגּוּלְאַשְׁעָרּ נעם „קראטער“, אַריינְסְרִיכּן אַהוּן אַזּ זיך פון רענן באַשְׁיצּן. אַכְּבָּר אַין אַ פֿינְצְטְּעָרָרָרָר נאָכְטָ אַזּ גָּאָר ניט אַזּוּ לִיְיכּטּ דָּסּ צוּ גַּפְּפִיעָן. מִזּעַט גָּאָרְנִיטּ אַ פֿאָרְטִּיטּ פָּוּן זיך אַזּ מִיר „הֵיכּן“ ווּיטָרָה.

פלוצְלִינְגּ הָעָרָן מִיר עַפּעס מְרוֹקָעָן... מִיר בְּלִיְבָּן שְׂטִיעָן פֿאָר אַ זְוּוֵיל ווּ צוֹטוּמְלָטָעָ: ווֹאָסּ קָעָן דָּסּ זִין? קִין מעַנטְשָׁן, זיינען מיר זְיכָרָה, זיינען דָּא נִיטָאָ. חִוּתָּ, דּוֹכְטָ זִיךְ, אַוְיךְ נִיטָאָ. טָאַזְוּ ווּרְמָרְזָ קָעָט דָּסּ? מִיר הוּיבָּן אַן ווֹאָרְפָּן די „פֿלְעַשְׁלִילְוּטָם“ אַין אלְעָרְבִּיְתָן. מִיט אַמְּאָלּ באָגענְעָנְעָן מִיר זִיךְ מִיט אַסְּךְ שְׁוֹאָרְצָ אָוִינְ... אַיְינְעָרָ צָוּמְזָ זְוּיְינְ אַן קוֹקוּ אַנוּן אַ... .

מִיר האָבן באָגְרִיסְטּ אָוּנוּרָעָ, מִיטְהִיקְעָרָם“ אַזּ ווּיטָר פֿאָרטְגּוּעָצְטּ אָנוּנָעָר, „הֵיכּן“ אָונְטָעָן ווּסְדָּרָעָן, ווּעְלְכָרָה האָטּ גָּאָר נִיט גְּעוּוֹאָלָט אוּפְּהָעָרָן. סְחָאָט זִיךְ גַּעֲדוּכְטּ, אַזּ סְזָוּעָטּ קִין מְאָלָל קִין סְוּפּ נִיט גַּעֲמָעָן דְּרָצְוָן. עַנְדָּלָאָ, נַאֲדָר אַ נְאָכְטָ וְוָאָנְדָרָן אָנוּנָעָ טָעָר אַזּ מְבוֹלְדָרָעָן הָאָבָן מִיר פֿאָרטָאָגּ דָּעְרָרִיכּ אַ הֵיּוּנָעָ אַזּ דָּאָרָט גַּעֲטָרָאָפּן נַאֲדָר אַ מְאָן.

מִיר האָבן גְּלִיּוּךְ די שְׁוֹעָרָעָ אוַיסְגּוּוּוּיקְטּ עַפּעָמְדָן זִיךְ אַרְאָפּן גְּעוּוֹאָרָפּן, אַנְגְּעָלִינְגּ אַ גְּרוּיסְן פֿיְיָר אַזּ גַּעֲנוּמָעָן טְרוּקָעָנָעָן אָוּנוּעָ רָע אַוְיסְגּוּוּוּיקְטּ קְלִיְדָעָר.

ס. באַרְנְשְׁטִיָּין

מיר זייןען איז דער היוקע אַפְגָּוּווּן דעם גאנצָן טאג, און דער רען חאָט נאָך אלֵיז אַנְגָּהָלְטָן פֿונְקָט ווי ער האָט זיך עַשְׂתָּה אַנְגָּהָבִּין. מיר זייןען גַּעֲזָעַסְעָן אַרום בְּרַעֲנֶנדָן פִּיעָר אַזְנְבָּלְטָן אַים אַין אַיְזָן פָּאַרְגְּרָעְסְּעָרָן אַזְנְבָּלְטָן אַונְזְּרָעָזָן, ווֹאָס האָבָן זיך בעומָן אַופָּן נִיט גַּעֲזָאָלְטָן שְׂיוּדָן מִיטָּן רַעֲגָנוֹאָסְעָר.

דער טאג איז פָּאַרְאִיבָּעָר אַזְנְבָּלְטָן נאָך דעם רען פָּאַרְשְׁטָאָרְקָט. מיר האָבָן אַיצְט זיך גַּעֲפִילָט גּוֹט, ווֹאָס מיר זייןען כָּאַטְשָׁש גַּעֲשִׁיכָּט פָּן רען. אַמְתָּה טַאָקָע, ס'הָאָט אַונְזָן בָּאַזְמָרוֹאַיקָט, ווֹאָס די שְׁפִּיּוֹן הָאָט זיך שְׂוִין בָּאַלְד אַוְסְגָּנְלָאָזָן. ווי לְאָנָגָן נאָך קָעָן אַזְוִי דער רען אַנְגָּהָלְטָן אַזְנְבָּלְטָן ווי גַּעֲפָנְגָּהָן האָבָן מיר אַזְוִי נִיט גַּעֲזָאָסְטָן. האָבָן מיר זיך גַּעֲזָעַדְעָט צו דעם מאָן, ווֹאָס מיר האָבָן דָּא גַּעֲטָרָפָן: אָפְשָׁר ווֹיְסָט ער עַפְעַט ווֹעֲנָן דעם? בַּיְּ דער פָּרָאנָע: ווֹעָן דִּינְגְּקָט ער קָעָן דער רען אַוְיְחָעָרָן? — חָאָט זיך אַשְׁוּעָרָר זִיפְּצָן זְיוּן שְׁטָאָרָקָה, בְּרוּיְטָר בְּרוֹסְט אַרוֹיְסְגָּנְעָרִיסְן אַזְוִי גַּאנְצָעָר פָּעַסְטָגְעַבְוִוְיטָר קָרְפָּעָר הָאָט זיך אַטְרִיְסְמָל גַּעַנְתָּאָן, פֿונְקָט ווי אַז עַלְקְטָרִישָׁעָר שְׁטָרָאָם ווֹאָלָט זְיוּן קָרְפָּעָר באָרִיטָן אַזְוִי גַּעֲזָעַסְעָרָן פָּאַרְטְּרוּיְוּרטָן אַוְגָן הָאָט גַּעֲנוֹמָעָן פְּלִיסְן טְרָעָוִין.

mir האָבָן זיך דערשָׁרָאָקָן. mir האָבָן אַטְרָאָכָט גַּעֲטָאָן: אָפְשָׁר דָּרָאָעָט דער רען: מִיטָּן דער גַּרְעַטָּעָר גַּעֲפָרָן? אַזְנְבָּלְטָן אַים גַּעֲנוֹמָעָן בעטָן, אַז ער זָאָל אַונְזָן דערקְלָעָרָן פָּאַרְוָאָס ער שְׁרָעָקָט זיך אַזְוִי פָּאָרָן רען. ווֹעָן ער האָט זיך אַבְּיִסְלָן בָּאַזְמָרוֹאַיקָט, הָאָט ער אַונְזָן גַּעֲנוֹמָעָן דערצְיִילְן:

— דער רען, מַיְינָעָ פרִינְגָּט, הָאָט מִיךְ נִיט גַּעֲמָאָכָט אַיצְט צו ווֹיְנָעָן... כִּיְבָין שְׂוִין גַּעֲנָגָן יָאָרָן אוּפְּיךְ דִּי פָּאַסְפִּישָׁע אַיְזָלָעָן. כְּזָוִיָּס אַז ווֹעָן ס'בָּאָנָט אַז שְׁטָאָרָק רען, גַּעֲדוּיָּעָט דָּאָס אַיְידָן נִקְעָע אַזְוִי נִעְכָּט. נאָך דער מְבוֹל הָאָט מִיךְ עַרְאַנְגָּעָרט אַז אַשְׁרַעְלָאָכָן אַוְמָנְגִּיק, ווֹאָס מִיךְ נִיט לְאָנָגָן גַּעֲטָרָפָן.

ער האָט זיך גַּעֲנְטָעָר צְוָנְעָרָקָט צָוָם בְּרַעֲנֶנדָן פָּלָאַקְעָרָנְדִּיסְן פִּיעָר, דעם קָאָפְט טִיף צָו דָרָעָר אַרְוְגָּנְטָרְגָּעָלָאָזָט אַז גַּעֲנוֹמָעָן דערצְיִילְן:

— אַט פֿוֹנְקָט ווי אַיר, קָאַמְעָרָאָרָן, האָבָן אַיךְ פָּן מִין קִינְדָּהִיּוֹת אַז לִיב גַּעֲהָאָט דָּאָס ווֹאַנְדָּרְדָּלְעָבָן, צָו זָעָן אַזְנְבָּאָכָטָן גַּעֲטָס

די ווועלט — און אידע נאטור וואנדער

שינגע וועלט, מיט אלע אירע וואנדערס און כ'האָב במעט די גאנצע
וועלט באָרייזט. ביז איך האָב מיד דאָ אַפְּגַּעַשְׁתַּעַלְתָּ אֹוֶיף די האָ
וואַיַּאֲנִזְלָעַן אָוּן האָב געהֵיראָט מיט אָ פֿרְוִי פֿון די 'הִגְּנָעָ אַיִּינָ
וואַוְוְנְעָר אָוּן געלעַבְּט גאנְצָ גַּלְּקַּלְּאָךְ מִוְתָּ אַירְתָּ זַיְמִין פֿרְוִי דָּאָס
נאָסְטוּרְקִינְה, אַיְזָ מִיר גַּעַוְעָן גַּעַוְעָן גַּעַרְבְּגַעְבָּן ווי די גַּעַטְרוּסִיסִ
טע מוטער צו אַיר אַיִּין אָוּן אַיִּינְצִיךְ קִינְדָּ. אָוּן מִיר האָבָן זַיְד גַּעַ
פֿילְט גַּלְּקַּלְּאָךְ. מִיר האָבָן אָ שְׂטוּרְעַנְעָן הִיּוֹקָע בִּים בְּרָעָן פֿון יַם
אַוְעַגְעַשְׁתַּעַלְתָּ. גאנְצָ טַעַג גַּעַבָּאָרְן זַיְד אַיְזָ יַם אָוּן די זַוְנְזָ
שְׁטָרָאָלָן. די זַאֲרגָ פֿון מַאְכָּן אָ לְּבָעָן אַיְזָ נִיט גַּעַוְעָן. דָּעָר יַם האָט
אָוּן גַּעַגְבָּן גַּעַגְבָּן פֿישָׁ אָוּן גַּרְאָזָן. אָוּן די מַוְתְּעַרְעַדְרָהָט אָוּנוּ
פָּאָרוֹאָרגָנָט מיט פְּרוֹכְּטָ אָוּן וְאָסְעָרָ. מִיר האָבָן זַיְד גַּעַפְּלִיט וְיַיְעַר
גַּלְּיַיְלָאָךְ... בִּזְ אַיִּינְמַאְלָ אַיְזָ מִיר אַרְיָן אָ גַּדְּאָנָקָ צַוְעָן עַמְּגִינְ
פֿון מִיּוֹן פָּאָמְּלִיעָן וּוֹאָסָ אַיךְ האָבָ פֿון זַיְד נִיט גַּעַהְרָט אָוּן נִיט גַּעַ
זַעַן שְׁוִין מַעַר ווי 25 יַאֲרָ. אָוּן אַיְזָ מַאְנָאָט מַאי בִּין אַיךְ מיט מִיּוֹן
פֿרְוִי גַּעַפְּמַעַן צַוְאָרָן אָוּן דָּעָר שְׂטָאָט פָּאָבְּלָאָ, קָאָלָאָדָאָ-סְטִיטִימָן,
וְאוּ אַיךְ בִּין גַּעַבְּוָרָן גַּעַבְּוָרָן כִּידָּ דָּאָרְטָ אַוְפְּצָוּזָן מִיּוֹן פָּאָמְּלִיעָן
גַּעַפְּמַעַן אַחְיוֹן בִּין אַיךְ בִּין נַאֲכָּטָ. האָבָ אַיךְ גַּעַפְּמַעַן אָ צִימְעָר אַיְזָ אָ
חַאְפְּטָאָלָ אַיְבְּרַצְוּנְעַכְטָקָן אָוּן אַיְזָ דָּעָר פֿרְיָהָאָבָ אַיךְ גַּעַרְעַנְטָן אַוְפְּ
אַוְכָּן מִיּוֹן פָּאָמְּלִיעָן. די גאנְצָ נַאֲכָּטָהָט גַּעַהְלָטָן אָיִן דִּעְיָ
גַּעַנְעָן, אָט פֿוֹנְקָט ווּאַיְלָ זַעַט אַיִּצְטָ דָּאָ. סְחָאָטָ גַּעַגְבָּסָעָן עַמְּדָ-
וְיַוְיָּזָן... פְּלַזְלָנָג אָוּן מִיטָּן דָּעָר נַאֲכָּטָהָט גַּעַרְחָרָן מִיר קָוְלוֹתָן, מַעַן זַאֲלָ
זַיְד רַאֲטָעוּעָן: סְאִיזָ אָ פָּאָרְפְּלִיאִיזָוָןָ. מִיר זַיְנָעָן גַּלְּיָיךְ אַרְיִינְגָעָ
לְאָפָּן אָיִן גַּאֲסָ אָוּן דָּרְעוֹן אַיִּינָ פֿון די שְׂרַעְקָלָאָכְסָטָן בִּילְדָעָר. די
גאנְצָ גַּאֲסָ מִיט די הִיּוֹזָעָ אַיְזָ גַּעַשְׁטָאָנָעָן טִיף אַיְזָ וְאָסְעָרָ ווי אַיְזָ
אָ טִיךְ. אָוּן קָוְלוֹתָהָטָן זַיְד גַּעַטְרָאָנָן פֿון אלע חִיוּעָר נַאֲקָהָיְלָאָ...
אַיךְ האָבָ זַיְד מִיט מִיּוֹן פֿרְוִי אַרְיִינְגָעָכָפָט אֹוֶיף אָ לְּוִינְדִּיקָן
אוּוִיטָאָמְּבָּילָ, אָוּן די מַאְשִׁין האָט זַיְד גַּעַיְאָנָט זַיְד אַנְטְּלִוְיָפָן פֿון
דָּעָר פָּאָרְפְּלִיאִיזָטָרָ שְׂטָאָטָ. סְאִיזָ גַּעַוְעָן פֿינְסְטָרָ. די עַלְקָטְרִישָׁעָ
בָּאָלְוִיכְטָ� אַיְזָ קָאָלְיָיָן גַּעַוְעָרָן פֿון דָּעָר פָּאָרְפְּלִיאִיזָוָן... פְּלַזְלָנָג
הָאָט די מַאְשִׁין זַיְד אַגְּנָעָשְׁטוּיסָן אָוּן אָ בִּים אָוּן האָט זַיְד אַיְבָּרָ-
גַּעַרְטָ. אַונְטָרָ דָּעָר מַאְשִׁין האָט מִיּוֹן פֿרְוִי אַירְטָוִיט גַּעַפְּנָעָן...
בִּים וְוָארָט "טוּוִיט" האָט עַר זַיְד אַיִּוחָ דָּאָס נִוְיָ שְׂרַעְקָלָאָךְ צַעַ-
כְּלִיפְעָט... .

๕. נַאֲרָנְשְׁטִיֵּן

נאך אײַינִיקע טעג טרייסקען אונזערע קלײַידער בײַם ברענענדַי
סָן פִּיעַר, האָט דָּרֶר רָעַן אוֹיפֿגְּנָהָרֶט אָנוּ מִיר האָבָּן ווֹיְטָעֶר אָנָּ
געפָּאָגָעָן צָו "הִיקָּן"...

די זָוָן אָן אַוִּיסְגָּעָרָאַשְׁעָנָע, שִׁקְמַת אִירָּעָ גַּאלְדָּעָן שְׂטָרָאָלָן אָוִיךְ
די קְלִיְּנָע "דוֹשָׁאָגָלָס" אָנוּ קְסְטוּס אַרְאָפּ, אָנוּ אַיְן דִּי טְרָאָפְּנָס
רָעַן, ווֹאָס הַיְּינָגָעָן נַאֲך אָוִיךְ זַיִּה, שְׁפִּיגְלָעָן זִיךְּ דִּי שְׂטָרָאָלָן אָנָּ
לוֹיכְטָן אָנוּ שְׁעָמְרִירָן, ווֹי דִּי פִּיעַרְן פָּוּן טְיוּרָעָ קַאֲסְטְּבָּאָרָע שְׁטִיְּ
נָעָר.

אוֹיסְגָּעָרָוֹת פָּוּן די צְוַיִּי טָעַג גַּעֲפָּאָגָעָנָשָׁאָפְּט, ווֹאָס דָּרֶר רָעַן
הָאָט אָנוּ גַּעַהְאָלָטָן, פִּילְּן מִיר זִיךְּ אַיְן אַפְּרִילְאָכְבָּרָעָר שְׁטִימָוָנָה
אָנוּ מִיט גַּעַזְגָּעָן שְׁפָאָגָעָן מִיר ווֹיְטָעֶר דִּי "דוֹשָׁאָגָלָס" אָנוּ
זָוָן אַנְדָּרָעָ נְאָטוֹרְדָּוּוֹאָנְדָּרָעָ צָוּם בְּאָבָּאָכָּטָן. אָנוּ בָּאָלָד דָּרוֹזָעָן
מִיר זַיִּה טָאָקָע אָוִיךְ.

סְ'עַט זִיךְּ אַשְׁטְּרָעָקָע עַרְד אָנוּ סְ'דָוָתָן זִיךְּ אָנוֹן, אָנוּ עַפְּעַס אָ
מַאְדָּנָעָר צָאָם אִיזְּ אָרוּם. נַאֲך בָּאָלָד וְעַן מִיר אַיְין אַוְזָעָר טָעוֹת.
דָּאָס הָאָבָּן זִיךְּ הַוִּיכָּע בְּוּמְיָעָר אָרוּם דָּרֶר אַוְיסְגָּעָרָאַשְׁעָנָה, אָנוּ
זַיְּעָרָע גַּעַדְיְּכָטָע צְוַיִּינָגָן הָאָבָּן זַיִּה אַיְין דָּרֶר אַרְיִינָגָעָשָׁפָאָרָט אָנוּ
שְׁפָאָרָעָנְדִּיךְ זַיִּה, זָוָן זַיִּה אַיְינָעָ אַבְּכָעָר די אַנְדָּרָעָ גַּעַדְרָאָכָּן, פָּאָרָדָ
פָּלָאָנְטָמָעָרָט זַיִּה, אָנוּ עַנְדָּלָאָךְ הָאָבָּן זַיִּה אַיְין דָּרֶר עַרְד אַרְיִינָגָעָ
גְּרָאָבָּן... אָנוּ סְ'קָוְתָּאָוִס זַיִּה אַפְּרִימְיְּוּעָר צָאָם פָּוּן צְוַיִּינָגָעָ.

וְעַן דָּאָס דָּאָזִיקָּע בְּיַלְּד פָּאָרְשְׁוּוֹנְדָּט דָּרְיוּעָט מַעַן בָּאָלָד לְאָוֹאָזָּ
פָּעַלְדָּעָר אָוּן רִיזְקָע פָּעַלְוָן ווֹאָס צְיַיָּעָן זִיךְּ בַּיּּוֹם בְּרָעַג פָּוּן יִם. אָנוּ די
לְאָוֹאָזְפָּעָלָן, ווֹאָס הָאָלָטָן זִיךְּ אַוְיָפָן ווֹיְכָן שְׁוֹוָאָרָצָן זַאָמְדָקָן בְּרָעַג
פָּוּן יִם, הָאָבָּן די אַיְיבָּקָע קִינְסְטָלָעָר די שְׁטוּרְמָדִיקָע כּוּוֹאָלְיָעָס.
אוֹיסְגָּעָפְּרָכָמָט אָנוּ גַּעַמְאָכָטָפָן זַיִּה ווֹאָנְדָּרְשָׁיָינָע סְקוֹלְפְּטָרָן. ווֹי אָ
גְּרוֹיסְעָרָקָע קִינְסְטָלָעָה, ווֹעַלְכָּעָר ווֹעַרְטָן צִית מִיד צָוּ הָאָלָטָן אַיְין
שְׁלִיְּפָן זָוָן סְטָאָטוּן, אַזְּוִי ווֹעָרָן די בּוֹאָלְיָעָס קִיּוֹנְמָאָל גִּיטָּמָר
זַעַט זִיךְּ אַלְאָנָגָע שְׁוֹרָה מִיטָּ פָּאָרְשְׁוּדָעָנָע פִּיגְוָרָן פָּוּן אַבְּזָוֹנְדָּעָר
אוֹיסְזָוּן.

מִיר שְׁפָאָצִיְּן דָּא בַּיּּוֹם בְּרָעַג פָּוּן יִם, אַיְן טִיפְּן שְׁוֹוָאָרָצָן זַאָמָה,

די וועלט — און אידע נאטור וואנדער

וועודן דיאוינטן האבן אהער פון די לְאַוּזָעָבָר אָוֹן פֿעלְדָעָר אָנְגָן-
טראנן אָוֹן באַטְראָכְטָן יְעִידָן פֿעַלְוָן וְאָסְ קָוֶט אָוָס וְוִי אָסְמָטוּן. עַס
סְמָכָבְטָן דָּעַם אַיְינְדוּךְ, וְוִי עַמְצָעָר וְוְאַלְטָן זְוִי דָא אַוְעֲקָנְעַשְׁתָּעַלְטָן אַוְיכָן.
אוֹסְמָטְלָנְגָן.

נאר איניקש שטונדו שפאנצ'ין ביים ברען ים זייןען מיר צונען קומען צום קאנעאפונא וואילוקעגענט, וואו עס וואוינען די פרומיד טיווע האווא-יעלכער און וואו עס געפינט זיך זווייר טעמלפֿל און היזוקען, וואס זייןען געכוביט אויף און אויסגעלאַענען קראטשע.

אנו ווי ס'חאט זיך אַרְיוֹנֶגָּנוּזָן, איזו בי זוי הײַנט געועען
דָּלִיגִינְזָעֶר יְוִסְטָבוֹבּ. הַוְּנְדָּרְטָעֵר פָּאַמְּלְוָעָם: מַעֲנָה, פָּרוּיָעַן אָזְן
קְסִינְדָּרְעֵר הַאָבָּן אַרְמוֹגָנְדָּגָלְטַזּ וַיְוִידַּר חַוְּלִיקָן טַעַמְפָלּ, וּוְאָס אַיזְנְגַּשְׁתָּאָזְנָעַן אַנְגְּלְיוּיָּתְזַטּ אַזְוֹז פַּיר שְׂטָאַרְקָעַ לְאַוְּזָאַשְׁטִינְגָּעַ. וַיְוִידַּר קָמְנוּבִּסּ
טִישְׁרָע מְאַצְּיָּיםּ, וּוְאָס אַיזְנְגַּשְׁתָּאָזְנָעַן פָּוּן פַּילְ מְאַכְּלִיםּ, אַיזְנְגַּשְׁתָּאָזְנָעַן
עַזְנְגָּנוּרִיטּ אָזְנָעַן עַטְלָאָכָּעַ לְאַגְּנָעַן שְׁטוּרְיוּנָעַן הַיּוּנָרּ. דָּעַם בְּכֻבּוֹדְיַּקְסְּטָן
פְּלָאָצְעַ האָט פָּאָרְנוּמָעַן וַיְוִידַּר נַאֲצִיאָנְאָלָעַרְ מאָכְלַעַל "פָּאוּזּ", וּוְאָס
גַּעַמְאָכְטַזּ פָּוּן אַזְוֹזָן. וַיְעַלְכַּר וּוְעַטְזָקְנָאָטָן אַיזְנְגַּשְׁתָּאָזְנָעַן גַּעַבָּאָקָן
אַוְּזָבְּעָנְגָּטָעַ שְׁמִינְיָעַר אַיזְנְגַּשְׁתָּאָזְנָעַן דָּבָר שְׁרָבּ.

ווען עם איז פארטיטיך, האט עם דעם אויסזען פון א מיגעבעץ און
עם וערטגעגעטען טיט אונוו פינגער

אויך זיינען דארט געווען פיל נראזן, וואס וווען אונגערטיסן בעיס
ברעג ים; זיעיר גוטע פיש און געשמאקע געטראנשן וואס, וווען גע
מאכט פון ווארכעלן פון בוימער.

אויך פיל קאָקאנַטְנִים האָבָן זיך דָּאָרָט גַּעֲפָנָעַן. די אָדָע אויסנֶעֶר בעכְּנָטוּ גוֹטָע זָאָכָן זַיְינָעַן דָּאָרָט גַּעֲוָעַן גַּעֲנָגָן צּוֹם עַפְעָן....

זיו האבן אונז "הייקערס" מיט זיעעלע גוטמויטיק שינוע
שוווארטצע אונז באטראקט. אונ נאנז גאטספֿרִיָּנְדָּאך אײַנְגָּלָאָדָּן
מיט זיו מִיטָהָלְטָן די סעודה.

ס. באָרנשטיין

נומען זיעדר אַינְגֶלַדּוֹנָג מיט זוי דא צופאָרְבִּוֹיְנָגָן און בליכן אויף נאָכְטַלְעֲגָרִ!

זען די זון האָט גענומע פֿאַרְשְׁוּינְדֵן ווַיְתְּזִוִּית אַיבָּרָן פֿאַר ציפישן ים און האָט צום לאַצְטָן מאַל דעם הימל און אַשְׂטִיךְ ים אַין פֿלאָמָעָן אַנְגַּעַצְוָנְדָן, אַיְזָן פָּונְדִּי אלְעָאוּסְגַּעַרְבְּנָטָעָ מאָכְלָיְם קִין זֶבֶר נִיט גַּעֲבְּלִיבְּן...

און די האָוָאַישָׁע בחורוֹם אַזְמִידְלָאָךְ האָבָּן גענומע טאנצָן אַיְדָעָר די זון פֿאַרְגִּיְיט. אַוְיסְגַּעַפְּוֹצָט זַיְנָעָן די מִידְלָאָךְ גַּעֲוָעָן אַיְזָעָר נַאֲצִיאָנָאָלָעָ קלְיֻדָּה ווָאָס זַיְנָעָן באַשְׁטָאַנָּעָן פָּונְדִּ שְׁטוּרְיָעָן אַונְטְּרָקְלִיְּדָעָר אַוְיָה ווּלְכָבָעָ דָּעָר שְׁטוּרְיָהָאָט זַיְךְ פֿרִי גַּעֲוָוָת אַזְמָעָן דעם נַאֲקָעָטָן בְּרוֹאַנְעָנָעָם גָּוָה. מִיט קָעָפָט בְּאַדְעָטָט מִיט בְּלוּמָעָן קָרְעָנָז אַזְמָעָן הַאַלְטָנְדִּיק אַזְמָעָן די העַנְטָז זַיְעָרָע בְּאַזְוָאָסְטָעָ מַזְוִיקְאַלְיָשָׁע אַינְסְטְּרוּמוּנָעָן "וַיְקָאַלְיְוִים".—הַאָבָּן זַיְךְ עַנְדְּלִיקָעָ מִידְלָאָךְ בְּיַם בָּרָעָן יִם אַוְיסְגַּעַשְׁטָעָלָט גַּעֲלָאָזְן די בְּוֹאָלְיָעָס זַיְעָרָע פֿים וּזְאַשְׁן אַזְמָעָן שְׁפִילְן די ווּאַונְדְּרָשִׁיְינָעָ האָוָאַיְשָׁע מַזְוִיקָס... אַזְמָעָן זַיְעָרָע שְׁוֹאָרְצָעָ, גַּטְמוּטִיקָעָ, שַׁיְנָע אַוְיָן הַאָבָּן ווּוִוִּיט אַזְמָעָן יִם גַּעֲקָסְטָקָט, ווָאָוָדיַלְדִּישָׁע בחורוֹם פָּונְדִּהָאָזָי גַּעֲלִיְּדָעָט אַזְמָעָן אַדְמָס' קָסְטִיוֹזָעָן, הַאָבָּן זַיְךְ אַוְיְינְגַּעַזְט אַזְמָעָן לְאַגְּנָעָ, שְׁמָאָלָעָ "קָעָנוֹס" אַזְמָעָן זַיְךְ אַוְיְיסְצָוְיוֹזָעָן אַזְמָעָן זַיְעָרָע אַזְמָעָן שְׁטוּרְמָדִיקָעָ יִם, כִּדְיַיְאַרְיִיסְצָוְיוֹזָעָן זַיְעָרָע הַעַלְדְּדִישָׁן שְׁפִילְן מִיט די בְּרוּזְעַנְדָּעָ בְּוֹאָלְיָעָט...

עם אַיְזָן זַיְעָנָעָ שְׁפָעָט אַזְמָעָן דָּעָר נַאֲכָטָן, זען די לְכָנָה האָט זַיְךְ גַּעֲיָאנְט דָּוָךְ די גַּעֲדִיכְטָעָ ווּאַלְקָנָסָ, ווָאָס זַעָּעָן אַוְיָס שְׁוֹאָרְץָז זַיְךְ דִּי אַחְזָאַ-פֿעַלְדָּעָר. אַזְמָעָן די שְׁטוּרָן אַזְמָעָן הַיְמָל הַאָבָּן גַּעֲלוּכְּטָן אַזְמָעָן גַּעַד שְׁפָגְלָט זַיְךְ אַזְמָעָן טַוְנְקָעָלָן יִם. ווָאָוָנָט זַיְךְ אַיְזָן דָּעָר לְבָנָה פֿאַר אַווּיְלָעָ אַשְׂטִיךְ שְׁוֹאָרְצָעָן ווּאַלְקָסָ פָּונְדִּי זַיְךְ צַו פֿאַרְטְּרִיבָן אַזְמָעָן כָּפְּן אַקוֹּק צָוָם יִם אַרְוָנְטָעָר,—וּוּרְעָט נְלִיְיךְ אַשְׂטִיךְ יִם אַזְמָעָן אַשְׂטִיךְ קָלְאָרָעָ זַיְלְבָעָר אַוְיְסְגַּנְגָּאָסָן. עַמְּס ווּוּרְעָט בְּאַלְוִיכְטָן ווּוִוִּיט אַרְוָס אַזְמָעָן מַעְן דָּעְרוּט גַּלְיִיךְ ווָאָוָנָט זַיְמָעָר, ווָאָס קָוָן אַוְיָס אַזְמָעָן דָּעָר נַאֲכָט ווּיְיַזְרְעָלְעָמָעָ "קָאַקְאַנְאָטָמָ"־בְּוּמָעָר, ווָאָס קָוָן אַוְיָס אַזְמָעָן דָּעָר נַאֲכָט ווּיְיַזְרְעָלְעָמָעָ שְׁוּמָרִים אַוְיָה זַיְעָרָע פְּאַסְטָנָם. דָּאָס בְּאוֹאָבָּן די ווּאַונְדְּרָשִׁיְינָעָ צַוְּבָעָלְאָכָעָ האָוָאַיְנְעָכָט...

און פָּונְדִּי אַוְמָעָטָם טְרָאָגָט זַיְךְ די שַׁיְנָעָ מַזְוִיקָס פָּונְדִּי "וַיְקָאַלְיְוִים"

די וועלט — און אירע נאטור וואנדער

ליים", וועמעם קלאנגגען רײַמן דאס הארץ אין שטיקער און רופֶן אָרוֹוִיס אָזּוּפְּיָל בְּיוֹנְקְשָׁאָפֶט אָוּן טְרָעָרָן...

אין דער פרי האבן מיר זיך אויסונגבעאָדָן, אויסונגעוואָשָׂן אָנוּגָּעָד רָע קְלִיּוֹרָה, גָּלְאָזָט זַיִּ אָוִיסְטוּרִיקָעָנָעָן אָוִיפָּרְעָה דָּעָר בְּרוּנְדִּיקָעָר זָוָן, גָּמָאָכָט אַ פִּיעָּר אָוּן אָוִיפָּגָעָסָכָט קָאָפָעָ. מִיר האָבָן אָוִיפָּגָעָ שְׁפָאָלָטָן עֲטָלָאָכָעָ קָאָקָאנִים, וְאָסָס מִיר האָבָן נָאָרְדוּוּאָסָס פָּוָן אַ בְּוּיָּם אָפָּגָעָרִיסָן, אָוִיפָּגָעָנָעָסָן אַ פָּאָר בְּאָנָאָנָאָס אָוּן זַיךְ גָּלְאָזָט וְוִוְוִיטָעָר אָוּן וּעְגָּנָעָר אָרִיּוֹן...

* * *

„אנאמעהא“ — דאס צעלעכערטע האָרֶץ

מיר האָבן שווין דורךנעהיקט פֿרּוֹנָאָרְגָּעָנָט, וואו די „נייטוועס“ וואוינגען, באָטְראָקט זַיְעַרְשׁ הַיְוּקָעָם, וואָס זַיְנָעָן גַּעֲמָאָקט פֿוֹן שְׂטוּרְזִי אָונְ גַּעֲדוּרְעָן בֵּי זַיְלְזִי צַוְּוִי שְׁטוֹנְדָּן אָוִיפְּצָוְשְׁטָעָן. מיר האָבן באָטְראָקט זַיְעַרְשׁ קְבָּדִים, וואָס זַיְנָעָן אָוִיסְגָּהָאָקט פֿוֹן די לאָוואָר פֿאַלְזָן. גַּעוּוִינְטָלָאָךְ פֿאָרְמָאָגָט יַעֲדָע פֿאָמִילְיָע אַיר אַיְגָעָנָעָם בַּיתָּהָウָלָם אֵין פֿרָאָגָט פֿוֹן זַיְעַרְשׁוֹן.

מיר זַיְנָעָן ווֹידָעַ אַרְיִינְגְּנָעָקְרָאָבָּן צַוְּוִישָׁן „דוֹשָׁאָנְגָּלָס“. מיר נַיְעַן טְרִיטְ בֵּי טְרִיטְ. צִיְּתָ אָיזָן דָּא גַּעַונְגָּ. אַ היְקָעָד האָט זַיְקָנְטָ וואָס צַוְּאָילְזָן, אוּבָ ערְ ווֹילְ ווֹוֶרְקָלָאָךְ זַעַן נַאֲטְרוֹזְוֹאָונְדָעָר. אָזָן דָּאָס זַוְּכָן מִיר אַיְצָט צַוְּוִישָׁן די „דוֹשָׁאָנְגָּלָס“. פֿלוֹצְלָינְגְּ דַעְרוֹעָן מִיר פֿאָרְ זַיְדָ אַ רְיוּזְקָן שְׁעָמָלָ. מִיר וּוְאַנְדְּרָעָן זַיְדָ, וְוִי קְומָט אַהֲרָעָ אַקְעָמָלָ? וּזְעָן מִיר קְומָעָן אַבְּעָרָ צַוְּנָעָתָרָ, דַעְרוֹעָן מִיר אַ לְאָוּזְוֹאָונְדָעָר, וואָס האָט דָעַם אַוְיסְזָעָן פֿוֹן אַקְעָמָלָ. דָאָרטָ, וואָו אַ ברְעַנְדָעָר לְאָזָן וְאַשְׁטְרָאָם האָט די עָרְדָ פֿאָרְטְּרוֹנְקָן, האָט זַיְקָנְטָ אַוְיסְ צַוְּגָעָסָן אַ מָאָנוּמָעָנָט אֵין פֿאָרְם פֿוֹן אַפְּאָרְזָעָנְשָׁ אַזָּאָ, וואָס אָיזָן עַנְדָ לְיִדְ אַזְּ אַנְמָתְזָן קְעָמָלָ. מִיטָן אַלְאָגָן פֿאָרְיָסָעָנָם הַלְּזָוָן אָזָן מִיטָן הַוִּיסְעָדְדִּישָׁן רָוקָן. מִיר נַעַמְעָן אַרְאָפָּן אַ פֿאָרְ בְּיַלְדָעָן אֵין נַיְעַן וְוִיְהָ טְעָרָן.

עַס האָט נַיְטָ גַּעַנוּמָעָן לְאָנָגָן אֵין מִיר דַעְרוֹעָן גַּלְיִיךְ אֵין אַנְדָעָר נַאֲטְרוֹזְוֹאָונְדָעָר. מִיר דַעְרוֹעָן אֵין אַנְדָעָר „לאָוואָאָפְּרִיךְ“ (פֿערְזָעָעָן נִישָׁ), מִיטָן אַוְיסְזָעָן פֿוֹן אַ מָאָדָנָעָ דִּיקָן בּוּוּם.

בְּשָׁעַת אַ לאָוואָאָשְׁטָרָאָם האָט דָאָ אַמְּאָלָ גַּעֲפָלָאָסָן, האָט עָרָ אַ הַעֲלָפָט פֿוֹן דָעַם בּוּוּם פֿאָרְנִיכְטָעָט, אֵין דָעַם אַוְנְטָעָרְשָׁטָן טִילְ הַאָקָט עָרָ דֶּורךְנְעָלְעָבָרָט אַ דְוּכְנָאָגָן, וְוִי אַסְמִיעָרָ. אַוְיפָן הַאָלָבָן פֿאָרְנִיכְטָעָט טִילְ וְוָאָקָסָן אַיְצָט אַוְיפָּ דָאָס נַיְ צַוְּוִיגָן אַרוּסָם.

די ווועلت — און אירע נאטור וואנדרער

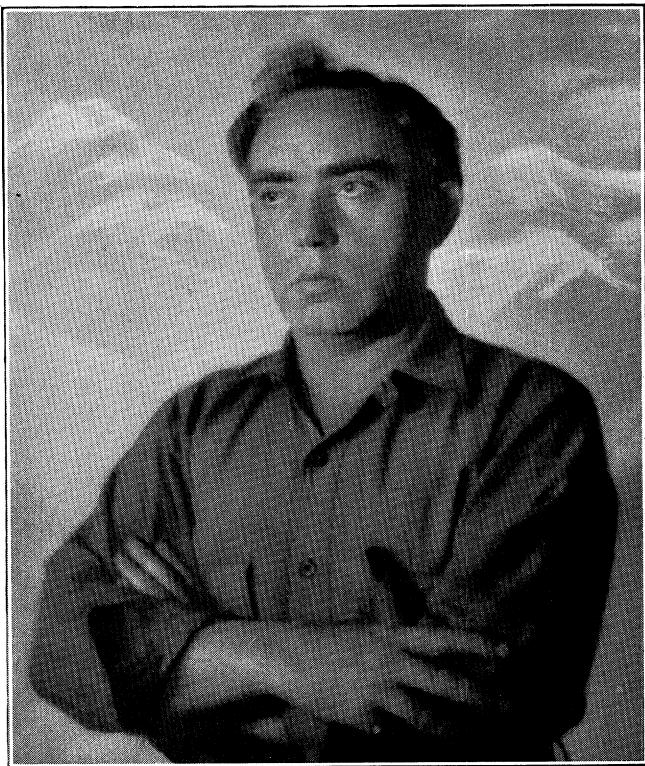
מיר האבן שטונדן געהיקט דורך דעם געננט. און אלע ווילע
האט דאס אויגן דערזען אנדערע „לאווא-פֿרִיךְס“. און גאנצע סטאָ
דעם פון ווילדע, שוואָרטצע חורימ, מיט זיינט קליניוואָרג, האבן פֿרִיךְ
און שטיפעריש געוואַנדערט איבער די לאוואָ-פֿעלְדֶּרֶע.

„אנַאמְעָהָא הָאָרְצָה“ — איז דער נאָמען פון אָ דורך גָּעָלְעָכְבָּרְטָן
בָּארְגָּן, ווֹאָס שָׁטָעְקָט אָרוֹסִים פון יִם. מיר האבן געמוֹת זיך דורך
שְׁפָאָרְן דורך די גָּעָרְכָּט צָוקְעָרְשָׁטָעְקָטְס ווֹאָס ווֹאָקָסְן דָּא אַוְיף אָ
בעגָעָלְגָּעָל נְעָבָן יִם, קעָגָנָאֵיבָרְדָּעְר „אנַאמְעָהָא הָאָרְצָה“, אַדְרָעְר בעסְעָר
געזָאנְט מיר האבן אויסגעאהקט און אַיְינְגָעָרְאָכְן די צָוקְעָרְשָׁטָעְקָטְס
ווֹאָס זַיְינְגָּעָן אָנוֹן אַיְן ווֹעַג גַּעַשְׁטָאנְגָּן כְּדִי צָו קָעָנְגָּן גָּוט באָאָבָאָכְטָן
דאָס „אנַאמְעָהָא הָאָרְצָה“.

מיט יַאֲרִין אָנוֹן יַאֲרִין צָוִירִיךְ מִיְּלָן אָנוֹן מִיְּלָן ווֹיְטָ אָווּעָקְ פָּוּן דֻּעָם
„אנַאמְעָהָא הָאָרְצָה“ הָאָט זיך אָ פֿאָרְשָׁלָאָפֿעָנָעָר „קְרָאָטָעָר“ פֿלְוּצְלִינְגְּ
אוּיפֿגָּעָכָּאָפְּט אָנוֹן הָאָט גַּעַנְוּמָעָן מַוְּרָאְ/דִּיק בְּרוּמָעָן אָנוֹן דּוֹנָעָן. פָּוּן
זַיְינְ מַוְּיל הָאָט זיך אָרוּסְגָּעְרִיךְ אָ קְנוּיָּל וּרְוִיד, אָ בְּרוּזְעָנָדָעְ לְאָוּאָ
הָאָט זיך בְּאוּוּזְן אָנוֹן הָאָט גַּעַנְוּמָעָן קְלָעָטָעָרְן אַוְיף דֻּעָרְ פֿרִיךְ אָרוֹסִים.
סְ/הָאָט לְאָנְגָּנָּגָן צִיט גַּעַנְוּמָעָן ווֹי זַי הָאָט אָירְ פֿרִיהָיָיט דּוּרְגְּרִיכְטָן.
הָאָט זַי גְּלִיאִיךְ אַנְגָּעָהָיְבָן קְוּפָּן אָנוֹן פֿאָרְנִיכְטָן ווֹאָס סְ/אִיְזָ נָאָר אַיְזָ
וּעְגָּעָסְמָעָן: פֿעָלְדָּעָר, וּוּלְדָּעָר, הַיּוֹזָעָר, מַעֲנְשָׁתָן אָנוֹן חִוְּתָהָאָט זַי
לִיְּכִיכְטָ בְּאוּגְּינְט אָנוֹן הָאָט זַיְינְ מִיטְ אָירְ רְוִיטָן פֿלְיְסְנִידָקְן פֿיְיעָרְ פֿאָרְדָּ
טְרוּוֹנְקָן, בִּזְזָיְהָאָט דּוּרְגְּרִיכְטָן דֻּעָם בְּאָרְגָּג „אנַאמְעָהָא“. דָאָהָאָט
זַי בְּאָגָעָנְגָּעָט אָשְׁטָאָרְקָן וּוּדְרְעָשְׁטָאָנָד. „אנַאמְעָהָא“ הָאָט נִיט גָּעָ-
לְאָנוֹן אָירְ וּוּיְטָרְ גְּנִיְזָן אָנוֹן זיך נִיט גַּעַלְאָזָן אַיְן יִם אַרְיִינְגְּוָאָרְפָּן.

די פֿלְיְסְנִידָקְעָלָאָהָט דּוּרְפֿוּלְטָה, אָז זַי הָאָט זיך אָנַגְעָשְׁטוּסְן
אָז אָהָרְטָן קָעְגָּנָעָר, הָאָט זַי גַּעַנְוּמָעָן זַיְינְ שְׁטָאָרְקָעְ הָאָרְצָה דּוּרְכְּלָעָ-
כְּבָרָן אָנוֹן דָּאָס הָאָט זיך אָירְ טָאָקָעְ אַיְינְגָּעָגָבָן. זַי הָאָט „אנַאמְעָ-
הָאָס“-הָאָרְצָה דּוּרְכְּגָּעָלְעָכְבָּרְטָ דּוּרְקָן אָנוֹן דּוֹרָה—אַבְּעָר זַי הָאָט בְּאָלְדָ-
גָּעָקְרָאָן אָירְ פֿאָרְדִּינְגָּטָעְ שְׁטָרָאָף. דּוּרְבָּן דּוּרְכְּגָּעָלְעָכְבָּרְטָ הָאָרְצָה אַיְ-
די פֿלְיְסְנִידָקְעָלְעָדְרִיךְעָ לְאָוּאָ אַיְן טְוִיפָּן יִסְמְ אַרְיִינְגְּגָפָאָלָן אָנוֹן גָּעָ-
נוּמָעָן זיך טְרִינְקָן... זַי הָאָט גַּעַנְוּמָעָן פֿיְיעָרְדִּיךְ קָעְמָפָן — אָנוֹן גְּלִיאִיךְ
פֿאָרְנִיכְטָעָט אַלְעָעָבְּדָעְדִּיקְעָ בְּאַשְׁעָפָעָנְיָשָׁן, ווֹאָס גַּעַפְּנָיָעָן זיך אַיְן יִם.
זַי הָאָט גַּעַהְאָלְטָן אַיְן אַיְזָ אַרְוֹנְטְּעָדְרִיךְגָּגָן טִיפָּעָר אָנוֹן טִיפָּעָר

ס. באָרְנְשְׁטַיִן

אין ים אַרְנוֹטֶעֶר מיט אַיר בְּרַעֲנֶנדִיקֵן שְׁטוֹרָאָם אָוָן דָּראָט אָוָך אָפֶן גַּעַטְוִיטָעַט אַלְזַ וּאַס עַס לְעַבְטַ, אָפִילּוּ דִּי פִּישְׂ מִיט דִּי בְּרַאֲנוֹזֶעֶן גּוֹפֶן מִיט וּעְלַבְעַ דִּי נְאָטָרְ האָט זַיִ פָּאַרְזְּאָגָטְ כְּדִי זַיִ זָאָלַן קָעַנְעַן אֹיסְהָאָלְטַן דֻּעַם שְׁוֹעוֹרְן דְּרוֹקְ פָּוּן יִם אָזַן זַיִן טִיפְּעַנְיִשְׂ, האָט דִּי לְאָוֹא זַיִ אַיְיךְ דְּרַעְרִיוֹיכְ אָוָן פָּאַרְגִּיבְעַטְ.

וּעַן זַי אַיְזַ מִיד גּוֹוֹאָרְן קָעַמְפָּן, אַיְזַ זַי בָּאוֹגְנַט גּוֹוֹאָרְן פָּוּן מַעֲכְטִיקֵן יִם.

אָוָן וּעַן דָּעַר יִם האָט דֻּעַם פִּיעַרְדִּיקֵן שְׁוֹנָא בָּאוֹגְנַט, האָט עַר גְּלִיךְ פָּוּן זַיִךְ דִּי הָרוֹגִים אָוִיפָּן בְּרַעְגְּ אַרְוִיסְגּוֹוֹאָרְפָּן, אָוָן דָּעַר מַעֲנְטָשְׂ האָט צָוּם עַרְשְׁטַן מַאְלַ דְּרוֹעַן גָּאָטָס וּוּאָנְדָרְעַ, דִּי פִּישְׂ וּאַס גַּעַפְּנְעַן זַיִךְ אַיְזַ דִּי טִיפְּעַנְיִשְׂ פָּוּן יִם, וּאַס זַיִירַעְ קָעְרְפְּעַרְסְ וּוּיְעַן מִיט אַ בְּרַאֲנוֹזֶעֶן פָּאַנְצָעַר בָּאַדְעַטְ.

אָוָן דָּאָס „אַנְגָּמָעָה-הָאָרֶץ“ שְׁטַקְתָּ בֵּין אִיצְטַ פָּוּן יִם אַרְוֹסְ, וּוּיְלְ פְּלִיסְנְדָעְ לְאָוֹא האָט דֻּעַם יִם פָּוּן זַיִן פִּיעַרְדִּיקֵן בְּרַעְגְּ אַרְוִיסְ גַּעַשְׁטוֹפְטַ אָוָן דָּעַר יִם האָט זַיִךְ צּוֹשְׁפְּרִיּוֹטְ אָרוֹס דֻּעַם „אַנְגָּמָעָה-הָאָרֶץ“, אָוָן שְׁטִיפְּעַרְיִשְׂ בְּוּאָלְעַם הָאָלְטַן אַיְזַ נְלִיטְשַׂן זַיִךְ אַיִּזְ בְּשַׁעַן לְוִידְיקָן הָאָרֶץ יְעַרְן טָאגְ יָאָרְדָּאיִין, יָאָרְדָּאוּיִם.

ס' אַיְזַ שְׁוִין בָּאַלְדְּ אַ הָאַלְבָּעָר טָאגְ אַזְוּעָקְ, וּיַּדְ זַוְן שְׁפִילְטַ זַוְן מִיט אַוְנוּ בְּיָם בְּרַעְגְּ פָּוּן יִם: אָט בְּאַגְּלִילְוֹתְ זַיִ אַוְנוּ אַ שְׁעהַ צִיְּיט אָוָן בָּאַלְדְּ וּוּרְטַ זַי אַזְוּי זַיִ אַיִּזְ בְּעַם, בְּמוּרְעַט זַיִךְ אַן, בָּאַדְעַטְ אָרְדְּ לִיבְטִיקָן פְּנִים מִיט אַ גְּרוּסְן נְעַפְלָ אַוְנוּ וּוּינְט זַיִ פָּאַנְגְּנְדָרְעַ... עַס וּוּרְטַ אַוְנוּ אַיִּיךְ אָוּמְעַטְיךְ אָוִיפָּן הָאָרְצַן, דָּאָס זַיִלְבָּעַ בָּאַמְעַרְקָן מִיר גַּעַשְׁעַט מִיט דְּעַק שְׁטִילְן יִם. וּיַּדְ זַיִחְ הַחִיבְטַ דָּעַר יִם אַזְנַ וּוּעַן צָאָרְנְדִיקָן אַיְזַ מִיט אַ שְׁטָאָרְקָן בְּרוּמָעַן וּוּאָרְפְּטַ עַר זַיִ פָּוּן צָאָס אַרְוִיסְ אָוָן פָּאַרְטְּרִינְקָט וּוּיְטְ-אַזְוּעָקְ דֻּעַם שְׁוֹוֹאָרְצַן בְּרַעְגְּ...

נָאָר עַס דְּוִיְעַטְ נִיט לְאָנְגַּ אַיְזַ דִּי זַוְן עַנְדרְעַט זַיִ. אַיר פְּנִים, אַוְסְגָּעְוָאָשָׂן פָּוּן אִירָעְ אַיְנְעַנְעַ טְרָעְרָן, בָּאוֹיְזָט זַיִךְ נָאָךְ מִיט מַעַר פְּרָאָכְטַ, וּיַּפְּרִיעְרַ אָוָן גְּלִיךְ נְעַמְעַן זַיִךְ צּוֹאָמְעַן עַטְלָאָכְעַ רְעַנְבּוֹרְ בְּוּגְעַנְסְ מִיט זַיִירַעְ שְׁיַיְנַעְ קָאָלְיָרְן, צְעַוְאָרְפָּן זַיִךְ אַיְבָּרָן יִם וּוּיְט אַיְנְגָּעָרְ פָּוּן צְוּוּיְטָן, בְּוּנְיַן זַיִךְ אַיְסָ אַיְזַ רְוַפְּעַן אָוָן לְאָדוֹן אַיְזַ דָּעַר זַוְן דָּוְרָךְ זַיִ דְּוּרְכְשְׁפָּאָצִירָן...

די ווועلت — און אויר נאטור וואנדער

אט איזעלכע ספֿעקטאָקלן קענו מען דא זען זוייער אָפְט. וווען די זון שיקט אַירע גָּאלְדָּעָנָּע שְׁטָרָאָלְן אָרָאָפּ אָונּ בָּאַלְוִיכְלַט אַלְעַם אַרְוֹם, הָוִיכְן מֵיר אָז צו שְׁפָאַצְיָרְן אַיבָּעָרְן בָּרְעָג יִם אָז בָּאָרְבָּאָכְטָן דָּעַם שְׁיַינְעָם גָּעָנְגָּט אַרְוֹם. נָאָר לְאָגָּנָּג קָעָנְגָּן מֵיר נִיט גִּינְגּ אַיבָּעָרְן שְׁוֹאַרְצָן זָאָמֶר פָּוּן בָּרְעָג. ?אַזְוָאַרְבָּעָרְגּ אָז אַוִּיפּ זַיּוּנְגּ פָּלְאַנְצְוֹנְגָּן פָּאַרְשְׁטָמְעָן אָזָנוּ דָּעַם ווּגעַ.

אַבָּעָרְ דָּאָס הָאָלְט אָזָנוּ נִיט אָפּ. מֵיר מַאֲכָן צְרוּכָּת די "הָאָיִדְקִינְגְּ"־זַעַךְ, טּוּעַן זַיּוּנְגּ אָז אַוִּיפּ דָּעַר פְּלִיזְצָעַ, גְּרִיטְוֹן זַיּוּנְגּ אָז מִיט וּוּאַסְעָר אָזָנוּ קָלְעָטָרְן אַוִּיפּ די לְאַזְוָאַרְבָּעָרְגּ. אַזְוָאַרְבָּעָרְגּ אַזְוָאַרְבָּעָרְגּ שְׁוּעָר אָזָנוּ גָּעָפְּרָלָאָהְרָן, אַזְוָאַרְבָּעָרְגּ מַאֲכָנְגָּעַ פְּלִעְצָעַר קָעָנְגָּן די לְאַזְוָאַרְבָּעָרְגּ נִיט אַוִּיסְחָאַלְטָן דָּעַם דָּזָוק פָּוּן אַוְנוּרָעָרְגּ אַבְּגָעָנְלָטָעְגּ שְׁטִיוֹלְן אָזָנוּ זַיּוּנְגּ וּוּאָגּ פָּוּן אַוְנוּרָעָרְגּ שְׁוּעָרְגּ קָרְפָּעָרְטָן, אָזָנוּ מֵיר מַוּזּ זַיּוּנְגּ פָּאַרְזִיכְטִיךְ נִיט מִיטְצָוְפָּאָלְן מִיטְן לְאַזְוָאַרְבָּעָרְגּ, וּוּאָסּ רִיסְטִיךְ זַיּוּנְגּ אָפּ. נָאָר וּוּרְ רַעֲבָנְטָן זַיּוּנְגּ מִיטּ דָּעַר גָּעָפְּרָהְרָן אָז אַוִּיגּ טָאַנְצָטָלְעָן לְאָלָעְ וּוּיְלָעְ אַוִּיפּ אַנְדָּעָר נַאֲטוּרוֹוְאַונְדָּעָר.

וּוּ וּוּיְטָן מֵיר גִּינְגּ זַעַט מעַן דָּוְרְכָּאָוִסּ שְׁיַינְגּ פָּלְאַנְצְוֹנְגָּן. אָז שְׁטִוְיסְטָן מֵיר זַיּוּנְגּ אָז אָז קָקְסְטוּסְטָן, אָזָנוּ מִיט זַיּוּנְגּ מִילְיאָנְגָּן שְׁטָעְבָּעְדְּוִיקָּעְגּ נַאֲדָלָעְגּ, אָזָנוּ עָרְגָּרְיטָן אַנְצְּחָפָאָלְן אַוִּיפּ יְעָדָן אַיְיָנְעָם, וּוּאָסּ וּוּאָגּ אָים זַיּוּנְגּ בָּאָרְיוֹן. אָפְּלָיו דָּעַם האַקְיָעָרָם גָּרְאָבָּעָ, בָּאַנְעָגָעָלָעָטָן שְׁטִיוֹלְן אָזָנוּ דִּיקָעָו וּוּאַלְעָנָעָזָקָן הָעָלָפָן אַוִּיךְ נִיטּ. וּוּלְטָן אַיְרָאָסּ אָים נָאָר צְוָדְרוֹקָן מִיטְן פָּוּסּ, אַזְוָיּ שְׁנָעָלָקָרְיכָן אַיְיךְ זַיּוּנְגּ נַאֲדָלָעְגּ דָּוּרְקָן די שְׁטִיוֹלְן אָזָנוּ וּוּאַלְעָנָעָזָקָן אָזָנוּ הָוִיכְן אָזָנוּ זַיּוּנְגּ נַאֲקָעָטָן פָּוּסּ... אָזָנוּ אַדְךָ בֵּין זַיְכָהָרָן אָזָנוּ יְעָדָרָן אַיְנָעָרָן, וּוּאָסּ אַזְוָאַרְבָּעָרְגּ אַמְּכָאָל גָּעוּוּנָעָזָקָן גָּעָצְרָטָלָעָטָן פָּוּסּ די קָקְסְטוּסּ נַאֲדָלָעְגּ, דָּעַר וּזַעַט דָּעַם טָעַם דָּאָס גָּאנְצָעָזָקָן נִיטּ פָּאַרְגְּעָסָן...

אט צִיּוּנְגּ זַיּוּנְגּ אַוְוּעָקָמְיִילְן וּוּיְטָן אַלְאַנְגָּעָשָׂוּרָה קָלְיָוּנְעָ בּוּידָה, וּוּאָסּ נִיבְּנָן פָּוּסּ זַיּוּנְגּ אַרְוִוָּסּ רִיזְקָעָבָּלְעָטָרָן בָּאַדְרָקָט מִיטּ אַדְרָעָרָן. אַפְּטָמָאָל דָּעְרוּזָטָמָאָל מַעַן צְוּוּשָׁן זַיּוּנְגּ אַרְוִוָּסּ שְׁטָעָקָן דָּעַם בָּאַוְאַיסְטָן, מִינְגָּנָאָ־בּוּידָה.

די "מיינְגָּנָאָ"־בּוּימָעָר זַיּוּנְגּ אָפְשָׂר די שְׁיַינְסְטָעָטָרָאָפְּיִישָׂעָ פָּלְאַנְצְוֹנְגָּן, וּוּאָסּ זַיּוּנְגּ בָּאַרְאָזָן אַוִּיפּ דָּעַר וּוּעָלָט.

๕. גָּרְנְשְׁטַיִן

דעָר מײַינְגָּאַבּוֹים האָט דעם אוַיסּוּן פֿון אַ שִׁינְעָם גְּרוּסֶן בוֹ
קעַם בְּלָמָעַן. פְּונְקָט וּדְעָר בְּקוּעַט בְּלָמָעַן, אַיז דָּעָר מײַינְגָּאַבּוֹים
דיַן אָונְטָן, וּזְעַן הָאלָט אִים אֵין דָּעָר האָנטָן, אָונְ אַויְבָן אַיז עַ
צָּעַשְׁפּוּרִיט אָונְ פֿון צָעַשְׁפּוּרִיטִין גְּרָדִיכְטָן קָאָפּ חָאָרָה, שִׁיקְטָעָר אַרְאָפּ
זַיְנָע שְׁטָרָאַלְן.

אוֹן דָּעָר פָּאָסְיּוּשְׂעָרִים לְאֹוט דָּא אוֹיךְ נִיט פָּאָרְבִּינוֹן אָוֹן
אִים נִיט באַמְּרָקָן. אָט האָט עַר זְיךָ אַנְגְּעוֹצָט אַוְיףָּ דִי טְוִוְוָנְטָעָר
לְאַוּאָדְפָּעָלְן, וּאָסְ רְוָעָן בְּיָם זָוָם פֿון יִם. אָונְ גְּעַמְּאָכָט פֿון זְיִי
זַיְנָע שְׁטָעְנְרִיךְ שְׁפִילְן. אָט שִׁיקְטָעָר אַרְוִוִּים אַ מהָנָה צְעוּוַילְדָּעָוָעָטָע
כוּאָלְיָעָם, וּאָסְ שְׁוַיְמָעָן אַושָּׁפּ פֿון רְצִיחָה אָוֹן זְיִי וּוּאָרְפָּן זְיךָ אַוְיףָּ דִי
לְאַוּאָדְפָּעָלְן אָוֹן וּוּלְן זְיִי פָּאָרְנִיכְטָן. אַיְדָעָר אַיְזָן מְחָנָה באַוּוּזָט
אַנְךָ זְיִי צָו באַפְּאָלְן, יָאָנָן שְׁוִין גְּלִיךְ אַנְדָּעָר מְחָנָות פֿון הַיְנָטָן.
אוֹן אַיְדָעָר דִי עֲרַשְׁתָּעָהָבָן נַאֲךָ באַוּוּזָן פָּאָרְמָאָטָעָטָע זְיךָ אַומְּדָ
צּוּקָעָרָן.—יָאָנָן זְיךָ שְׁוִין דִי אַנְדָּעָר אַיבָּעָר זְיִי אַרְבָּעָר אָוֹן אַטְאָקִירָן
דיַ אַיְנוֹזָאמָע גְּאַקְעָטָע פְּעָלוֹן.

אַ סְּךָ פְּעָלוֹן הָאָבָן טָאָקָע דִי כּוּוֹאָלִיעָם שְׁוִין באַזְוִינָט, אַפְּגָנְעָרִיסָן
פֿון זְיִי גָּאנְצָע שְׁטִיקָעָר אוֹן אַנְגְּעָמָאָכָט אַ חְוָבָן צְוּוַישָׁן זְיִי. דִי
פְּעָלוֹן הָאָבָן זְיךָ מַעַר נִיט נְקָעָנָט הָאָלָטָן אַוְיףָּ דִי פִּים אָוֹן זַיְנָעָן
אוֹמְגָנְעָפָאָלְן, הָאָבָן זְיִי דִי כּוּוֹאָלִיעָם צָו זְיךָ אַיז יִם אַרְיוֹנָנָעָשְׁלָעָפָט
אוֹן פָּאָרְשָׁלָוּנָגָעָן.

* * *

די וועלט — און אידע נאטור וואונדער

קאמאגא קייזס (היילן)

פארנאנכט האבן מיר דערגרויכט „קאמאגאנאקייזס“. דא האבן מיר באשלאָסן איבערנעלטען און אויה מאָרגן אַם גִּינְזִין באָזֶן. „קאמאגאנא קייזס“ איז אַינְעַן פָּון די לַיְונְסְטָעָן אַון אַינְטָרָעָסָן טַסְטָע היילן אַונְטָעָר דָּעֵר עַרְבָּה, וָאַס גַּעֲפִינְצַט זִיךְ אַוְוָהָדָי אַינְזָלָעַן. אַדְעָר אָפְּשָׁר טַקָּעַ די לַיְונְסְטָעָן לאַזְּוֹאַזְּהָיָיל אַין דָּעֵר וועַלְתָּם.

סְהָאָט זִיךְ נַאֲךְ קִיְּינָם בֵּין אַיְצָט נִיט אַיְינְגָּעָבָן אַיר סִיף צָו דָּעַרְגְּרוּיכָן. וּוּ גַּעֲלָאָגִיסְטָן (עַרְדָּקָעָנָר) דִּינְקָן, הַאַלְטָט דָּעֵר דָּאַז וִיסְעָר לאַזְּוֹאַזְּטָוּנָעָל 50 מִילָּן די גַּעַגְגָּן אַון זִיְּן עַנְּד דָּעַרְגְּרוּיכָט דָּעֵם „קִילָּאָזְּוִיעָן וּוּאַלְקָאָן.“

מיר האבן זִיךְ צָוְגָּנְגְּרִיטָט צָו דָּעֵם, היַיךְ אַין דָּעֵם טִיפְּסָטָן „טוֹרְנָהָלָן“. מיר האבן מִיטְּגָּנְגָּנוּמָן עַסְּן אַון וּוּאַסְעָר פָּאָר אַטָּאָג צִוְּיָּוִת; אַנְגָּגְנְגְּרִיט גַּעַנְגָּו „פְּלָעַשְׁלִיְּטָסָטָן“ צָו זִיְּן זִיכְרָה, אַז זִיךְ וּוּלְלָן אַיְינְקָע טַעַג בְּרַעַנְעָן, אַדְעָר טָאָמָעָר וּוּעָרָן אַיְינְקָעָ פָּון זִיךְ קָלְיָהָע. מיר האבן זִיךְ מִיט אַלְעָם צָוְגָּנְגְּרִיטָט, וּוּיְלָן מיר האבן גַּוְתָּן גַּעְוָוָסָטָן, אַז אַרְוִוְתָּסָטָן קָוְמָעָן לְעַבְּדִיקָעָ פָּון דָּעֵם לאַנְגָּגָן קָבָר אַיז נַאֲר דָּאַז מְעַלְאָחָר, וּוּגָּזָן מִיר וּוּלְלָן האבן מִיט זִיךְ פִּיעָרָה. גַּוְיִט אָוִים דָּאָס פִּיעָרָה,—זַיְינָעָן מִיר פָּאָרְלָאָרָן.

אוֹיךְ האבן מִיר צָוְגָּנְגְּרִיטָט גַּאנְצָעָ קְנוּיָּהָן וּוּוִיסְעָ שְׁטְּרִיקְלָאָר; דָּאָס חָאָט אַוְנוּ גַּעַוְאָלָט דִּינְעָן אַלְסָס וּוּגְנוּווּיְוָעָר צָו גַּעֲפִינְעָן דָּעֵם וּוּגָּז אַוְוָהָדָיָה, וּוּיְלָן דָּעֵר לאַזְּוֹאַזְּטָוּנָעָל הָאָט נִיט קְיָהָן גַּלְיְוָעָ וּוּגָּז. עַס גַּעֲפִינְעָן זִיךְ דָּאָס סְךְ היַיךְ אַון לאַבְּיָוָנָטָן, וָאַס פִּירָן דָּוְרָךְ פָּאָרָה דְּרִיְּטָה, קְרוּמָעָ וּוּגָּזָן וּוּרָה וּוּיָּסָה וּוּהָהָן. וּגָּז מַעַן זָאָל אַין זִיךְ קְרִיבָן אַון נִיט לאַזְּן הַינְּטָעָר זִיךְ אַשְׁפָּה, אַן אַז וּגְנוּווּיְוָעָר, קָאָז מַעַן שָׂוִין מַעַר די לִיבְּטִיקָע וּוּלְטָט נִיט אַנְזָעָן.

๖. בָּאַרְנְשְׁטַיִן

נאר שעה'ז "הייקן" איבער שפיציקע לאוואָ-פֿעלָן און לאוֹאָ-פֿעלָן, האָבן מיר ענדלאָך דערגרייכט די קָאַסְמָאנָאַ-קִיּוֹס.

א טיפער אַפְּעַנְעָר אַרְיוֹנְגָּאנְגָּן, מיר האָבן זיך פָּאַרְזִיכְטִיךְ אַרְוָנִי טערגעָלְאָזֶט צומ באָרדָן אָנוּ זיך אַפְּנְעָרוֹת אַבְּיסָן, נאַכְהָעָר האָבן מיר אַנְגְּעַצְנְדָן די "פּֿאַלְעַשְׁלִיטָס", אַנְגְּבָנְדָן דעם ברען פֿוֹן קָנוֹיֵל אָנוּ אַ שְׂטִיךְ לאוֹאָ-פֿעלָן אָנוּ מיר האָבן אַנְגְּעַפְּאָנְגָּעָן צוּ שְׁפָאָגָן אַין דעם פֿינְסְטְּרָוָן מְוֻנָּעָל. הִינְטָעָר אָנוּן האָט זיך פרִי גַּעֲנְקוּלִיט דָּס וּוּוִיסָע שְׁטוּרְקָל וּוּאָסָה האָט אָנוּן גַּעֲדָרְפָּט וּוּיְוָן דעם וּועָן אוֹיפְּ צוֹרִיךְ.

ס'הָאָט נִיתְּ לְאַנְגְּ גַּעֲנוּמָעָן אָנוּ דָּס בִּיסְלָל לִיכְטִיקִיט, וּוּאָס אַיּוֹ נְעַקְמָעָן פֿוֹן דעם אַרְיוֹנְגָּאנְגָּן אַיּוֹ פָּאַרְשְׁוָאוֹנְדָן אָנוּ מִיר זַיְינְנָעָן גַּעֲנָעָן בְּלִיבָּנוּ אַיּוֹ דָעַר פֿינְסְטְּרָעָה. די עַלְעַמְּטוּרְשָׁע פֿיְוָרָן האָבן זיך אוֹיסָר גַּעֲצְיוֹנָן אָנוּ אַפְּנְעַשְׁפִּיגְלָט זיך אוֹיפְּ די לאוֹאָ-זְוּעָנָט.

מִיר זַיְינְנָעָן דָא גַּעֲוָעָן וּוּוִיט אַוּוֹקָפְּ פֿוֹן מְעַנְשָׁתָן, אַדְעָר פֿוֹן וּוּלְכָעָ עם אַיּוֹ לְעַבְדִּישָׁע בְּאַשְׁעַפְּעָוִישָׁ, וּוּ גַּעֲפָגְנָעָן אַיּוֹ דָעַר שְׁוֹאָרְצָן, מַוְּרָא'/דִּיקָן אָנוּ עַנְדָלָזָן לאוֹאָ-זְקָבָר.

מִיר נַיְעָן וּוּוִיטָרָה, אַדְעָר בְּעַפְּרָעָר גַּעֲרָעָטָן, מִיר קְרִיכָן שְׁוִין, וּוּלְ גַּיְינָן אַיּוֹ אַיְצָט. אַוְמְעַלְאָךְ: פּֿאַלְעַשְׁלִיטָס לאוֹאָ-פֿעלָן פְּאַרְשְׁטָעָלָן דָעַר וּועָגָן, מְזוּן מְעַן אַבְּיָרְבָּרְקִיטָן. אַדְעָר אַנְכָּ דָעַרְעָע פֿעָלָן דְּעַרְגְּיוֹיכָן בְּיַוָּן סּוֹפִיטָן, מְזוּן מִיר זיך אוֹסְצִיעָן אוֹיפְּ דָעַר עַרְדָּ אָנוּ אַזְוִי אַרְוָם דְּרַקְרִיכָן. נָאָר וּוּאָס וּוּוִיטָרָ מִיר נַיְעָן, קְרִיכָן אָנוּ קְלַעְטָרָן, אַלְעָז אַיְנְטָרָעָסָאָנָטָר וּוּרְטָרָ דָא צָו בְּאַבְּאַכְּטָן דִי פְּרַעְבְּטִיךְ-שְׁיִינְנָעָ וְאַוְנְדָרָרָ וּוּאָס מְעַן זַעַט דָא. נָאָר אָן אַנְדָעָר וּוּלְטָן, אַוּלְטָן פָּאָר זיך אַלְיָוָן. אַמְתָּת טָאָקָעָ. אַ פֿינְסְטְּרָעָ וּוּלְטָן, אַבְּיָרְזָיְעָר אָנוּ אַיּוֹ זַכְּבָּר וּוּרְטָרָ בְּאַוְאַונְדָעָט צָו וּוּרָן.

מִיר זַיְינְנָעָן שְׁוִין גַּעֲוָעָן זַוִּיט אַוּוֹקָנְקָרָאָבָן אָנוּ מִיר האָבן אַלְעָז נָאָר גַּעֲזָעָן אַנְגְּעוֹאָרְבָּעָן שְׁטִיקָעָ שְׁוֹאָרְצָעָ לאוֹאָס אָנוּ שְׁפִיצְקָעָ לאָז וּוּאָ-פֿעלָן שְׁטִיעָן פֿוֹן די וּוּנְטָ אַרְוִיסָן אָנוּ פֿוֹן סּוֹפִיטָ אַרְוִיסָן, אָנוּ וּוּיְ טְרָעָן הַאלְטָן אָנוּ אַיּוֹ גַּיְסָן זיך פֿוֹן זַיִן.

מִיר זַיְינְנָעָן בְּאַלְדָּר צְוּנְקָוּמָעָן צָו אַ פְּאַרְדְּרִיְיטָן קָאַרְיָידָר אָנוּ דָעַזְוָעָן פָּאָר זיך אָנוּ אַמְתְּשִׁיְינָעָם. פְּאַלְאָץ, גַּעֲבָוִיטָן דָעַר לאוֹאָס

די ווועלט — און אידע נאטור וואנדער

אלזין. ס'האט אויסגעזען ווי טורעלמאך און קאמערלאך וואלטן זיך געציגין וויאטיזויט אועפע.

מיר האבן באטראקט דעם נאטוריוואנדער, וואס די לאויא האט דא געשאָפַן, אונ כיר האבן וויאטער גענומען "היקן". באָלד זיינען מיר צונגעסומען צו א גרכישן טטארדים. פונקט פון דעם זעלבן אויסזען, ס'זאל פעלן אָחראָ, האָלבּרְינְדִּיק און טרעפַּ, די אוּיַּ בערשטע העכער פון דער אונטערישטער. מיר האבן איצט דעם פָּאָעֵט טישׂ-גְּרִיבִּישֶׁן לְאֹוֹאַסְטָאָדוּם אוּסְגָּעָנוּצַּת אוּיַּ פְּרָאַזָּאָרִ שער זאָך: מיר האבן זיך אוּיפַּ אִים אָוּזְקָגָעָנוּצַּת אָפְּרוּעַן אָן גַּעֲנָרְ מען עַסְן אָוּזְעַר אָנְבִּיסְן, ווֹילַעַס אִיז שְׂוִין גַּעֲוָעַן מַעַר וּיְהַלְּ בָּעָר טָאנְ אָוּעַס אָן דער מאָגן האט זיך שְׂוִין גַּעֲבָנְטוּעוּטַּן, גַּעַנְטַּמְּ אָנְטַּזְּוִינְסְּ...

מיר האבן אָפְּגָעָנְעָסְן, זיך ווֹידַעַר אָפְּגָעָרוֹת אָן ווֹיאַטַּר גַּעַנְזָר
מען גַּיְינְ אָדָעַר קְרִיבָן.

וואָס ווֹיאַטַּר כִּיר שְׁפָאָגָעָן אִיצְט אָדָעַר פְּלָעָטָעָן אָן קְרִיבָן,
אלְזַן שְׁוֹעָרְעָר ווֹעָרְטַּ שְׁוֹן דָּעַר ווֹעַג פָּאָר אָנוֹ. עַס אִיז שְׁוֹן שְׁטוּנְדָן
לאָנְגַּן, ווי מיר מּוֹטְשָׁן דָּעַם דָּוָקָן, בְּיַיְגָן אִים יַעֲדָעַ ווַיְלַעַג אָן דָּאָס
גְּלִיכִּין די קְנִין; מיר האָלְטָן זיך אִיז פְּיִינְקָן בֵּין ווֹיאַטָּקָה, ווֹיְלַ
mir באָנוּצַּן זיך מִיט זיך אָלְעַ ווַיְלַע קְרִיבָן דָּעַר שְׁפִיצְיָ
שְׁעָר לְאֹוֹאָז אָן צְעֻמוֹקְיָן זיך בְּלֹוט. אָן זיך בָּאָדָעָן מִיר זָאָן
גַּיְינְ צְרוּקָה. נָאָר דָּעַר פָּאָרְלָאָגָג צו גַּיְינְ אָלְזַן טִיפְּעָר אַין דָּעַם פְּינְסִ
טָעָרָן, מִיסְטָרְעָעָן טָונְעָלָ, אָן ווֹעַג עַס קָוְטָ אִים נָאָך ווֹיאַטָּה,
זָוָמְטָ. אָן מִיר גַּיְינְ ווֹיאַטָּה. אָן באָלְד שְׁטוּסָן מִיר זיך ווֹידַעַר אָן
אָן נִיעַ פָּאָרְדְּרִיְּשָׁע ווֹעַג. מִיר בְּלִיכִּין שְׁטוּסָן אָן מִיר ווֹיסְקָן נִיטָּ
וּוְלְכָן ווֹעַג מִיר זָאָלָן אוּסְפְּלִיכִּין צו גַּיְינְ. מִיר קְלִיכִּין אָוִיסָּא ווֹעַג,
וואָס אִיז פָּאָרְבָּאָרְאָקָאָדִירָט מִיט לְאֹוֹאַ-פְּעָלָן. אָנוֹן האט זיך גַּעַד
דּוּכָּט, אָז ווֹאָ סְאִיז שְׁוֹעָרָרָסְמָוּזָן אַנְטָעָסָנְטָעָר.

mir קְרִיבָן דָּוָרָךְ די אָנְגָעָוָאָרְפָּעָן לְאֹוֹאַ-חְוּרְבָּות אָן מִיר
דָּרְגְּרִיבִּין אָחוֹיכָן פָּעָלָן. מִיר הוֹיכָן אָן אָרְיְבָעָרְצָוְקָלְעָטָעָן אִיבָּעָר
אִים אָן באָלְד רִוְּסָט זיך אָשְׁטִיק לְאֹוֹאָז פָּעָלוֹ אָפַּ אָן פָּאָלָט צָוָם
בָּאָרָן. סְהִילְכָּט אָפַּ אָן עַכָּא ווֹיאַטִּזְוִוִּיט אִין דָּעַם עַנְדְּלָאָזָן טָונְעָלָ.

๕. בָּאַרְנְשְׁטַיִן

עם פאלט עפעם און א מורה אויף דער נשמה. עם דוכט זיך ווי בייעע רוחות וואלטן זיך געפינען דראט אין דער וויטקייט, און זיך וועלן צו אונז באַלד קומען און אונז אויף אייביך ערגעיז'וואר פאַר שלעפן.

מייט אַמְּאָל דערגרויכן מיר אַ לאָגָנָגָעָן וועג פון וואָגָעָן דער עכָא האט זיך דערטראנן. דאַ זעט מען שווין ניט קיין אַנְגָּעוֹוֹאַרְפָּעָןַע לְאַוּאַרְפָּעָלָן. מיר גָּלִיכָן אָוִים אָנוֹזָרָעָ רָוקָנס, רָוָעָן זיך אַ וְוַיְלָעָ אָפָּ אָנוֹ גָּעָמָעָן ווּוִיטָעָר שְׁפָאַצְּרָן. אָנוֹ באַלד דערזָעָן מיר אַ נְיוּסָם מֵין אַרְכִּיטְעָקָטוֹר אָנוֹ נְיִיעָן ווְאַנְדָּרָע.

פאָר מִילְּן ווּוִיטָה האט זיך גָּעָצָוֶן אַ רְיִינָעָר וועג. קִין אַלאָוָאָ שְׁטִימִינְדְּלָעָךְ האָבָן זיך אוּפָה אִים נְעֻפָּנָעָן, קִין פָּעָלָן, פָּוּנְקָט ווִי אִימְצָעָר וואָלָט דָאַ אַפְּגָּנְרָוִינְקָט אָוֹן אַפְּגָּנְשָׁלִיפָן דָעַם באָהָן. דִּי גָּאנְצָע לְיִינְגָּ פָּוָן סְוִיפָּט אָוֹן ווּעָנְטָ אָיוֹ גָּעוּוֹעָן אַנְגָּעוֹזָעָט ווִי מייט שְׁוֹוָאַרְצָע לְאַוּאַרְבָּרוֹסָט אָוֹן פָּוָן דִּי נִיפָּלָעָן האָבָן טְרָאָפָּס ווְאַסְעָר נְעַזְּ קָאָפָּעָם. עם האט אָוִיסָגָעָקָט ווִי דִּי לְאַוּאַרְבָּרוֹסָט וואָלָטָן גַּעַשְׁפִּיוֹת דָעַם רְיִוְּקָן אָנוֹ עַנְדְּלָאָזָן „קָאַמְּאָנָא קְבָּרָה“.

אַמְּדִידָן ווְאַנְדְּרָבָּאָרָע אַרְכִּיטְעָקָטוֹר, אַיְינָע ווְאַנְדְּרָבָּאָרָע פָּוָן דָעַר צְוּוִוְוָתָה, האָבָן בֵּי אָ�נוֹ אַרְוִיסָגָעָרָפָן עַפְעָם אַ מָוָא אֹזְ צָוָר זָאָמָעָן מייט באֲגִיסְטָעָרָונָג.

דָעַם גָּאנְצָן טָאגָן האָבָן מיר גָּעהָיקָט אָנוֹ גָּעָסְרָאָכָן אַיְינָד אַעֲמָדָעָן אַוְסְרָעָנוּוֹיְנְלָאָכָן אַוְמָפָרְגָּעָלָאָכָן „קָאַמְּאָנָא“-טְוָנָעָל.

ווען מיר האָבָן נָאָך אַ לאָגָנָגָעָן וועג, צְרוֹרִיש דָרְגָּרִיכְט דָעַמְזָעָלָבָן לְאַוּאַרְפָּעָלָן אַו וועלָכָן מיר האָבָן אַנְגָּעָבָנְדָן דָעַם קְנוּיל בִּים אַרְיִינְ-גָּאנְגָּ, האָבָן מיר דָרְפִּילְטָ דִּי פְּרִישָׁׁׁ ווְאַרְיִימָעָ לְוָפְטָ. אָזָן דָעַרְזָעָן דָעַם שְׁוִינְעָם טְוָנְקָעָלָן אַוְסְכָּעָשְׁטָעָרָנָטָן הִימְלָ, אַיְזָעָם פְּרִיאַלְאָכָבָר גְּעוּאָרָן אוּפְּהָן חָרָצָן אָנוֹן מיר האָבָן זיך דָעַרְפּוּרִיטָ דָעַרְמִיטָן, ווָאָסָם מֵעַן האט זיך בְּשָׁלוֹם אַוְנְמָגָעָרָטָן פָּוָן דָעַם אַינְטָעָרָסָאָנָטָן אָנוֹ גַּעַ-פְּרָלָאָכָן „קָאַמְּאָנָא-קְבָּרָה“ אוּפָה דָעַר ווּוְלָט אָרוּוִים.

די לְעַגְעַנְדָּע דָרְצִיְּלָט, אָזָן דִּי גָּעָטָוִן „כִּינָא“ האט אַמְּאָל גַּעַ-

די ווועلت — און אירע נאטור וואנדער

לעבט איז א קעלער אונטער דעם רענגבויגן וואסערפאלן. איז אמאָל געקומען צעשויימען, "דראנגן" (אַ וואסער-גאָט) מיטן נאמען "קון-מאָאַ" און האָט געפֿרוכט דערטרינקן די געטין "כִּיְאָ". די געטין האָט זיך אלײַן ניט געקענט פֿאָרטֿיֿוֹדֿיקֿן, האָט זיך גערוֹפֿן צוּהיַלְפֿ אַיר זוּן, דעם האָלְבֿן גָּאטֿ מאָאיִ, וְוְלְכָרְבּֿרְהָאָטֿ זיך געפֿונְגֿעָן אוּפֿן אַיְזָעָלָלָאַ", וְוְאוֹעָרְהָאָטֿ גָּעֲמָאָכֿטֿ אַ פֿאָרוֹזֿקֿ צוּ פֿאָרְ טְשֻׁעְפֿן די זוּן מִיט אַ שְׁטוּרְקֿ..

ער איז מיט בלוי צוּיִי שטֿאָרְקֿעַ באָוועְטְּנְגְּנָעַן צְגַעַשׂ וְאַוְעַמְעַן צְוָם רענגבויגן וואסערפֿאָל. וְוְ ער האָט נָאָר דעם פֿלְאַץ דערגרִיכְטֿן, האָט ער גְּלִיךְ גַּעֲנוּמְעַן טְרֵיבּֿן דעם "דראנָן", האָט אַים אַרְיִינְגְּנָעַן טְרֵיבּֿן אַיִּזְנָן די "קָאָכְעָדְרִיךְעַטְעַפְּ" אַזְנָן האָט ער אַים פֿאָרְשָׁאָלְטֿן אַזְנָן באָוָאָרְפּֿן מִיט בְּרַעְנְדְּרִיקֿעַ לְאַוְאָ-שְׁטִינְגֿעָה, בֵּין דער "דראנָן" אַזְנָן גַּעֲבְּלִיבּֿן טוּוּט.

פֿאָרְטָּאָגְן האָבָּן מִיר אַנְגַּעַפְּנְגְּנָעַן "הִיְּקָן" צוּ די קָאָכְעָדְרִיךְעַטְעַפְּ פֿוּן רענגבויגן וואסערפֿאָל. דער וְוְעַג אַזְנָעַן אַזְוּטְעַרְ אַזְנָעַן אַזְשׁוּרְעַרְ. מִיר האָבָּן באָדָאָרְפּֿטֿ דְּרוֹכְנִיְּן אַ שְׁמַרְקָעַ פֿעַלְדָּעַרְ, וְוְאָס אַזְנָעַן גַּעַוְעַן מִיט צְוַעְדְּרִשְׁתְּקָעַסְנָן אַזְנָעַן עַס אַיִּזְנָעַן צְוָם גַּעַוְעַן אַזְנָעַן אַזְוּיְלִיכְטֿן דְּרוּךְ זַיְהָ דְּרוֹכְצּוּקְרִיכְן. לְאַגְּגָה האָבָּן מִיר מִיט זַיְהָ גַּעַמְוֹזְטֿ קָעְמָפְּן אַיִּידְרָה זַיְהָ דְּרוֹכְצּוּקְרִיכְן. אַזְנָעַן אַזְנָעַן דְּרוּךְ זַיְהָ זַיְהָ דְּרוֹכְשָׁפָאָרְן זַיְהָ צְוָם אַרְטֿן וְוְאוֹעַן האָט פֿרְיִי גַּעַקְעַנְטֿ באָטְרָאָכְטֿן דעם רענגבויגן וואסערפֿאָל אַזְנָעַן די קָאָכְעָדְרִיךְעַטְעַפְּ.

דער וְוְעַג וְוְעַרְטַּאְלַיְהָ שְׁוּעוּרְעַרְ אַזְנָעַן שְׁוּעוּרְעַרְ. מִיר קְרִיכְן אַלְיאַ בְּאַרְגְּנִיאַרְיוֹף. עַנְדְּלִיךְ דְּרַעְגְּרִיכְן מִיר דעם שְׁפִּיְזָן פֿוּ בְּאַרגְּנָן אַזְנָעַן דְּרַעְזְּעַעַן אַזְנָעַן אַזְוּנְעַרְקִיטֿ צְוָם אַזְוּנְעַרְ צִילְ. עַס האָט זַיְהָ אַנְטָה פֿלְעַקְטֿ פֿאָרְ אַזְנָעַן אַטְאַל אַזְנָעַן אַזְוּפְּ זַיְהָ בְּאַדוֹן שְׁטַרְאָמְטֿ אַ בְּרוּזְנְדִּיךְ וְוְאָסָעַרְ. אַים אַוְיְצָמוּדְן אַזְנָעַן קִיְּוָן אַנְדְּרָעָה וְוְעַג נִיטְאָ, וְוְ נָאָר אַרְטֿן בְּעַרְגִּינְיָן אַ קִּילְעַכְדִּיקְעַ קְלָאַיְהָ, וְוְאָס לִינְגָטְ אַוְיְסָנְעַשְׁפְּרִיטֿ פֿוּ אַזְנָעַן זַיְהָ טְאַל בֵּין צְוּוִיטָן. עַס וְוְעַרְטַּאְלַיְהָ אַזְמְעַטְּקִיס אַזְוּפְּן חָרְצָן: אַזְוּ פֿילְ זַיְהָ אַזְנָעַן אַנְגַּעַשְׁטְּרִיְּגָנְטֿ אַזְנָעַן אַיְצָטֿ זַיְהָ אַזְנָעַן מִיר נִיטְ קָעְנְגָן דְּרַעְגְּרִיכְן אַזְנָעַן זַיְהָ צִילְ, וְוְאָס שְׁיַוְנְטֿ צְוָם זַיְהָ אַזְנָעַן צְוָם יְעַנְעַם זַיְהָ טְאַל. נִינוּ! מִיר נִיבְנָן זַיְהָ נִיט אַונְטָעָרָה: מִיר זַעַצְן זַיְהָ אַזְוּפְּ רִיְּטְנִיךְ אַזְוּפְּ קְלָאַז אַזְנָעַן לְאַנְגְּנוּאָם, פֿאָרְזִיכְטֿיקְ באָוּעָן מִיר זַיְהָ פֿאָרְאָוִים. אַזְנָעַן מִירַן

ס. נַאֲרָנְשְׁטִיְין

אויס דערביי אראפצוקון צום אפגרונה, כרי עס זאל ניט אונפאנגען.
שווינדלען פאר די אויגן און כדי ניט ארוןטערוצ'ופאלן.

מיר שטרען אויס די הענט פאראואיס און האלטן זיך פעסט אן
אן דעם פארשיילטן קלען. וווען מיר פילן, און די הענט האלטן זיך
פעסט. ניט דער גאנצעער קערפער אַ טאנץ נונטער. אַט אַזוי האט
דער ריזוקאלישער מאנץ אַנְגַּהַאַלְטָן אַ שטיח צויט, אַוְן נאָך יעדן
טאנץ האט זיך געורךט, אַז אַט ווועט זיך דער קלען אַיבּוּרְבּוּרְעַן אַז
אונז אַרְוֹנְטְּעֶרְשְׁלִיְּזְדֻעְן צום אפגרונה.

ענדלאָך האבן מיר די דאָזִיךְע געפֿאָר אוּיר אַיבּוּרְגְּעַקְּוּמָעַן אַז
מיר האבן דערגרייבט די אַנְדְּרָע זוּיט פֿוּן טאָל, ווֹאָו עס האבן זיך
פֿאָר אַוְן אַנְטְּפְּלָעַט די „קָאָכְעַנְדָּע טָעַפְּ“ פֿוּן דעם רענְבּוּגְּן ווֹאָז
סְעַרְפְּאָל.

פֿוּן אַ חְוִיכָּן לְאַוּאָרְבָּאָרְגָּן, ווֹאָס האַלְטָן טְוִוְוַעַנְטָעַר פֿוּס די הוּאָר,
אַרְוֹמְגְּעַרְיוֹנְגְּעַלְטָן מֵיט גַּעֲדִיכְטָעַ, שְׁיַׁעַנְנָה פְּלַאַנְצְּוּנְגָּעַן, יָאנְטָ זיך אַ
שְׁטוּרְמְדִיקְעַר ווֹאַסְעַרְפְּאָל אַרְוֹנְטָעַר, אַז פְּאַלְגְּנְרִיךְ פֿוּן זְיוּן רִיזְוּקְעַר
חוּוִּיה, שְׁלַאַגְּנָטָ ער זיך גְּלִיְיךְ אַז אַן לְאַוּאָרְפְּעַלְוָן, ווֹאָס לִינְגָן אַין אַ
שְׁמָאָלָן לְוַפְּנָדָן טִיבְּלָן אַנְגְּנוּוֹאָרְפָּן. נָאָר לְאַגְּנָגָן לְאַזְוָתָ ער זיך נִיט
הַאַלְטָן גַּעַפְּאַגְּנָעַן צְוּוִישָׁן די אַגְּנָעַוְאָרְפְּעַנְעַ פְּעַלְוָן. ער שְׁפָאָרְטָ זיך
דוּךְ זְיוּן ווֹעַג צָו אַז אַנְדְּרָע אַפְּגְּרוֹנְטָ אַז הַוִּיבְּטָ זיך אַז נאָך מִיט
מַעַר גַּעַשְׁוֹוַינְדְּקִיטָ אַרְוֹנְטְּעַלְאָזָן. אַבְּעָר מִיט אַיְינְקָע טְוִוְוַעַנְטָעַר
פֿוּס נִידְרְגְּנָה, ווֹעַרטָ ער בָּאָלְדָ ווֹיְדָעָרָ פָּאָרְהַאַלְטָן פֿוּן אַז אַרְיְבְּרְגְּנִיְּזָן
עַנְדִּסְן גַּרְוִיסְן לְאַוּאָרְפְּעַלְוָן.

ער ווֹעַרט אַוְרְאוֹאִיקָעָר אַז זָוְכָט אַוְעָג ווֹאָז צָו אַנְטְּלִוְיפָּן. ער
צְעַשְׁפְּרִיְּזָן זיך אַין אַיְינְקָע פְּלַעְצָעָר אַז לְאַזְוָת זיך בָּאָלְדָ ווֹיְדָעָר
טְוִוְוַעַנְטָעַר פֿוּס אַרְוֹנְטָעַר.

אַ טִּיפְּעָה הַיִּהְיָה, פְּוֹנְקָט ווֹי אַרְיְזָעָקְיָה, פָּאָרְהַאַלְטָ אַים ווֹיְדָעָר.
דָּא ווֹעַרט ער שְׁוִין אַבְּיִסְלָ אַוְיְסְגְּעַמְאַטְעַרְטָ, רָוְטָ ער זיך אַפְּ פָּאָר אַ
מַאְמַעַנְטָ, פְּוֹנְקָט ווֹי ער וָאַלְטָ ווֹעַלְן פָּאָר אַ ווֹיְלָעָ אַפְּכָאָפְּ דָעַם
אַטְמָעָם אַז זְיוּן ווֹיְסָעָ שְׂוִים ווֹעַרט פָּאָר אַ רְגָעָ קָלָאָר ווֹי קְרִישְׁטָאָר.
אַז אַז בָּאָלְדָ שְׂוִוִּימָט ער ווֹיְטָעָר אַרְוֹנְטָעַר צּוּם בָּאָרְזָן דָוָךְ פָּאָרְדִּיְוָתָע
שְׁמָאָלָעָ ווֹעַגָּן, בִּזְוּ ער דָעְרְגִּיְבָּט דָעַם בָּאָרְזָן ווֹעַרט דָעַר פְּרִיעָרְדִּי.

===== די ווועט — און אירע נאטור וואנדער =====

קער ברייטער שטודיקער וואסערפאל איזונגעזאמט און באקומט
דעס אויסזען פון א גרויסן טאָפ. און ערישט דאַ אין טאָפ, פירט ער
ז'יוּן קאָמֶפּ און לאָוט זיך ניט באֹיְגַן, קאָכֶט זיך און שטראֻם,
פֿונְקֶט ווי עס קאָכֶט זיך וואָסֶעֶר אוּוּפּ אַ גְּרוּסָן ברענְגְּנְדִּיקְּן פֿוּעָה,
און פֿון ז'יוּן לְוִינְדִּיקְּן קָאָמֶפּ ווּרְעָן אַלְעָ ווּיְילָע צְעַנְדְּלִיקְּעָרְךָ רַעֲנְבּוּרְךָ
געַנְסָ נְעַשְּׂאָפָּן, שְׁטִיעַנְדִּיסָּךְ דָּא אָוּן באָבָּאָכְּטָנְדִּיסָּךְ דָּעַם צְוִיבָּעָרְלָאָכָּן
נאָטוּרְדוּוּאָנדְעָרָה, האָב אַיך גְּעַפְּלַטָּה, אוֹ סְ'הָאָטָט זיך גְּעַלְוִינְטָטָט דֵּי אַנְּכָּן
שְׁטְּרִיְּנְגְּנוּגְּנוּגְּנוּ אָוּן גְּעַפְּאָרָן, ווֹאָס מִיר האָבָּן דּוּרְכְּנְעַמְּאָכְּטָט אַבְּיָיָן
קָעְנָעָן וְעַן די „קָאָכְּדִּיְעָטָעָפּ“ פֿון די רַעֲנְבּוּינְגָּן ווָאָסֶעֶרֶפְּאָלָן.

* * *

דער קאָקָּאנִים אַינְזֶל

די לעגענדע דערצ'וילט, או דער האָלבּ-גָּאט "מאַין" האָט גע-
פֿרּוֹבֶּט מֵיט זַיִן כִּישׁוֹפִּיקָּס צַוְּצִיעָן דַּעַם אַיְנוֹל, "מַאיּוּ" (וּאָס טְרָאנְט
טָאָפָּע בֵּין הַיְּינְטִיקָּן טָאָג זַיִן נַאֲמָעָן). ער האָט אִים גַּעוֹאָלְט
אַרְוִיסְשְׁלָעָפָּן פָּונְן יִם אָן אִים פָּאָרָאִינְיקָּן מַיְּטָן אַיְנוֹל האָוֹאַי. זַיִן
אַיְנְגָּעָרָר בְּרוֹדָעָר אַיּוֹ גַּעֲוָסָן אַיּוֹ אַשְׁיפָּל אָן אִים גַּעֲהָלָפָּן
דַּעַם אַיְנוֹל, "מַאיּוּ" מַיְּטָן כִּישׁוֹת. ער האָט גַּעוֹאָלְטָנְט דַּעַם בְּרוֹדָעָר,
אוֹ שְׁלָעָפְּנְדִּיךְ וְאֶל ער זַיִךְ נִימְטָאָסָקָּן אוֹוָה צְוִירָס. אַכְּבָּעָר דַּעַר
אַיְנְגָּעָרָר בְּרוֹדָעָר האָט זַיִךְ צַוְּנִיעָרָר נִימְטָאָס דַּעַר אָוֹנָה
זַיִךְ אַוְמְגָּעָקְוָקָט. וְאָס אַיּוֹ גַּעֲוָסָן דַּי אַוְרָאָזְפָּאָרְוָאָס דַּעַר אַיְנָה,
מַעַן אַוְיָפָּז זַיִן פְּלָאָז מַעַט דַּעַר אַוְסְטָנָסָט פָּונְן אַסְלִיּוֹן שְׁטִיקָּל אַיְנוֹל,
וּאָס אַיּוֹ גַּעֲלִיבָּן הַיְּינְגָּעָן בְּיֻמָּים "חוֹווִיךְ", וּאָס זַיִךְ גַּעֲלָנְגָּעָן צַוְּמָחָן
צַוְּשָׁלָעָפָּן צַוְּמָחָן אַיְנוֹל האָוֹאַי".

פִּיל לְאָוֹאָ-פְּעַלְדָּעָר לִיְּנָן בְּיֻמָּים בְּרָעָגָן פָּונְן יִסְּ אַנְגָּנוּוֹאָרָפָּן אָוֹן
פָּאָרְצָאָמָעָן דַּי לְוִינְפְּנִידְקָע שְׁטִיפְעָרִישָׁע כּוֹאָלִיעָס, וּאָס וּוּלְיָן פָּונְן קִיּוֹן
ברָעָגָן נִיט וּוּיְסָן. וּוּיְטָעָר אַבְּוּסָל אַיְבָּעָר דַּי פְּעַלְלָן גַּעֲפִינָט זַיִךְ אַ
קְלִינְגָּעָר אַיְנוֹל וּאָס האָט זַיִךְ דַּעַרְחָוִבָּן אַיְבָּרָן יִם. אָוֹן לְאָזָט אַוְיָד
צַוְּמָחָן דַּי כּוֹאָלִיעָס נִיט צַוְּמָחָן זַיִן זַיִן אַיְנוֹזָאָמָקִים, אָוֹן מִיאָן
יִם, זַיְנְגָּעָן אַוְיָה אִים אַוְסְטָנָסָטָן צַעְנְדִּיקָע הַוִּיכָּעָקָעָבָע קָאָקָּאנִים בּוּיְרָה
מַהָּה, וּאָס קָוָקָן אָוִיסָט פָּונְן דַּעַרְוִוִּיטָן וּוּיְשְׁוּמָרִים וּאָס שְׁטִיעָן. אָוֹן
בָּאוֹאָכָן דַּעַם אַיְנוֹל.

בִּיְוָאָכָט שְׁפָאָצְרָט דַּי לְבָנָה אַיְבָּעָר דַּעַם קָאָקָּאנִים אַיְנוֹל אָוֹן
שְׁטָרָאָמָט אִירָע זַיְלָבָעָנָע שְׁטָרָאָלִי וּאָס פָּאָרְכּוֹשְׁפְּן דַּעַם גַּעֲנָנָט אָרוֹם
אוֹן רָוּפָן אַרוֹס אַזְוִי. פִּיל בִּיְוָאָכָט שְׁטָרָאָלִי טְרוּמָעָן, אוֹ סְ'אַיּוֹן זַיְעָר
שְׁוּעָר פָּונְן דַּעַר נָאָכָט זַיִךְ אַפְּצָזְרִיסָן.

* * *

וואנדער פינגעל

אויף אינעם פון די האוואיר אינזעלן האבן פויגלען געמאכט זווייר זומער היים. בעת און אלאסקא (סיביר) פארשווינדט דער זומער. דאן אזי ווי זאלטן צוישן זיך אפנערעדט, ווערט און און שיינעם טאגן דער הימל באדרקט מיט מהנות פויגלען און זי פארלאון דאן אלאסקא. זייל לאון זיך אועק אויה זווייר לאנגגען ואנאי דערזעג איבערן אפענעט שטיילדים, וואס איז אמלה פון פינט זיוווענט מייל. און די גאנצע וועגן מוזן זייל פלייען און א שום אפרג מחמת ס'איו ניטה וואו צום אפשטעלן זיך. זייל פלייען די שנעלקייט פון 150 מייל א שעה, זייל פלייען זווייר הויך אין די זאלקנס. זייל דערגען זיך פון אינסקטן וואס שוועבן דארט ארום.

די נסעה דוירט זי טאג. און די געלערנטע קעגען ניט פאר- שטיין זי איז זי קעגען פלייען איז שטח און שום אפּר. זייל לאון אלאסקא איז זעלבן טאג און קומען און אויפן האוואיר אינזעל פונקט איז זעלבן זייל לעצטן יאָר און פארברײַגען דארט דעם וואָרערמען ווינטער, און בעט ס'פאָנט זיך און דער פריליגן אין אלאסקא קומען זייל דארט צוּריך צופּלייען.

איינער א געלערנטער וואס האט פארבראכט יאן אויף דעם אינזעל און שטודרט די מינ-פֿוינגעל, האט באָמערקט איז פֿאָל: אַלע פויגלען זיינען אַוועקנעלזיגן בלוייז איז פֿוּגָל האט זיך ניט גערירט פון אָרט. איז ביימ געלערנטן געווען א גרויסער חידוש. איז ער צו געאנגען צו דער פוינט. זי רירט זיך ניט פון אָרט ער היבט איז אויף זעם ער זי זי האט א צוּבראָכענען פום. ער האט לאָנג ניט געטראכט און געמאכט אָן אַפְּעראָצִיע. אַבְּגַעַשְׁנִיטן די צוּבראָכענען פום און תיכֹּפּ צוּגַעַמָּכְט אַ הילצערנע פום.

אין אייניקע טאג אָרום איז געשען אָם. זי איז אַוועקנעלזיג

ס. נאָרנשטיין

גען. און אט איזו כסדר איז זי יעדען יאָר מיט אלע פּוֹיגְלַעַן גֵּזֶר
קּוֹמֶעֶן צּוֹפְּלִיעַן אוּפְּפָן אַינְגָּל אָן זי חָאָט גַּעֲמָאָכָּט אַיר נַעֲסָט פּוֹנְקָט
נַעֲבָן גַּעֲלַעֲנְתָּמָּס חָוִוָּן. אַכְּבָּעָר אוּפְּפָן זַעֲקָסְטָן יַאֲר אַיז זי שְׂוִין מַעַר
צּוֹרִישׁ נַיְתָן גַּעֲקוּמָעָן. קָאָן זְיוֹן אָז ס'אַיז אַיר צּוֹבָרָאָקָן גַּעֲוֹוָאָרָן דֵּי
קוּלְיָע אָן זי אַיז אָוּמְגַעְקָוּמָעָן. וּוּעָר וּוּיְסָ?

* * *

די ווועט — און אידע נאטו וואנדער

„נאטה“

א ווייט-פליסנדייקער טייה, נבעט מיט לאוואר, וואס א פאר-
שואנדערנער בארג האט אים אמאל געשענסט. וואו ניט וואו איין דער
טייך מיט פעלזן באצ'ויט און די לויינדייקע וואסער האלט ווי איין איין
וואשן און האט זוי שווין געמאכט גלאנציך ווי גשליזפֿן גלאז. נבען
דעם טויכל ליגט א גראיסער שטיוין, זיין נאמען איין „נאטה“. דאס
איין דער איינציגקער שטיוין, וואס איין פארביליבן פון און אלטן האט
וואיא-טעטעל מיטן נאמען „פינאא“.

די הייליקע פון האוואאי אינזיל האבן פאראוייסגעזאגט, או דער
וועמען עם ווועט זיך אײַגעבען אָפּצְוֹרְקָן דעם שטיוין פון פלאז
וועט וווען דער קעניג פון די האוואאי אינזילען.

אלס קינד האט „קָאַמִּיעַמִּעַ“ באזוכט דעם אינזיל און געפּרוּבִּירֶט
אָפּרוּקָן דעם שטיוין און ס'איין אים געלונגען איבערקערן דעם שטיוין.
ער איין פון זיין אַיְוָגָעָנָעָר גּוּרָה אָזְוִי באַגְּנוּסְטָעָרָט גּוּוֹאָרָן, או ער
האָט גענומען פָּאָרוּרְקָלָאָכָן די נְבִיאָה וואס די הייליקע האבן פאָרָא
אויסגעזאגט און ער האָט טאָקָע אלע אַינְזָלָעָן באַזְוִינְט און גּוּוֹאָרָן
דער הערשער פון זיין.

דער גראיסער שוואָרְצָעָר שטיוין איין אָוּוּקְגּוּלְיָוִט גּוּוֹאָרָן אלס
מְאַנוּמָעָנָט נְאָך יְעַנְעֵר הִסְטָאָרִישָׁעָר פָּאָסְיָוָנָג. די האוואָיָעָר קּוּמָעָן
אָפּט אַחֲרָר צָו בָּאָזָוָן דעם „היילִיקָן מְאַנוּמָעָנָט“.

לְאַנְגְּלָאָנָג בֵּין אַיך גַּעַשְׂטָאָנָעָן אַוְיפָּן דַּעַק פָּוּ שִׁיף אָון מִיט אָ
בִּינְקָעָנְדָע חָרְץ גַּעֲקוֹט אַוְיפָּן וואָנְדָעָרָאָרָן אַינְזָל, הַיְּלָא, פָּוּ
וּוְלָכָן די שִׁיף האָט מִיך מִיט יְעַדְעַר מִינְגָּט אַלְץ ווייטער אָון וויַיַּר
טָעָר אָוּוּקְגּוּרְעִיסָּן.

๕. באָרנשטיין

ווען מען האט מיר געהיינן פון דעכשיך אַרְנוֹנְטֶרְגִּינְזִין אין שאַיּוֹטָע, האָב אֵיך צום לאַעֲצָטָן מאָל מִיְּנָע בְּלִיקָן גַּעוֹאָרְפָּן אוֹוֶת דעם העכסטן באָרג פון דעם אַיּוֹל „מַאֲנָאָדָּלָאָה“ וועמעס גִּיגָּאנְטִי שער ווייסער שנײַיקָּאָפּ דערגרוֹיכְט 13,805 פֿוט די הוֹיך.

ווען אֵיך בין אַרְנוֹנְטֶרְגִּינְזִין אַוְוָפּן דעכשיך פון שיף האָבָן שְׂוִין מִיְּנָע מִיטְרְיוֹעָנדָע, ווֹאָס זַיְנָען באַשְׁטָאָנָען פֿון פְּאַרְשְׁיְדָעָנָע נַאֲצִיאָנָאָלִי טַעַטָּן, ווַיְיִלְּוִיפְּנָעָר, כִּינְזָעָר, יַאֲפְּגָּאנְזָעָר אָוָן האָוָאָיעָר מעַנְעָר, פְּרוּעָן אָוָן קִינְדָּרָעָר, גַּעהַאָט בָּאוֹזָעָט יְעָרָן שְׁפָּאָן אָוָן גַּנְזִי גַּעֲמִיטָר לְאָך זַיְק אַוְיְסְגַּבְּעָט אָוִוָּפּ דָּעָר שְׁמוֹצִיכְעָר פְּאַדְלָאָגָּעָן נַעֲבָן די קְלָאָר פְּנִידִיקָּעָר הַיּוֹסָע מַאֲשִׁינָּעָן.

מייט שְׁוֹעָרָע מִיה אַיְזָמִיר קְוִים גַּעֲלָנָגָעָן דָּרָךְ זַיְדְּרְכָּזָר קְרִיבָן אָוָן צַו דערגרוֹיכְט אָנָּפְּעָנָעָם פְּעָנְסְטֶרְגָּעָר אָוָן דָּאָרְט זַיְק אַוְעָק שְׁמַעַלְן.

וַיְיִטְרְּוֹוִוִיט, אָוָן דָּעָר וַיְיִטְקִוִיט פֿון יִם זַיְנָען בְּלִיקָן גַּעַץ פָּאָלָן, אָוָן גַּעֲקָוֶט אַיְזָמִיר זַיְזָמִיר טִיפְּעָנִישׁ. נַאֲר בְּאַלְדְּ האָבָן מִיְּנָע אָוָונָן צום הַיְמָל אַרְיְוִינְגָּקָוֶט אָוָן אֵיךְ האָבָן דָּעָרְזָעָן אַיְנָע פֿון די אַוְיְסְעָרְגָּנוֹוִוִינְלְאָכָע נַאֲטוּרְעִירְשִׁינְוָנָגָעָן ווֹאָס מַעַן זַעַל כֻּסְעָמָעָן אַיְלָטָן אַיְן לְעָבָן. אֵיךְ האָבָן דָּעָרְזָעָן אַיְן הַיְמָל אַ „מִירָאָזָשׁ“, אָוָן ווַיְיִטְ אֵיךְ האָבָן גַּעֲקָוֶט אָוָן אַפְּשְׁפִּינְגְּלְוָנָגָעָן רִיכְטָנוֹגָעָן האָבָן זַיְק אַלְאַז אַנְדָּעָרָע שִׁינְגָּרָע אַפְּשְׁפִּינְגְּלְוָנָגָעָן אַיְן הַיְמָל בְּאַוְוִוִוִוָן: אָט אַיְזָמִיר גַּעֲהָאָנָגָעָן אַ נַּוְיִשְׁעָר גַּאֲרָטָן פּוֹל מִיטָּבָוָמָעָר אָוָן אַנְדָּעָרָע פְּאַרְשִׁידָר דָּעָע פְּלָאַנְצְׁוָנָגָעָן. זַיְק האָבָן אַוְיְסְגָּעָעָן צַוְּיִן אַזְוִי נַעֲמָת, אָוָן קָעָן זַיְיִט די הַעַטְדָּה דערגרוֹיכְט.

אָט האָט זַיְק בְּאַוְוִוִוִוִיט אַרְיוֹזְקָעָר פִּישׁ ווֹאָס שְׁוֹעָבֶט אָוָן יִם פֿון ווְאַלְקְנִידְבּוֹאָלִיעָס אָוָן יַאֲנָט זַיְק וַיְיִטְרְּוֹוִוִיט אַוְעָק.... אָט האָבָעָן זַיְק בְּאַוְוִוִוִיט אָוָן אַצְּאָל טְרוּמְלָאָהָר, פְּאַלְאָצְּזָן, ווֹאָס האָבָן אַיְן הַיְמָל גַּעֲהָאָנָגָעָן, אָוָן דָּאָס הַאָרֶץ האָט זַיְק גַּעֲנוֹמָעָן שְׁרָעָקָן טָאָמָעָר פָּאָלָן זַיְיִ אַרְאָפּ....

דאָס אַיְזָמִיר גַּעֲוָעָן אַיְנָע פֿון די שְׁעַנְסְטָע טְרוּמָעָן, ווֹאָס מַעַן קָעָן זַיְק נַאֲר פְּאַרְשְׁטָעָן. מַעַן קָעָן אָוִוָּפּ קִיּוֹן פָּאָל נִיט קַאֲנְצְׁעָנְטְּרִיּוֹן די גַּעֲרָאָנָקָן בְּשַׁעַת מַעַן זַעַל דָּאָס טָאָקָע אַיְזָמִיר דָּעָר וַיְיִסְלְאָבְּקִיּוֹת.

די וועלט — און אירע נאטור וואנדער

ס'דוכט זיך, איז מען געפינט זיך איז א פאר'בשופט לאנד....
לאנגליאנג האב איך מיינע אויגן ניט געקענט אפרוייסן פון
דעט פאריביקען "מיראוש"-בליד....

ווען די שיף איז אונגעקומען איז "וואמעבעי" אף דעם אינזול
קאואי, האט שוין די זוּ שטארק געווארימט דעם אינזול. מיר האבן
זיך צונגענרייט פאר איניניקע טאג מיט שפיין, אונגעפילט אונזערע
געטינס" מיט ואסער, איבערנעקסקט צו די "פלעשליטס" בריענעו
גוט, צונגענרייט די קאמערא פאר נעמען בילדער, פארווארפן דעם
פאך אף די פלייצעם איז זיך אועקגעלאזט צום "באראקינג סענד"
(בילדער זאמדר).

דער זאמה, וואם בילט ווי א הונט, איז אינען פון די אינטערע-
סאנט נאטוריוואנדער פון דער וועלט.

ווי געלערנטע געאלאנן (עד רעד פארישער) דיינקען, זיינען בלוי
צוווי אזעלכע נאטוריוואנדער פארצן אף דער וועלט. אינער דא
אף דעם אינזול איז דער צויזיטער אין דעם זאהראאם-דמבר.

מייט פריד איז געאנגע האבן מיר איצט געהיקט אין דער ריבַּ
טונג פון זאמדר וואם בילט. מיר האבן געוואסוט איז דער "באראקינג
סענד" לינט לעבן ברען פון ים, איז מיר זיינען געאנגען אין יענער
ריבטונג. די ערשטע פאר שעה איז קיין שוערכיסט צו היין ניט
געוווען, וויל מיר האבן געשפאנט איבער לאווא-פעלדר ערומַ
גערינגלט מייט פלאנצונגנע איז פון וויתן האבן זיך געוזן בערג איז
וואסערפאלן, איז מאיז געוזן וואם צו באטראקטן פארן אויג....
אבער באולד זיינען די לאווא-פעלדר פארשווואנדן, איז א טיפע
ליימיגע פעלבדיך געגענט האט זיך אויסגעשפרויט פאר מיילן איז
מיילן וויתן.

mir הויבו איז צו היין איבערן פעלבדיך באחד, וועלבער האלט
אונז פעסט אין זיינע קלאמערן. נאר ווי מיר שטעלן אריין א פום,
אווי שנעל קלעפט ער אים ארום איז לאזט אים זיך פון ארט ניט
ריין, פונקט ווי ער וואלט אונז געוואלט פארהאלטן, איז מיר זאלן
נית קענען דערגריבן צו זען דעם וואנדער-פלאז, דעם זאמדר וואם
בילט.

ס. בָּאַרְגְּנֶשְׁטִין

מיר וווען פאר/עקבנ', שטען מיר ארינו אין באדן די גראבע שטענים, וואם מיר טראאנן מיט זיך, שפערן זיך און זוי און שלעפנ' אראויס א פום נאך א פום. אבער ווען איין פום ווערט באָ פרייט פון דעם פעלקון זומפ, איין דער פום איזוי שוער פון דעם צונעטלעפעטן פען, או מיר מזון גלייך באָאנַצֵּן אונזער גרויסן שעווירישן הייקינג מעסער און צו באָפריען פאר א סעקדנדע די פים פון דער שוערעד מסאָע, וואָס שלעפט זוי צוריך אין זומפ ארינו....

מיר וווען פארצווויפעלט, און וויסן ניט וואָס צו טאן, קובן מיר פאראויס צו זען ווי ווויט. מיר דראפֿן דאס דורךגינ'ן דעם נהינות און ס'ווערט קאָלעמוֹתנע אָפָן האָרֶץ, ווילעעס זעם זעמ זיך נאָר קיין סוף ניט, וואָס טוט מען? אָוַּפְּנַבְּן דעם הייך צום זאמָד וואָס בַּילְט גַּלְּסֶט זיך ניט. מיר האָבן שוין דורךגעוֹאנְדערט מעָר ווי 8,000 מיל אַידער מיר זיינען אָזוי נאָנט צו אַים צונגעטומען, און אַיצְט זאָלִין מיר זיך אָומְפָּרָן אָז אַים ניט זען. נײַן! פָּאָר קיין פָּאָל ניט. אָז מיר באָשְׁלִין, אָז הײַנט נאָך, אַידער די זוּן פָּאָר נײַט, מזון מיר אַים דערגרויכן אָז אַוּפָּה אַים נאָכְטַלְעַנְגַּר האָלטען.

מיר האָבן פַּיל צוקער-שטעהַענעַם אָפָּגָהָאָט, גַּוּוֹאָרָפָּן זיך פָּאָר אָוּס, דעם שטען טיף צום באָדָן אָרִינְגַּעַשְׁטָעַט אָזָן אָנְגַּעַשְׁפָּאָרָט זיך אָפָּאָים, גַּעֲשַׁטְּלָט די פִּים אָפָּהָר צוקער-שטעהַענעַם, כְּדִי זיך זאָלִין טיף ניט אַיְינְזִינְקָעַן אָז אָזוי אָרוּם גַּעַהְלָטָן אָזָן אַיְינְגַּעַמְּן שְׁפָּאָן נאָך שְׁפָּאָן פָּון פֿעַלְקָון זומפ, וואָס הָאָט אָזָן גַּעַוְאָלָט שְׁטָעָן צו דערגרויכן אָונְזָעַר צִיל.

און נאָך לְאַנְגַּע שְׁטוֹנְדָן פָּון קָאָמָּךְ מִוְּטָן פֿעַלְקָון זומפ, ווֹאָרְפְּנְדִּיק צוקער-שטעהַעַנְס פָּאָרָאוּס אָזָן יְדָע וַיְיָלָע אָפְּרִוְיִינְקִינְדִּיק אָונְזָעַר שִׁיר, מיט די שׂוּוּדִישׁע מַעֲסָרָם, זיינען מיר עַנְדָּלָךְ פְּטוּר גַּעַוְאָרָן פָּון דעם פֿרְעָגְלַעְנְדִּיקָן נהינָם.

מיר האָבן אַיצְט דערגרויכט אַטְּרוּקָעַנְעַם באָדָן, דורךאָס אָוּסָה גַּעַבְּעַט מִיט נַאֲלָדָעָנָם זָאָמָּד אָזָן מִיט שְׁוַיְינְקָע יְסִישָׁלָם. מיר האָבן אַיצְט פְּרִיָּה אָפְּגַּעַעַטָּמָה, זיך אָפְּגַּעַעַטָּמָה, אָרוּפְּגַּעַעַטָּמָה צום בְּלִיעָן הִימָּל, צו די ווֹיְסָע שְׁטִיבְּעִירִישׁע וְאַלְקָנָם, וואָס מיר האָבן פָּאָר שְׁהָאָז נִיט גַּעַקְעָנָט זען.

די וועלט — און אידער נאטור וואנדער

באלד האבן מיר פון דערוואויטנס דערהערט דעם רוייש פון די כוואליעס, פונקט ווי זוי וואלטן אונז באנרייסט,—און ס'אייז געווארטן אוזוּיַּר פְּרִיְּלָאָךְ אֲוִיפְּן הָרֶצְן. מיר האבן זיך שווין נאר פְּאַרְגְּעַסְן וְאַסְּ מיר האבן נאר ווֹאָס אָזְוּיַּר פֵּיל צְרוֹת דּוֹרְכְּגָנְמָאָכְטָן, אָזְ לִידְעָרְהָאָבָן זיך אִיצְטְּ פָּוּן בְּרוּסְטָן אַרְוִיסְגָּעָרִיסְן אָזְן מִיט גַּעַזְגָּזָן אָזְן פְּרִיְּדָהָאָבָן מיר בָּגְעָגְנָנָט דּוּם זָמֵד וְוֹאָס בִּילְטָן.

לִינְן לְאַוּאַ-פְּעָלוֹן אַנְגְּנוּוֹוָרָפָן בַּיּוֹם זָוִים פָּוּן שְׁטִילְן יִם, אַבְעָר דָּעַר נָאָמָעַן שְׁטָעָרְטָן אִים נִיט צְוּ וַיְוִין בְּרוּזְנָד, וַיְלָה, וַיְוִי נָאָר אַיְם קָעַן וַיְוִין. דָּעַר יִם טְרִיבְּטָן זַיְנָעַן כּוּוּאָלְיָעָס צָוָם בְּרָגְעָן אָזְן זַיְנָעַן זַיְנָעַן אַיְן אַטְאָפְּרָוּן דִּי לְאַוּאַ-פְּעָלוֹן. אָטְהָאָבָן זַיְנָעַן זַיְנָעַן בְּעִירָהָרָטָן אַטְפְּנָעַן לְאָרָךְ אַיְן אַוּאַ-פְּעָלוֹן אָזְן זַיְנָעַן שְׁפָאָרָן זַיְנָעַן דּוּרְקָה אִים דּוּרְקָה מִיט אָזָא קְדָאָפְּטָן אָזְן זַיְנָעַן שִׁיכְן אַזְשָׁ אַרְוִיָּה אִין דָּעַר הוּיְךְ וַיְיִּהְיֶה גַּיְיִּים וְעָר.

וְוּוִיטָר אַבְיָמָל פָּוּן יִם זָעַט מַעַן הַוִּיכָּעָד לְאַוּאַ-כְּבָרָגְן דּוּרְכָּאָיִיס בְּאוּאָקָסָן מִיט בְּוּמָעָר אָזְן פְּלַאַגְּנְצְוָנָגָן. אָזְן נָעַבְן בְּרָגְעָן פָּוּן יִם, אַבְיָסָל אַפְּגָנְטְּרָאָטָן, אָזְן כּוּוּאָלְיָעָס זַאָלָן אִים נִיט קָעַנְעָן גְּרִיכָּן רָוָת דָּעַר „זָמֵד וְוֹאָס בִּילְטָן“...

אַ וְוּוִיסְעָר קְלָאָרָעָר זָמָה, לִינְטָר עַר פְּאַר אַיְינְקָעָ מִיּוּל וְוּוִיסְעָרְבִּיָּטָן נָאָעָנָט צְוּ זַיְנָעַן שְׂוֹאָרָצָעָ שְׁכָנִים דִּי שְׂוֹאָרָצָעָ לְאַוּאַ אַוְיָזָעָ בעָגָן.

עַם מַאֲכָט דּוּם אַיְינְדָּרָוק וַיְיִּדְעָר „זָמֵד וְוֹאָס בִּילְטָן“ הָאָט זַיְנָעַן פְּאַרְזְּוִינְדִּיקָטָן. אָזְן פָּוּן זַיְנָעַן מְדֻכְּרָלָאָנד אַיְזָן עַר פְּאַרְטְּרָאָטָן גַּעַזְגָּזָן אַפְּזָוְרִיכָּטָן גָּלוֹת אָוִיפָּה דּוּם פְּאַרְהָאָרְטָעָוָעָטָן לְאַוּאַ-אַיְזָלָן, נָעַבְן רְוִיָּה שְׁעַדְנָן יִם.

,דָּעַר זָמֵד וְוֹאָס בִּילְטָן“ אַיְזָנְעָן פָּוּן דִּי אַינְטְּרָעָסָאַנְטָבָּה טָע נָאָטוּרְיוֹוָנְדָעָר אַיְן דָּעַר וּוּלְטָמָ, זַיְנָעַן קְלָאָרָן רָוּקָן דּוּרְלָוִיבָּט עַר קִיְּנָעָם נִיט צְוּ בְּאַטְרָעָטָן. אָזְוּי אַיְזָלָן אַיְזָעָה אַזְּ עַר קָעַן קִיְּזָן דּוּסָן נִיט פְּאַרְטְּרָאָטָן. וְוֹאָגָטָן מַעַן נָאָר אַפְּסָמָן אָוִיפָּה אִים אַרְוִיְּפְּצְוִישָׁטָלָן, אָזְוּי הַוִּיכָּעָד עַר גְּלִיאָיךְ אַזְּ צְוּ פְּרָאָטְמָעָסְטָרָן אָזְן עַס דּוּרְהָעָרָט זַיְנָעַן אַוְנְטָרָן טְרָאָט אַרְוִיָּס אַ פְּרָאָטְמָעָט וַיְיִּדְסָמָס בִּילְטָן פָּוּן אַ חְוָנָטָן... אָזְן וְוֹאָס פְּעַסְטָרָר מַעַן טְרָעָט אָוִיפָּה אִים, אַלְעָז שְׁאַרְפָּעָר הַעָרָט

ס. בָּאָרְנְשְׁטַיִן

מען דאסם בילען פון אונטער די פיס, און ס'דוכט זיך אויס, ווי הינט וואלטן געבלט אונטערן זאמדריקן בארג און געדראט צום בייסן אויב אויר פארלאוט ניט באולד דעם פלאז.

אווי ווי ס'האט שוין געהאלטן באולד ביזט זון-פארנאנט האבן מיר זיך גענומען אויסבעטן אונגער געלעגער הינטער די געריבטער קליינע קוסטן, וואס טוילען זיך צום שיינען „פארקינג סענד“.

מיר האבן אייבערגעדעקט די קוסטן מיט אונגערע רעננמאנטלן צו שיצן זיך איין פאלל פון א דען. מיר האבן אויך אנטלייען ביימ „פארקינג סענד“ אביסל זאמדר און דאס אונטערגעבעטן, און אויסגע-שפרויטט דערוף די בלינקעטט, און אוועפגעליינט די טארבעט צו-קאנפנס. פארטיג געווארן מיט די געלעגערם זייןען מיר ארויף אויפן „בארג וואס בילט“ עסן וועטשערע.

אפעגעגעטן האבן מיר זיך אויסגעצווין אויפן ווייכן „זאמדר וואס בילט“ און גענומען באאבאקטן דעם זון-פארנאנט.

דעך שטיילער ים איין גשווארן אומראיסקער ווען די זון האט אים מיט פוייר באדעקט, איידער זי איין הינטער אים פארשואונרן.

ברויינד האבן זיך געטראן די אונגעצונדענע כווארלייעס צום ברענץ און געואלט זיך אויפ דעם קלארן „בארג וואס בילט“ ארויפווארטן.

וואס ווייטער די אונטערגניענדיקע זון האט גענומען איין ים זיך אונטערטונקן אליעז דרייטה, ברענונגנידקער אויז דער ים געווארן. און ווען זיין קאָפ איין שיין הינטערן וואסער געווען, האט זיך פלאצ'לונג דער גאנצער הימל און וואלקנס איין א העליישן פוייר אַנְכֶן געצדנץ און די ברענונגנידיקע וואַלְקָנְדְּלָאָך האבן זיך צו די לאַוואָז בערג געיאנט אויפ זיך זיך אַפְּאַזְקִילֵן.

און באולד זייןען די בערג און טאלן מיט וואַלְקָנְס באדעקט גע-ווען און דער טונקעלער שלוייער פון נאקט האט אליעז אַיְנְגַעַהַלְתָּן.

ביו שפטעט איין דער גאקט זייןען מיר אליעז דא געלען אויך דעם וואַנְדְּרָלָאָך באָרג, געקוט אויַפֵּן אויסגעשטערנטן הימל, באָטראָכט די לבנה, ווי זי וואָרָפְּט אַירְעַז וילבערנען, בונטער שטראָלן צו דעם אַפְּגְּרוֹנֵט פון פִּינְצְּטָרְן, אַוְמְרוֹאִיךְן יַם, זיך צונעקוּט צו די

די וועלט — אונ אידע נאטור וואונדער

פְּיוּרְדִּיקָע, פְּלַיעֲנְדָע פֵּישׁ, וְאֶסְמָן זַיְנָעָן אַלְעָן וּוֹילָעָן פָּוָן יִם טִיפְעָנִישׁ אַרְזִיסְגַּעְפְּלוֹוִוָּן, אַפְּינָקְלָע גַּעַטָּאָן אַיְן דָּעָר לַוְפָטָן אָוָן בָּאַלְדָּ צְרוּקָא אַיְן יִם פָּאַרְשְׂוָאוֹןָדָן.

פֿאָרְטָאָג זַיְנָעָן דֵי זָנוּעָן-שְׁטוּרָאָלָן שְׂוִין אֲרִיבָעָר דֵי לְאֹוּאָכְבָּרָעָן
אוֹן דְּרוֹכְנָעָדְרָוְנָגְעָן דֶּרֶךְ דֵי גַּעֲדִיכְטָעָן קָוְסָטָן הִינְגָּטָר וּוְעַלְבָּעָן מַיר
שְׁלָאָפָּן, אוֹן זַיְיָ וּוּעַקְן אָנוֹן אָוּתָן.

мир זיינען באָלד אַרויָס פּוֹן די קְסֶטֶן זִיךְ אָוִיסְגָּבָדָן אֵין יֵם,
זִיךְ אָוּזְקָגָלְיִינְט בַּיּוֹם בְּרָעָנֶ צַו לְאָוֹן די כּוֹאָלִיעָס אָוִיסְקָנָאָקָן אָוְן
זְעָרָע בִּיְנָאָר. אָוֹן וּעָן די זְוַעַנְשְׁטָרָאָלְן זַיְינָען פָּאָרְטִיק גַּעוֹוָאָרָן אָפְּ
צְוַטְּרִיקָעָנָעָן אָוּנוֹזְעָרָע שְׁעַרְפָּעָרָס, הָאָבָּן מִיר גַּעֲמָכְטָן אָ פִּיעָר, אָוִיפְּ
גַּעֲמָכְטָן קָאוּעָ אָוֹן גַּעַנְעָסָן פְּרִישְׁטָסִיק. דָּעָרָנָאָךְ הָאָבָּן מִיר זִיךְ אָוּזְעָד
גַּעַלְיוֹיגְט אָוִיפְּן זָאָמָד נְעָבָן בְּרָעָנֶ יִם, אָוֹן גַּעַנוֹמָעָן זָאָמְלָעָן אָ קָאָלָעָד
צִיעָע שְׁעָלָם, וּאָסָ קְוִים מְעָן שְׁעָן זַיְיָ וּעָן מִיטָן נְאַקְעָטָן אַוְיָן. זַיְיָ זַיְיָ
גַּעַן אָזְוִי שְׁיָן, זַיְיָ פָּאָרְמָאָן אָזְוִי פִּילְ בּוֹנְטָע קָאָלִירָן, אָזְוִי פִּילְ קָאָבָּן
בִּינְאָצְיעָס פּוֹן פָּאָרְבָּן, וּעַלְכָעַ סָאָזְ שְׁוֹעָרְ צַו טְרָעָפָן אֵין דָעַר גַּאנְ
צָעָר וּוּלְטָם, נָאָר דָא נְעָבָן דָעַם וּוּאָנְדָרְ-פָּלָאָץ פּוֹן „בָּאָרָגְ“ וּאָסָ
„בּוּלְטָן“.

וַיּוֹיְלֹא שִׁיר

דער „וַיּוֹיְלֹא טִיק“ פְּלוִיסט דָּוָרֶךְ דָּעַם אַיְנוֹל אֵן פְּאַלְט אֲרוֹין
איַן יִם, אַוְיָף אֲ בָּעָרְגֶּל בָּאַדְעָקֶט מִיטָּקָאַפְּטוּסִיקָּסְטָן, וְעוֹלְבָעַ צִיעַן
זִיךְ אַיְבָּעֶר דָּעַר גָּאנְצָעַ לְיִינְגַּ פָּוּן בָּרָעֶג אֵן סָאַיְן זִיְעַד שָׂוָעֶר
דָּוָרֶךְ זִיְעַרְעַ שְׂטָעְכִּיקָּעַ נְעָגָל זִיךְ חַוְּמַשְׁלָאָגָן אֲ וּוּגָר.

דָּעַר קָאַפְּטוּסִיקָּסְטָן רַוְּפַט זִיךְ רַוְּסִישָׁע פְּעַסְטוֹנָג“. וַיְיַסְעַרְתָּ
דָּעַרְצִיּוֹלֶט, זִיְעַנְעַן דִּי עַרְשָׁטָע וּוַיְסָעַ מַעֲנְטָשָׁן, וּאַסְמָךְ הַאָבָן בָּאַטְרָאָטָן
דָּעַם הַאָוֹאַיְ-אַיְנוֹל, גָּעוֹעַן אֲ רַוְּסִישָׁר קָאַפְּטוּסִיקָּסְטָן מִיטָּזִיְעַן
רָאָזָן.

כָּדי זִיךְ צַוְּבָאַשְׁיַׁצְּן פָּוּן דִּי וּוַיְלָדָעַ אַיְנוֹוָאוּנָעַר הַאָבָן זַיְגָע
בּוֹיִט אֲ הוֹיְזָן דִּי קָאַפְּטוּסִיקָּסְטָן אֵן דִּי קָאַפְּטוּסִיקָּסְטָן מִיטָּזִיְעַרְעַט
שְׂטָעְכִּנְדִּיקָּעַ נְאָדָלָן הַאָבָן וַיְיַסְעַרְתָּ בָּאָנוֹצָט אַלְסָן אֲ פְּעַסְטוֹנָג.

בְּהַאָט אָנוֹן גָּעָנוֹמָעַן אֲ הַיְבָשָׁע שְׂטִיקָל צִוְּיַׁט, בָּיוֹ מִיר הַאָבָן
זַיְשָׁר פָּאַרְזִיבְּטִיק דָּרְכָּנְעַשְׁפָאַצִּירֶט דָּוָרֶךְ דִּי קָאַפְּטוּסִיקָּסְטָן, אֵן
מִיר הַאָבָן דָּעַרְגִּירִיכְט דִּי הַיְזָקָע, וּאַסְמָךְ דִּי רַוְּסָן הַאָבָן דָּא אַמְּאָלָן
מִיטָּהָנְדָרְטָעַר יַאֲרַן צְוִירִק גַּבְּוֹוִיט, אֵן וְעוֹלְבָעַ אַיְן שָׁוִין אַיְצָט אַיְן
רוֹאַיְעַן פָּאַרְוָאַנְדָלָט גַּעַוָּאָרָן.

שְׁפָעַטָּעָר הַאָבָן מִיר דָּעַרְגִּירִיכְט דָּאָס דָּעַרְפָּל „עַלְעַלְעַל“, וּוֹאָ
סָמְעַפְּנִינְט זִיךְ דִּי צְוַקְעַרְפָּלְאַנְטָאַצִּיעַ, וּוֹאָסָמְעַרְתָּ טָעַנְלָאָךְ גַּעַד
שָׁאָפָן 190 טָאָן צּוּקָע, וּאַסְמָךְ דִּי פִּילְיָפִינְעָר אֵן יַאֲפָנְעָוָר אַרְבָּעָן.
טָעַר אַרְבָּעָטָן דָּא אָוִס פְּאָר 20 דָּאָלָאָר אֲ מָאָנָאָט.

פָּוּן דָּאָנָעָן הַאָבָן מִיר זִיךְ אַוְעַמְנָעַלְאָזָן צַוְּרָעַם „הַעַנְעַפְּעַטְעַט
פָּאָל“, וּאַסְמָעַפְּנִינְט זִיךְ אַרְוּם דָּעַם גַּעַנְנָט.

דִּי לְעַנְעַנְדָּעָ דָּעַרְצִיּוֹלֶט, אֵיזְ “הַעַנְעַפְּעַטְעַט-פָּאָל” אֵין דָעַר גָּאָט פָּוּן
אַלְעַ וְוַאֲסָעַרְפָּאָלֶן. אֵן עָה, דָעַר מַעֲבָטִיקָסְטָעָה, וּאַסְמָעַפְּנִינְט זִיךְ בַּיּוֹם

די וועלט — און אירע נאטור וואונדער

סוף פון "קעניאן", טרינקט פון דארטן זיינגע טויוונטער וואסערפאלן, וואס פליסן דא פאר מילן און מילן די ליאנג פון דעם טיפסן "קעניאן" פון דעם האוואיאינן.

ווען מיר האבן אונגעפאנן "הייקן" ביום שלענגליךן, שטריא-מענדיקן טייד, וואס פאננט זיך און פון דעם מעכטיכון "הענפעפע-פאַל" און שנידרט דורך זיין וועג דורך די לאוּאָכְבָּרֶם, פאר צענדר-ליךע מילן וויט בייזן ים אריין, האט שיין די זון שטאָרֶק גע-ברענט. מיר האבן איצט שנעל געוֹאַלט "דורכְהִיכְן" די לַיְמִיקָע שטראָקע ערֶה, וואס ציט זיך אָוּשָׁק פאר מילן וויט, בייזן מיר ווילן אַרְיִינְדְּרִינְגְּנָע אַיְזָן קעניאן צוּוִישָׁן בערג, בויימער און וואסערפאלן. נאר ס'איַז נוּט געווּען אָזֶוּ לִיכְיכְטָן די לִימְעָנָע זומְפָן "דורכְצְהִיכְן". ס'האָט אָנוּ גענוּמָע אַיְינְגָע שטונְדָן אַיְידְרָעָר מיר זיינָען פון דעם זומְפְּיקָע גענְגָט פְּטוּר געוֹאַרְן אָן מיר האבן זיך שוֹן געפְּרִיטָט, ווען מיר זיינָען דָּאָס עַרְנְסְטָע אַיבְּרַעְשְׁקָוּמָע אָן אַיְצָט וועלן מיר שוֹין זיַּין אַיבְּרָע דעם שיינְגָט קעניאן. נאר באָלֶד האָבָן מיר דערען אָנוּ זער טוֹת. דער טַרְוקְעָנָע ווֹעֶג, וואס פְּרִיטָט דורך דעם קעניאן האָבָן אַיְצָט די וואסערפְּאָלָן פָּאָרְטְּרוֹנָקָן. מיר וועָרָן פָּאָרְצְׂזְׂוִיְפְּעָלָט. וואס טוֹט מעַן, ווי נוּט מעַן דָּאָס אָוּשָׁק פון אָזֶן נַאֲטְרְוּדוֹאַנְדָּרָע פְּלָאָז אָנוּ אַיְם נוּט זָעָן? מיר הוּוּבָן אָן זיך אַרְמוֹצְקָוּקָן, אָפְּשָׁר אַיְזָן עַרְגְּנִיעַ אַנְדְּרִישְׂזָאוֹ אַזְוֵּג קְוֻמָּעָן צָו אַונְגָּעָר צִיל. אָן מיר זָעָן, אָז מיר וועלן דָּאָס נוּט קענָע בָּאוֹוִיזָען. ס'איַז אַוְמְזִיסְט אַונְגָּעָר קְרִיכְן הַעֲכָר אַהֲלָב אָן וואָסְטָר, נַעֲבָן די וועָנָט פָּוָן קְעָדָן. מיר האָבָן אַיְצָט זיך גְּעוּזָען אָן אוֹיסְטוּעָג, ווי אָזֶוּ "דורכְצְהִיכְן" דעם קעניאן, כְּרִי צָו דָּעְגְּרִיכְן דעם רַיְיכְן "העֲנָעָה-פְּעָפְּיִפְּאָל", אָן דָּאָס אַיְזָן צָו רַיְזְקִירָן מִיטָּן לְעָבָן אָן גַּוְיָךְ די "וָאָסְעָרְפְּלוּמָס", וואס צִעָּן זיך די גַּאנְצָע לִיאְנָג פָּוָן קעניאן.

די "וָאָסְעָרְפְּלוּמָס" זיינָען אַוְאָמְעָנְגָעָלְאַכְּטָעָנָע דִּינָעָ בְּרָעָה, וואס היינְגָע טויוּנְטָעָר בּוּס הַוִּיך אָן זָעָן אַוְיָם, ווי אַשְׁמָאַלְעָ מַולְטָעָר. אָן דַּי מַולְטָעָר פָּאַנְגָּט זיך אָן פָּוָן דעם רַיְיכְן "העֲנָעָה-פְּעָזְוָאָסְעָרְפְּאָל" אָן דָּאָס וואָסְטָר שְׁטָרָאָכְט דורך דער מַולְטָעָר אָוּשָׁג צָו די צַקְעָרְפְּעָלְדָעָר, וואָו די צַקְעָרְשְׁטָפְּעָנָעָר שְׁטָאָרָז צָעָן פָּוָן אַיְסָמָס, אָנוּ דַּעְרָ וָאָסְעָרְשְׁטָרָאָס וואָשָׁטָס זַיִּן, אָן אַיְזָן בְּעָרְ דַּעְרָ מַולְטָעָר אַיְזָן לִינְג אַשְׁמָאַלְעָ בְּרָעָט אָן אַט די בְּרָעָט

ס. בָּאַרְנְשְׁטַיִן

אי די אײַינְצִיקע מענְגָּאָקִיט, ווֹ אֶזְוִי דָּעַם קָעְנִיאָן דָּוּרְבָּצְהִיִּקְן.
לאָנְג טָראָכְטָן איָז נִיט גָּעוּוֹן ווֹאָס: עַנְטוּעַנְטָעַר זִיךְ אָוּמְקָעָרְן
אוֹן הָאָבָּן דָּעַם קָעְנִיאָן נִיט גָּעוּוֹן, אֲדָרָעָר „הֵיִקְן“ אַיבָּעָר דָּעַר מָוָלְ—
טָעַר טְוִיזָּעַנְטָעַר פָּסָם דִּי הַוִּיחָדָה, אַיבָּעָר שְׂטָרָאָמְעַנְדִּיקְן ווֹאָסְפָּעָר.
מיַר הָאָבָּן דָּאָס לְעַצְתָּע אַוִּיסְגָּעְקְלִיבָּן אוֹן גָּעָנוּמָעָן „הֵיִקְן“ אַיְדָה
בָּעַר דָּעַר מָוָלְטָעָר...

וּזְעַן מיַר הָאָבָּן אַיְנִיקָּע טְוִיזָּעַט פָּס בָּאָרג אַרְיוֹפָנְקָלְעַטָּעַטָּרָם,
אוֹן דָּעְנְרִיְּכָט דִּי מָוָלְטָעָה, אוֹן זִיךְ אָוּוּקְנְשָׁעַטָּלָט אַוְוָף דָּעַר דִּי
נָעַר בְּרָעַט, ווֹאָס הָאָט זִיךְ גָּעוּדָעָט. אוֹן מִיר הָאָבָּן אַרְנוֹטָעַרְגָּעָד
קְוַמְּט צָום שְׂטָרָאָמְעַנְדִּיקְן ווֹאָסְפָּעָר, ווֹאָס יַאֲגָּט זִיךְ אַיְן מָוָלְטָעָר, אוֹן
צָוָעַר טִיפְעָנִישָׁ פָּוָן קָעְנִיאָן, הָאָט אָנוֹן אַנְגָּעָפָנְגָּעָן צָו שְׂוּוֹנְרָלְעָן
פָּאָר דִּי אָוִינָן אוֹן אַיְן קָאָפָ. אוֹן סְחָאָט זִיךְ אָנוֹן גָּעָרוֹכָט, אַז מִיר
וּוְלִין דָּאָס מָאָל זִיךְ מָזָן אַונְטָעַרְגָּעָן אוֹן נִיט זָעַן דָּעַם „הָעַנְפָעַפָּעָ
וֹאָסְעַפָּאָלָה“, ווֹאָס באַשְׁאָפָּט אַלְעָן ווֹאָסְעַפָּאָלָן פָּוָן דָּעַר ווּלְעָט...

נָאָר דָּעַר פָּאָרְלָאָנְג זִיךְ נִיט אַונְטָעַצְוָנָעָבָן הָאָט גָּוּבָּר גָּעוּוֹן,
אוֹן מִיר הָאָבָּן אַנְגָּעָפָנְגָּעָן פָּאָרְזִיכָּטָס צָו שְׁפָאָנָעָן אַיבָּעָר דָּעַר מָוָלְ—
טָעַר.

וֹאָס ווֹיְוָטָר מִיר שְׁפָאָנָעָן, טָרָאָט בַּיִּוְטָרָאָט, אוֹן דָּרְיְוָנְגָן
אַרְיִין טִיפְעָר אַיְן קָעְנִיאָן, אַלְעַן שִׁינְעָר ווּרְעָט אִיצְטָ פָּאָרָן אָוִיגָן. פָּוָן
אָוָנְטָן פְּלִיסְט שְׁטִיפְעָרִישָׁ דָּאָס ווֹאָסְפָּעָר, יַאֲגָּט זִיךְ אַיבָּעָר דִּי שְׁפִיצְיָהָי
קָעַלְאָוָאָצְ-פָּעָלָן ווֹאָס לְגַנְּזָן אִים אַיְן ווּגַם, אוֹן פָּאָרְשָׁוֹאָוָןְדָן ווֹיְיָטָ
וּוְיִימָט אַוְעָקָ.

אוֹן פָּוָן בִּידְעָ זַיְתָּן טִיךְ צִיעָן זִיךְ רִיזְקָעָ לְאָוָאָ-בְּרָגָן, טָוִיָּה
זַעַנְטָרָעָר אַז טְוִיזָּעַנְטָרָעָר פָּס דִּי הַוִּיחָדָה, אוֹן דָּעַר קָעְנִיאָן אַיְזָבְּזָן
קָאָפָ דָּוְרָכָאָוָס בָּאָפְּצָצָט מִיטָּבְּלוּמָעָן אַז שִׁינְעָנָעָ גְּרוּוּסָעָ בְּלָעַטָּר
פָּלָאָנְצָנְגָּנָעָן אַז גָּעָרְכִּיטָּוּ ווּלְדָעָרָעָ אַז טְוִיזָּעַנְטָרָעָר ווֹאָסְעַפָּאָלָן לְאָזָן
זִיךְ פָּוָן זִיךְ אַרְנוֹטָעָר.

דָּאָס אָוָג הָאָט זִיךְ שְׁוִין זִיךְ רִיזְקָעָ לְאָוָאָ-וְאָוָיְנָט אַרְנוֹטָעַרְצָוָקָוָן צָום
אָפְּנוֹנָה, אוֹן אַיְן קָאָפָ שְׁוּוֹנְדָלָט שְׁוִין נִיט מָעָרָ דִּי פִּים, ווֹאָס הָאָבָּן
גַּעַצְיְּטָרָט אַטְרָאָט צּוֹטָאָן פָּוָן אַנְפָאָנָג, בָּאָוּעָן זִיךְ שְׁוִין אִיצְטָ ווִי

די ווועט — און אירע נאטור וואונדער

נאנצע העלדן.—שפאנגע פעסט און זיבער. און מיר האבן שווין איצט די מענלאכקייט גוט באאכטן דעם "קעניאן" מיט זיינע וואונדער שיינע וואסערפאַל און רענגבויננס.

שעה'ן לאנג ווי מיר שפאנגע און דאס אוניג קען זיך גראַדינט אַנוּטיקן מיט די נאטור-שיינע בילדער און מיט דער מזוזס פון די הונדרטער וואסערפאַל, וואס שפֿרְזָעֶלֶט אַרוֹס, פון פֿאַרְשִׁידְעֶןָע פֿאַרְבָּאָרגְעֶןָע עַרְטָעָר. יַעֲדָע וואס צִיט די אוֹפְּמֻעְרְזָאָמְקִיּוֹת. אָנוֹ וועלכע מען קען שטיין און באַטְאָכְטָן לאַנְגְּלָאָנָג אַיְビְּקִים. אָט זעט זיך אַשְׁפִּיזְבָּאָרג מִיטָן אוֹיסְזָעָן פון טּוּרְעַמְּלָאָך, אָנוֹ באָפּוֹצָט מיט בווער און גְּרוּישָׂע נִיגָּנְטִישָׂע בְּלַעַתְּעָר מיט אוֹיסְגָּעָד שְׁטָאָרְצָעָטָע אַדְרָעָן, אָנוֹ דָּרָךְ זיך גְּלִיטְשָׂט זיך אַרְוְנְטָעָר אַדְינָע וואסערפאַל.

און נְלֵיָּיך נְעַבָּן אִים לִינְגְּטָזְיָן שְׁכָן, אַ פְּלִיכְעָוָאָטָעָר נְלָאָנְצִיּוֹדָע פְּעַלְזָ, דָּרָךְ וּוּלְכָן עַם בְּרוּמָט צָוָם באָדוֹן אַרְוְנְטָעָר אַ מְעַכְּטִיקָע וואסערפאַל.

אַרְבִּיסָּל ווַיְוַתְּעָר אַ פְּעַלְזָ מִיטָן אוֹיסְזָעָן פון אַ פֿעַסְטוֹנָג מִיט אַ פֿאַרְ שְׁטָאָלְצָע בְּוּמָה, וואס וְאָכָן, ווי שּׁוּמְרִים, אָנוֹ לאָנוֹ דָּרָךְ זְיוּעָן אַ וואסערשְׁטָרָאָם.

און אָטוֹי צִיעָן זיך נָעַנְטָא אַיְינָע נְעַבָּן די אַנְדְּרָעָר פָּוָן בִּיִּידָע זְיוּטָן קָעְנִיאָן הָונְדָעָטָע וואסערפאַל אַ פֿאַרְשְׁעָפְּעָדָלָס, זִי

און די זוֹ פֿאַרְגָּעָסְט אַוְיךְ נִיט די "הָעָנְפְּעָדָלָס", זִי שְׁוּבָעַט אַיבָּעָר די בעָגָר אַרְבָּעָר אָנוֹ דָּרְגָּרְיוֹיכָט זִי אָנוֹ שִׁקְטָה אַרְוְנְטָעָר אַירָע נְאַלְדָּעָנָע שְׁטָרָאָלָן אָנוֹ צָעַנְדְּלָקָע רַעֲנְגְּבוֹיָנָס נְעַמְּעָן זיך גְּלִיְּךְ אַיבָּעָרָן טִיךְ אָנוֹ אַיבָּעָר די וואסערפאַל אַוְיסְשְׁפְּרִיטָן. אַנְדָּרָע שְׁטָעָלָן זיך אָוִיס אַין דָּרְיָה, פִּיר רְיָהָן, אַנְדָּרָע שְׁפְּרִיאָז אָרוֹיָה, ווי "גְּנוּזָעָרט" אָנוֹ סְדָּוכָּט זיך, ווי פָּוָן טִיךְ אָנוֹ וואסערפאַל שְׁטָרָאָמָעָן די רַעֲנְגְּבוֹיָנָס אָנוֹ "גְּנוּזָעָרט" אָרוֹים.

ווער קען זיך עַס פֿאַרְשָׁטָעָן אַ מְעָר וואַנְדָעָרְשִׁיוֹן נְאַטְוְרְ-בִּילְד זִי דָּאָס, וואס אַיְזָן גְּעוּזָן פָּאָר אַונְזָעָר אָוִינָן. מִיר אַלְיָוָן אַיְזָן דעם קָעְנִיאָן. סְדָּוכָּט זיך אַזְחָז אָנוֹ זְיִינָעָן גָּאָר קִין מְעַנְטָשָׂן

ס. בָּאַרְנְשְׁטַיִן

אנו מושג דער ווועלט ניטא, נאר מיר אליען געפינען זיך אַרומגעידונגעלט
מיט איז איז ואונדרערבראער פאנראאמע.

מייטאטמאָל שניידן דורך די לאופט פֿליינדרקען קראבעצַן. מיר ווער
צעטוממעלט פֿאָר אַווילע. מיר קוּכוּן זיך אַרוֹס אָן דער
לוּפְטַן באָאוּסְטַּע פִּינְגֶּל, ווּאָס לאָזֶן פּוֹן זיך אלְעַן ווּילְעַן אַרוֹס אָזֶן
חרובענְצַן ווי פּוֹן אַ צוּווּיְתָאנְטַן מענטשְׁלָאַךְ האָזְרִיךְ... אָנוּ קְרָעְבָּצַן פּוֹן
פִּינְגֶּל דָא אוֹפֵף די הוּוְינְדִּיקָע מְוּלְטָעָרָס — רֹפֵן אַרוֹס עֲפָעָם אָן
אָוּמְעַט אָין דער נְשָׁמָה אָנוּ אַ מִיטְגְּנָפְעֵיל צֹ זַוִּי. זַוְיעָרַע קְרָעְבָּצַן זַוִּי
געַן די אַרוֹזָאָךְ פּוֹן זַוְיעָרַע אָונְטְּרָגָאנְג, ווּילְעַן סְ'אָיו שָׂוָן פּוֹן זַוִּי
זַוְיעָרַע ווּינְינִק פְּאַרְבְּלִיבַּן.

мир האבן איצט געשפאנט שנעל איבער די ברעטער פון מולטער. מיר האבן געוואלט שנעלער דערגרויבן די ענדע פון שעניאן כבדי וואס ניכער צווען דעם „העגעבע-פאַל“ וואס האט אוזו פיל שוויינז ואסערפאָלן געשהָפּן. איזידער ס'וועט ווערן פֿינְסְטֵדָה, וויל דער טאג האט שוין געהאלטן באָלד בײַם פֿאַרְשְׁוִינְדָה, אָן בִּינְאָכְטָה האבן מיר געוויס ניט געוואלט פֿאַרְטּוֹעֶץ דעם „הייך“ איבער דער מושטער.

מיומאנאלו איז די מולטער פארשוואונדן. פאר אונז איז איסז געוואקסן דאס מוויל פון א דיקער רער, וויאס האט זיך באחאלטן אין די בערג. מיר זוינען געבליבן שטיין אונז ניט געקענט ווייטער גיין. וויאס טוט מען איזט? מיר האכּן געוואסם, אונז מיר דארפֿן שווין צויאין ניט וויאט פון „הענפֿערעווואסערפֿאלַל“, ביימס ענדיע פון קעניאן, אאפאשר גאנך א פאר שעה גאנגע. מיר באשליסן פֿאָרטצּוועצּן דעם אויסצּוועפֿינען און הויבן אונז זיך אָרְוָנְבָּעָרְצּוֹדָאָפּן זום באָדָן פון קעניאן, בדי ווועג און הויבן אונז זיך אָרְוָנְבָּעָרְצּוֹדָאָפּן זום באָדָן פון קעניאן, מיר האחלטן זיך פֿאָסְטָן אָן די פֿאָלְזָן, פֿאָרטְשָׁעָפּן די באָגעְנְלְטָע שטייל אונז די בוימער און פֿלאָנְצּוֹנְגָּעָן אונז לאָזָן זיך אלְזָן נידרישער צום באָדוֹן אָרוֹנְטָעָר.

מיותם אל ה'aban מיר דערגריביט א שטומראידן זומאסערפאלל.
זוייעלבער האט אונז איזט אינגעאנען דעם וועג פארשטעט. וואס
טוט מען? וו אזווי "היקט" מען איבער אוים ארייבער? קיין אני.

די וועלט — און אירע נאטור וואנדער

דעך וועג איז ניטא, אויב מיר ווילן פארטוועצן אונגער וועג בייזן
סוח פון פענייאן.

א פעלז האט דער מעכטיקער וואסערפאל פון זיין הויך אראפֿ
געסלוועט און פאָר/עקסנַט האט דער פעלז זיך אין וואסערפאל
ארײַנְגֶּרְאָבָּן און לאָזָט זיך ניט פון אַרט רִירָן. אָנוֹ אָט דעם
פאָר/עקסנַטן פעלז האָבָּן מיר באַשְׁלָאָסָן בעטן היַלָּה, אָז עַר זָאָל
אוֹנוֹ ערְלִיבָּן אַנְשְׁפָּאָרָן זיך אָז אִם כָּדֵי מִיר זָאָל קענען גּוּבָּר זִין
דעם וואסערפאל, וואָס לְאָזָט אָנוֹ ווּוִיטָעָר נִיט גִּינִּין.

איינגער פון אָנוֹ בִּינְדָּט זיך אָרוּם מִיט אַשְׁטְּרוֹק, שְׁפָּאָרָט זיך
אָז אָן אַ פְּעָלָן, גְּרָאָבָּט אַיְזָן דִּי באַגְּנְגְּלָטָע שְׂרִיךְ אָן דער עָרָד, גְּרִיטִיט
איינְצְׁוָהָאַלְטָן דעם, וואָס ווּעַט מַאֲכָן דעם שְׁפָּרָוָנָג. אָנוֹ באָלְד טָאָקָע
גִּיט אַיְינְגָּר פון אָנוֹ אַ שְׁפָּרָוָנָג צָוָם פְּעָלָן, אָזָן סְגִּילִיקְט אִים טָאָקָע
דעם פְּעָלָן צָו דָּרְגָּרְיוֹיכָן. דער אַזְוִוְּתָעָר טָוָט דָּאָסְוָלְבָּעָן אָז מִיר
זִיְּנָעָן שְׁוִין בִּידָּע אַוְיפָּן פְּעָלָן.

עַמְּנַעַט נִיט לְאָנָג ווּי אַיְינְגָּר פון אָנוֹ שְׁפָּרִינְגָּט אַרְיָבָּעָר דָּעַט
הָאַלְבָּן וואסערפאל, דָּאָסְוָלְבָּעָן טָוָט דער צְוִוִּיטָעָר—אָז מִיר זִיְּנָעָן
גְּרָאָטָעוּעָט.

מִיר פְּרִוּעָן זיך דָּעָרְמִיט וואָס מִיר זִיְּנָעָן אַרְוֹסָן מִיט גָּאנְצָע
בִּינְגָּר. אַמְּתָּה, דער וואסערפאל האָט אָנוֹ גָּעָבָּן אַ קָּלְטָן שְׁפָּרִיָּזָן
כִּיר האָבָּן זיך אַוְיך צּוּמְזִיקְט אָז פְּעָלָן—אַבָּרְדָּס רָעְבָּנְט זיך גִּיטָּה:
מַעַן דָּאָרְפָּה דָּאָךְ מִיט עַפְּעָם באַצְּצָלָן—אָז מִיר זִעְצָן ווּוִיטָעָר פָּאָר
דָּעַט „חַיָּקָן“.

דער וועג אָז אַיצְּטָשׁוּן אַכְּבִּיסָּל לְיִוכְּתָּר, דָּכְּטָזיך אָנוֹן. נָאָר
סְּנַעַטָּט נִיט לְאָנָג ווּי דָּעָר וועג ווּרט ווּידָעָר פָּאָרְשְׁטָעָלָט מִיט אָ
וּוָאנְטָן. מִיר קְרִיבָּן דִּי ווּאָנְטָאָרְבָּר אָזָן מִיר דָּרָאָפָּן זיך אַיצְּטָשׁוּן
סְּנִיְּצָוָם באָדוֹן פון קְעָנְיָאָן אַרְוֹנְטְּעָרְלָאָזָן. ווּי נָאָר מִיר דָּרָאָפָּן זיך
אוֹוָאָפָּה דִּי פְּעָלָן אַרוֹוִית, מִוְּתָּאָמָּל דָּרְהָעָרָן מִיר שְׁטָאָרָקָע קְלָעָפָּה אָז
דָּעַר עַכָּא פון דִּי קְלָעָפָּה צוֹטְרָאָגָּט זיך ווּוִיטְזְוִוִּיט אָזָעָק, אַיבָּעָר דִּי
לְאַוּאָצְּבָּעָר אָז טָאָלָן.

מִיר בְּלִיְּבָּן שְׁטִיְּן ווּי צְוַנְשְׁמִידָעָט צָוָם פְּלָאָגָן. וואָס זִיְּנָעָן
דָּאָס פָּאָר אַ קְלָעָפָּה? פון ווּאָנָעָן קוּמָעָן זִיְּ? ווּעָר גָּעָפִינְט זיך דָּאָס

ס. נַאֲרְנְשְׁטִיָּין

דא איז דעם דערטרונקענעム קעניאן? זייןען דא אויך פאראן מענץ-משען? אדרער אפער דוכט זיך דאס אונז? מיר הוייבן זיך אן אראפ-צולאון נידרישער צום קעניאן. די קלעפֿ ערעהערן זיך נאך שטאָרֶער קער. מיט אן איינגעהאלטענעם אטעם האבן מיר שנעל דעם באָרֶן דערגרויכט אוֹן גענומען שנעל אָן פֿאָרוּכֿטֿיסֿ דערגענטערן זיך צום פֿלאָזֿ פֿון ווֹאנָן די שטָאָרָקֿעַ קלעפֿ האָבָן זיך געהערט.

מייטאמאל האָבָן מיר דערזען אַ גְּרוּפֿעַ נַאֲקָעֵטַע מענטשָׁן, וואָס האָבָן אַין זְיוּעָרָעַ הענט געהאלטָן אַן עַלְקָטוּרִישָׁן שטָרָאָס פֿיְיעָרַ מִוְתַּעַדְוָן זַיְהָאָבָן גַּעֲבּוּעָרֶטֶדֶדֶת דִּי פֿאָרוּהָאָרְטָעָוּעָטָעַ לְאָוֹאָבְּעָרָגָן. מיר זְיוּנָעַן גַּעֲבּוּבָן שְׂטִיְיָן, ווי הַיְּפָנָאָטִיוֹרָטָם, סְחָאָטַט זַרְבָּשָׁוּמָן אָפָּעָן נִיט געוֹאָלָט גַּלוּבָּן, אוֹן מִיר וּעָן דָּאָס אַין דָּעַר וּוּרְקָלָאָקְיָיטָם. עַס האָט זיך אַונְז גַּעֲדָכָטָם, אוֹן מִיר גַּעֲפִינָעַן זיך אִיצְטָאָן אַ פֿאָרְבִּישְׁוּפְּטָן קעניאן.

ווען זַיְהָאָבָן אַונְז דָּרְזָעַן זְיוּנָעַן זַיְהָאָבָן דָּרְשָׁרָאָסַן גַּעֲוָאָרָן, אַונְז גַּעֲבּוּבָן שְׂטִיְיָן מִיט פֿאָרוּוֹאָנְדָּרָעָטָעַ אַוְיָן אַונְז אַפְּעָנָעַ מִוְילָעָרָה, אַומְבָּאָוּעָגְלָאָךְ.

מיר האָבָן זיך פֿרְיוּנְדְּלָאָךְ באָנְגָּרִיסְטָמָן זַיְהָאָבָן אַונְז גַּעֲפָרָעָנָט וואָס מִיר טָוָעַן דָּא, ווי אַזְוִי האָבָן מִיר גַּעֲקָעָנָט דָּעַמְבָּרִיכָן דָּעַם פֿלאָזֿ אַין דָּעַר צִיְּטָטָפֿון יָאָרָה, ווען דָּעַר גַּאנְצָעָרָרָעָט קעניאן אַין פֿאָרְטָרָונָס?

מיר האָבָן זַיְהָאָבָן גַּעֲפָרָעָנָט וואָס זַיְהָאָבָן זְיוּנָעַן דָּעַר „פֿאָרְמָאָן“ אַיבָּעָר דָּעַר גְּרוּפֿעַ פֿוּלְיָפֿוּנְעָרָאָרְבָּעָטָה, אַן אַמְּעָרִיקָאָנָעָר אַינְוּשָׁנִיָּה, שְׂוִין אַן עַלְטָעָרָעָר מַעֲנָטָשָׁה, האָט אַונְז דָּרְקָלָעָטָה, אַז עַר אַרְבָּעָט שְׂוִין אַין דָּעַם קעניאן 23 יָאָר. עַר האָט זיך אַונְטָעָרָגָעָנוּמָן דָּוָרָכִי צְוִיָּעַן דָּרָעָן דָּוָרָךְ דִּי לְאָוֹאָבְּעָרָגָן בֵּין צַוְּדָעָרְפָּאָבָּרָקָן, כְּדִי דָּעַר באָוֹאָסָטָעָר „הַעֲנָפָעָפָעָדְפָּאָלָּה“ זָאָל דִּי צְוַקָּעָרְפָּאָבָּרָקָן מִיט וּוָאַסְעָר באָזָאָרָגָן. אַונְז סְחִין שְׂוִין 23 יָאָר ווי עַר מִיט אַ גְּרוּפֿעַ פֿוּלְיָה פֿינְגָּרָעָר אַרְבָּעָטָר אַרְבָּעָטָן דָּא...

מיר האָבָן זיך גַּעֲנָעָמָן צְוּקוּמָעָן צּוֹם עַנְדָּעָ פֿון קעניאן, ווֹילָעָס הַאָט שְׂוִין גַּעֲנוּמָעָן וּוֹרָעָ פֿוֹנְסָטָעָר. אַונְז דִּי גַּסְטְּפָרִינְגָּרָאָכְיָיטָם, וואָס דָּעַר אַינְוּשָׁנִיָּה האָט אַונְז אַרוּסָגָעָוָיָוָן אַינְלָאָדָגָנִיךְ

די וועלט — און אידער נאטור וואונדער

אונז צו האבן מיט זוי וועטשערע און נאכט-לענער, האבן מיר אפֿ געליגט אויף שפטער. און מיר האבן וויטער זיך אַרְיָפֶגֶן דאָפֶט אויף אַ מּוֹלְטָעָר, וואָס האָט זיך פָּוֹן דְּאָנָּעָן אַנְגַּעַפְּאָנָּגָעָן אָן אַין גִּיבָּן האָט מיר דערהערט אַ מְרוֹאָדִיקָן רְוִישׁ. ווען מיר האָט זיך דערְ גענטערט נאָגָט צוֹם סּוֹף פָּוֹן קָעְנִיאָן, האָט מיר דערווען דעם מעַבְּ טִיקְסְּטָן פָּוֹן די מְעַכְּטִיקְסְּטָעָן וּוּאַסְּטְּרָפְּאָלָן דָּאַ אַין דעם קָעְנִיאָן.

אייבער דער נאָגְצָעָר בְּרִוִּיטְ פָּוֹן קָעְנִיאָן האָט זיך דער „הענע פְּעַפְּעַ פָּאָל“, ציעשפְּרִוְּט ווי אַ מְעַכְּטִיקְעָר פְּרִיעָר וּוּאַסְּטְּרָפְּרָטָרָם, וואָס האָט זיך מֵיט קִיּוֹן זאָך נִיט גַּלְאָזָטְ פָּאַרְצָאָמָעָן, אָן ווי אַ בְּרִוִּיטְרָט טִיךְ אַיז עַר פָּוֹן טְוִיזְעַנְטָרָפָס די הוֹיךְ צוֹם באָרְן מֵיט שְׁטוּרָם אַרְאָפְּגָעָזָונָקָן אָן פָּאַרְטְּוָנָקָן אָן אַנְגַּעַטְרוֹנָקָן די טְוִיזְעַנְטָרָפָס אַוְיכְּסְּעָרְפְּאָלָן אַין דעם טִיפְּנָפְּן פָּוֹן די טְיִפְּסְטָעָן קָעְנִיאָנס אַוְיכְּסְּעָרְפְּאָלָן אַין דעם קָעְנִיאָן.

דער קָאַקְטָּסְ-בָּאָרג, וואָס גַּעֲפִינְט זיך נִיט ווּוִיט פָּוֹן „וּאִימְעָא“, אַיז אַיְינְעָרָפָן די וּוּאַנְדְּרָבָּאַרטָּעָקָאַקְטָּסְ-בָּעָרג, וואָס אַיז שְׁוֹעָר צו גַּעֲפִינְעָן עַרְגָּעָץ אַנְדְּרָשְׂיוֹאָו. ער אַיז דער אַיְינְצִיכְעָר קָאַקְטָּסְ-בָּאָרג וואָס מעַן זַעַט אַוְיכְּסְּעָרְפְּאָלָן פָּאָר זַיְן שְׁעַנְסָטָן אָן רְוִיכְסָטָן קָאַקְטָּסְ-גָּזָאָטָן אַיז דער וּוּלְטָט, ווּילְ יְדַעַּר כִּי פָּוֹן דער קָאַקְטָּסְ-פָּאַמְּלִיעָה, וואָס אַיז נָאָר פָּאָרָאָן אַוְיכְּסְּעָרְפְּאָלָן אַוְיכְּסְּעָרְפְּאָלָן גַּעֲפִינְט זיך דָּא.

ווען מיר האָט אַנְגַּעַפְּאָנָּגָעָן קִרְבָּן אַפְּ דעם קָאַקְטָּסְ-בָּאָרג וּזְעַם הַוִּיךְ דְּעַרְנוּיִיכְטָן עַמְּלָאָכְעָט טְוִיְּונָטְ פָּוֹס אָן וּוּלְכָעָר צִיט זיך אַוְועַס פָּאָר מִילְּן אָן מִילְּן ווּוִיטָן, האָט מיר שׂוֹן גַּעַוְאָסָטָן, וואָס עַס מִינְטָה היִקְוָן אַפְּ אַקְטָּסְ-בָּאָרג. מֵיט אַים קָעָן מעַן נָאָר נִיט מאָכָּן. די קָאַקְטָּסְ-בָּאָרג, וואָס באָאוֹוַיְנָעָן דעם גַּאֲנָצָן באָהָגָן זַיְנְגָעָן זַיְעָר נִיט גַּאֲסְטָפְּרִינְדְּלָאָה. ווּלְסָטוֹ זַיְיָ באָגְרִיסָּן אָן גַּעַבְּן זַיְיָ שְׁלוּסָ-עַלְכָּם, באַקְומָסָטָו גַּלְיָיךְ אָן עַנְטָפָעָר מֵיט אַזְוִינָעָ שְׁטַעַכְלָקָעָם, אָן דָּו וּוּסָטָ שְׁוֹן פָּאַרְזָאָן אַ צָּעַנְטָעָן. מעַן מָוֹ אַרְוֹם זַיְיָ אַרְמָגָנִין זַיְיָ אַרְוֹם אַ קְרָאָקָן: זַיְעָר פָּאַרְזְּכָטִיק, נִיט אַנְרִירָן זַיְיָ, פָּאַרְבִּינִין אַפְּ די שְׁפִּיצְיָ פִּינְגָעָר... אָן סְאִיְן שְׁוֹן נָאָר נִיט קִיּוֹן מָאָכָּל אַפְּ אַ

ס. נַאֲרָנְשְׁטִין

קאקטוס-בָּאָרֶג שְׁפָצְיָעָן. נָאָר דָּעַר פָּאָרְלָאָנָּג אֵין שְׁמָאָרָה, סְגִּלוֹסְטָץ זִיךְ דָּאָךְ פָּאָרָט וְעַן. הָאָבָּן מִיר בָּאַשְׁלָאָסָּן צָו הַיּוֹקָן אָף אַיִם, זִיךְ נִימְתָּן אָונְגְּטוּרְגְּנָבָן, בַּיּוֹקְּמוּעָן אִים אָוָן אַרְיוֹנְדְּרוּנְגָּנָעָן אֵין זַיְינְגַּע גַּעֲדָרְעָם, כָּרִי אַוְיסְגּוֹזְעָפִינְגָּעָן, וּוָאָס עַס טּוֹט זִיךְ דָּאָרָט.

מִיר הָאָבָּן אָוְנוּזְעָרָה הַיְּקִינְגְּטָאָרְבָּעָם גַּעֲלָאָוֹט בָּאָס פָּוּן בָּאָרָגָן, זִיךְ בָּאוּאָרְגָּטָמִיט וּוָאָסְעָר אָוָן מִיט שְׁטָעְקָעָנָעָם, אָנְגְּנָעָטָאן דָּי לְעַדְרָעָנָעָה הַעֲנְטְּשָׁקָעָם אָף דִּי הַעֲנָטָמָה, זִיךְ וְאָלָן זַיְינָן גַּעֲשִׁיכְטָמָה, אָוָן מִיר הָאָבָּן זִיךְ נִעְנוּמָעָן דְּרָאָפָּעָן אָפָּן קָאָקְטָוּסְ-בָּאָרְגָּן...

פָּאָרוּזִיכְטִיךְ מִיט יְעָדוֹן שְׁפָאָן, זַוְנְדִּינְגָּן אָף יְעָדוֹן טְרָאָט אָשְׁטָעְכָּעָד: דִּיקְעָן קוֹסְט אַוְיסְצּוּמִידָן, הָאָבָּן מִיר גַּעֲשִׁיקָט אֵין פָּאָרָאוֹיָס אָוְנוּזָעָר שְׁפִּיצְיָוק שְׁמָאָרְקָן שְׁטָעְקָעָן, עָר זָאָל זִיךְ אַיִם דָּעַר עַרְד בָּאַפְּעָסְטִיךְן, וּוּעָן מִיר הָאָבָּן זִיךְ שְׁוֹיְן גַּעֲקָעָנָט אָף אַיִם פָּאָרְלָאָזָן, הָאָבָּן מִיר זִיךְ אָוָן אִים אָנְגְּעַשְׁפָּאָרָט אָוָן הַעֲכָר וּזִיךְ גַּעֲרָאָפָּעָט. אַיְינְיקָע וַיְוַנְּגִינְקָע שְׁטִיבָל הָאָבָּן זִיךְ אָזָן זַיְיָ אָנְגְּעַשְׁפָּאָרָט, כָּדִי נִישְׁתָּאָרְקָע אָוְנוּזָעָר בָּאַנְגְּלָטָע זִיךְ פָּוּן קָאָקְטָוּסְ-לְוָסְטָן הָאָבָּן מִיר צָו הַיְּלָךְ גַּעֲנוּמָעָן אָוְנוּזָעָר קִיסְּקָלָעָן שְׁטִיבָל הָאָבָּן זִיךְ אָזָן זַיְיָ אָנְגְּעַשְׁפָּאָרָט, כָּדִי נִישְׁתָּאָרְקָע אָוְנוּזָעָר זִיךְ פָּוּן קָאָקְטָוּסְ-בָּאָרָגָן. נָאָר וּוּי יְוָנָג זַיְיָ זַיְיָ אָנְשָׁפָּאָרָן, נִימְתָּן קַעַנְדְּרִיךְ אָוָנוֹ זַיְיָ דָּאָךְ אָוָנוֹ צִימְטָעָרְלָאָט אָזָן זַיְיָ אָנְשָׁפָּאָרָן. נִימְתָּן קַעַנְדְּרִיךְ אָוָנוֹ מְכֻבָּד זַיְיָ מִיט זַיְיָעָרָעָז זִיךְ נָאָר אָרְאָפְּנָעְקִילָּט צָוָם בָּאָדָן אָזָן קְלִינְיָע, שְׁטִיבָרְדִּיקָע נָאָרְלָעָן, הָאָבָּן זַיְיָ גַּעֲרָאָרָט אָוְנוּזָעָר פִּים מִיט זַיְיָ מִיטְצִוְּיָה שְׁלָעָפָן.

אָט אָזָוִי פָּאָרְעָקְשָׁנְטָט, נָאָר אַיְינְיקָע שְׁעה קְרִיבָן, הָאָבָּן מִיר דָּעְגְּלִוִּיכְט דָּעַם שְׁפִּיעַ-פָּוּן קָאָקְטָוּסְ-בָּאָרָגָן...

מִיר הָאָבָּן זִיךְ אַיִצְטָמְפָּגְנְרוֹתָן, אָוְנוּ גַּעֲנוּמָעָן פָּאָמְעָלָאָךְ טִיפְעָר אַרְיוֹנְדְּרוּנְגָּנָעָן אֵין דָּעַר קָאָקְטָוּס אָוְסְמְטָעְלָוָןָגָן.

גַּאנְצָע שְׂוּרוֹת מִיט הַוִּיכָבָן גַּרְינְיָעָן קָאָקְטָוּס-בְּוּימָעָר הָאָבָּן זִיךְ גַּעַד צִיְינְגָן אֵין גַּעַפְּאָנְטָעָרָטָע רְזִיעָן, וּוָאָס הָאָבָּן גַּעַהְאָט דָּעַם אַוְיסְעָוָן פָּיָן בָּאַהֲרָהָן אַנְטָעָרָטָע הַוִּרְשָׁעָן-הַעֲרָנָעָר, דּוּרְכָאָוִים בָּאַוְאָפְנָטָט מִיט גַּעַדְכְּטָעָן נָאָרְלָעָן אָף אָלְאָנְגְּעַר שְׁטָרְעָשָׁא, מָאָכוֹן זַיְיָ דָּעַם אַיְינְדְּרוֹק, זַיְיָ זַיְיָ וְאָלָן תָּן זִיךְ אָלָעָן אַוְיסְגְּנָשְׁטָעָלָט וּוּי סָאָלְדָאָטָן מִיט שְׁפִּיזָן פָּאָרָאוֹיָס, גְּרִוִיט אִימְצָאָן צָו אַטְאָקְרִין.

בָּאַלְדָּה הָאָבָּן מִיר דָּעְרוֹזָעָן דָּעַם הוֹנְדָעָרְטִי-יְעָרִיקָן קִיְּלָאָכְדִּיקָן קָאָס-

די ווועلت — און אידע נאטור וואונדרע

טומ-יקוסט ווועלכער אויז דורךאוםס מיט נאדרלען אングעפֿיקיעוועט.

מיר גיעען וווײטער אוון באולד דערזען מיר א שיינעם קאקטומז בויום. פון זיין נידריקן גוף האבן זיך פיל צוויגן אין דערהויך גע-צוויגען. די צוויגן זען אויסס ווי דיקע, גריינ אודרנעקעם, צוואמען-געשטוקעוועט אינע מיט דער אנדערע אוון איבער דער גאנצער הויך זווייערט זוינען אングעועצט שורות מיט געדיבטע נאדרלען, וואס קוקן אויס ווי די ציון פון קראקאדילן.

אביסל וווײטער פון זיין ליגן צענדייקע קופקעס קאקטומז-יקוסטן באדרעט מיט א גריינער שטעכערדיקער הויט. א געדיבטער צוויגן מיט קאקטומסעמ מאכט דעם איינדרוק פון אングעוואָרבענע גריינ טיבּיַּאַך, וואס ליגן איינס לעבן ס'אנדריע אין זענדייקער אוון און די הונדרטער. פון באָדֶן בי זיין קלויינעם געויסקיסין קאָפּ, אויז ער און רוייטע פורפּוֹר קאָלִיר בלומען איינגענטונק, וואס רייצען דאס אויג אָזֶן מען קען זיך נאָר ניט אָפְּרִיאָן פון זיין.

אט וואָרְפּט זיך פֿאָרֶן אויג איינצעלנע שטאלצע ווי געקרבעטע קאקטומז-יסלּוֹפּעַס באָפּוֹצַט מיט א גריינעם מאָה, און שטעכיקע צוּוִיד געלאָך היינגען פון זיין אָראָפּ.

וואס מעָר מיר דריינגען אָרִיּוֹן אֵין דעם קאקטומז-יבָּאָרג טרעָפּן מיר אָן אַלְּזַ שְׁעָנָרָעַ, אִינְטְּרָעָמְטָאָגְטָעָרָעַ קאקטומז-יקוסטן אָוָן פְּלָאָנָּץ צוּנָנָעַן פון דער קאקטומז-פְּאָמְלִיּוּעַ אֵין דאס אויג קען זיך נאָר עִיטָּאָפּרִיאָן פון זווייערט שׂוֹינָעַם אוֹיסּוֹעַן אָוָן וואָנדערלָאָך רִיכְעָן קָאָלִירָן.

פִּילְעַ פון די קאקטומז-יבָּאָרג קוקן אויס ווי גריינ ע פְּלָאָטְשִׁינָעַ טִיגְּלָאָך מיט מאָן באָדָעַט, אָוָן אָנְדָעַרְעַ פון זיין זוינען אַנְגְּנוֹוָאָרָעַן איינע אָפּ דער אָנְדָעַרְעַ אָוָן הָלָטָן זיך אָן זוייערט יונְגְּנָעָק דִּינָעַ קלְיִינָעַ פִּיסְלָאָך. ס'מאָכַט דעם איינדרוק, ווי אָן צִירָק, וואָו קָאָרָ מְעָדְיוֹאָנָטָן, קְרִיבָעַן אִיְנָעַר אִיבָּעָרָן אָנְדָעַרְעַ מיט די פִּסְמַחְטָה דִּי אָקְסְלָעָן, קָאָפּ אָפּ קָאָפּ, צְעַנוֹפּגְּנָעָפּלָאָכְטָן אָוָן אִיבָּעָגָעָנָאָטָן... אָט אָזֶן קוקן אויס אַיְינִיקָעַ קאקטומז-יבָּאָרג.

ווען מיר האבן זיך גענומען אָרוֹנָטָרָלָאָזָן פון דעם קאקטומז באָרג, האָט די זוֹן אוֹיך געהאָלָטָן אָוָן פָּאָרָלָאָזָן דעם קאקטומז-יבָּאָרג.

ס. בָּאַרְנְשְׁטַיִן

און איזוי ווי אַנְגַּעַצְוָנְדָעַן האָבָן אַיצְטָן דֵי קָאַקְטוֹסֶן אוַיסְגְּזָעַן, אָוָן
די וַיְזַיְּזַיְּ-קָאַלְדָּטָע בְּלִימְעָלָאָה, וְאָסָם האָבָן אַיְנְגְּזָעַ קָאַקְטוֹס בְּוַיְמָעָר
בָּאַצְּירָת וַיְנַעַן גַּעֲוָעַן אַיְנְגְּעָטָנוֹנָקָעַן אַיְנְגְּנָאָלָה, אָוָן מִיר האָבָן פָּז
זַיְיָ דֵי אַוְונָן נִיט גַּעֲקָעָנֶט אַפְּרִוִּיסָן.

וְעוֹן מִיר האָבָן דָעַם בָּאָדוֹן דָעַרְגְּרִיבְּטָה האָט שָׁוֹן. דֵי טָוְנְקָעָלָע
חָאוֹז אַיְנְגָכָטָמָ, מִיט אַיְרָע מַיְלָיאָנָעָן גַּרְוִיסָע פִּינְקָעָלְדִּיקָע שְׁטָעָרָן,
וּוְעַלְכָעַ מַעַן קָעָן נָאָר דָא זָעָן, דָעַם קָאַקְטוֹס-בָּאָרג אַיְנְגְּעָלָעָם שְׁלִיָּה
עָר אַיְנְגְּעָחִילָט.

* * *

די וועלט — אונ אירע נאטור וואנדער

„אלאקלע קעניאן.“

„אלאקלע קעניאן“ איז אינער פון די שיינען קעניאנס אָפּ דעם אינז. אין דעם טאג „הייך“, וואס האט אונז גענווען אים דורך צושפאנצירן, האבן מיר סיין שוערטיקיטן און געפֿאַר ניט דורךגעמאכט.

נאכדעם ווי מיר האבן פאר מיילן לאנג דורךגעיקט דורך א „שאָרט קאט“ די לאנגע פעלדעַר וואס ציינ זיך פאר מיילן וווײַט אידער מען דערגריכט אים האבן מיר זיך דערגענטערט צו א טיך. מיר האבן גענווען גיינ באמ בערג און מיר זיינען באָלֶד אַריינגע דרונגען איז דעם „אלאקלע קעניאן“.

א קלארה פֿלייסענדער טײַך שטראָם אַרוֹסְפֿון זיין באָהעלטע ניש אָפּ די פֿאָרדְרִיְטָע וווען פון דעם קעניאן און טראָמ זיך וווײַט וווײַט אַווּק ווי וווײַט נאָר דאס אָוִיג קען אַנוּן.

פון ביידע זויטן פון טיך באַשְׁיכְּן אָים די טיפֿע קעניאן בערג, וואס ציינ זיך אַווּק מיילן וווײַט.

די זוּן שיקט אירע גאָלדעַן שטראָלען אַראָפּ איז זיך באָרְדוּן זיך אַן דעם קלארן וואָסער וואס מאָכְט אָים נאָר שענער אויסזען.

א קילעַר ווֹנטָל דעריאָנט אונז און קילט אונזערע פֿאָרְשְׂוּצְּנָעַ ערפֿערם. מיר גיינ דעם קאָפּ פֿאָרְרִיסְוּן איז באָטְרָאָכְטָן דעם וואָונַ דער-שיינעם „קעניאן“. דא איז דעם „אלאקלע“ אַפְּגָרָוֶת האט די נאָטור געשאָפּן נאָר אָן אַנדער שינקיימ, וואס איז „הענְפָּעָפָּעָ פֿאָל“ האבן מיר אַזְוִינָס נאָר גִּיט גְּזֹועַן.

אט ציינ זיך בערגנשפֿיצְּן פון פֿאָרְשְׂוּדָעָן אויסזען, פֿוֹנְקָט ווי קינסטְּלָעַר וואָלְטָן יעדן באָזְוָנְדָעַר אַנדער געשאָפּן.

אט איז אָ בָּאָרג אַינְגָּאנְצְּן באָצְּיָרְט מִיט גַּעֲדִיבְּטָע בְּלָעְטָר איז

๕. נַאֲרְנְשְׁטִיָּין

אֶפְ זַיִן קָאָפְ שְׂטוּיַּת אַ קְלִיּוֹן בּוּמְעַלְעַ אַיְוָנְעַדְ אַלְיַין. בָּאַלְדְ קְוָמַט
זַיִן שְׁבֵן מִיטְ אַ גְּדַרְכְּטַן וְאַלְדְ בָּאַדְעַטְטַן. אַוְן פּוֹלְ מִיטְ פִּיגְלְעַעַסְטַן.
אוֹן דַּי גְּזַעְגַּעַן פּוֹן דַּי פִּינְגְּ צַעַרְאָגְן זַיְךְ וּוּיְטְזְוִוִּיטְ אַוּעַקְ.

אוֹן וּעַן זַיִן, דַּי קְלִיּוֹנַעַ האַוָּאַעַיְעַנְדְ פִּינְגְּעַלְאָךְ מִיטְ זַיְעַרְ גַּלְ—
דעַנְעַ פְּעַדְעַרְןַ צַעַיְאָגְן זַיְךְ אַיְבְּרַןַ שְׁעַנְיַיןַ, זַעַעַן זַיְיַ אַוִּיסְ וּוּיְ שְׁוַיְנְיַיןַ
שְׁמַעְטָעַרְלִינְגְ...

מִיר דְּרַיְיַעַן זַיְךְ וּוּיְטַעַרְ. אַיר זַאְגְ מִיר דְּרַיְיַעַן זַיִן, וּוּיְלְ דַעַר
קְעַנְיַיןַ אַיִן זַיְעַרְ אַ פְּאַרְדְּרִיטְעַרְ. אַוְן מִיר דְּרַעְזְעַן דַעַם „חַאַטְעַ
רַאַסְ-פְּאַלְ“, וּוּאָסְ לְאֹזְטַ זַיְךְ אַרְוַנְטְרַ אַפְּ אַן אַוִּיסְגַּעַבְעַטְןַ, גַּעַשְׁלִיפְעַדְ
נַעַם, שְׁטִינְגְעַרְנַעַם בָּאַדְןַ, אַוְן בָּאַלְדְ דְּרַעְזְעַן מִיר וּוּיְ אַפְּ
שְׁטַעַקְטַן
פּוֹן דַעַר הַוִּיךְ פּוֹן בָּאַרגְ אַרוֹיםַ, וּוּאָסְ חַאַטְמַטְ דַעַם אַוִּיסְעַזְעַן פּוֹן אַ
מַעַנְטַשְׁןַ.

סְאַיִן שַׁוִּין גְּעוּוֹןַ מִיטְאַגְ-צִיִּיםַ, וּעַן מִיר זַיְינְעַן צְנוּקְוָמַעַן צֻום
קְעַנְיַיןַ, וּוּאָסְ אַיִן גְּעוּוֹןַ דַעַר לְעַצְעַר נַאַטְוְרִי-אַוְנְדְעַר אַנְצְוּקְוָן דָא
אַפְּ אַיִןְזַיְלַ. דַעַם זַעַלְכַן פָּאַרְנְאַכְטַ הַאַבְןַ מִיר שַׁוִּין גַּעַדְאַרְפַּטְ אַפְּ
פָּאַרְןַ, הַאַבְןַ מִיר בָּאַשְׁלָקְסַן זַיְךְ דָא אַבְיכְלַ אַפְּצְרוֹעַןַ. מִיר הַאַבְןַ
צְעַלְיִינְטַ אַ פִּיעַר אַוְן גְּעַנוּמַעַן קָאַבְןַ אַנְבִּיסְיַןַ.

מִיר זַיְינְעַן אַרְוַנְטְרַ צֻום קְלָאַרְן טִיְּרַ, זַיְךְ אַוִּיסְגַּעַבְאַדְןַ, אַוִּיסְ
גְּעוּאַשְׁן אַוְנוּעַרְעַ קְלִיְּדַעַרְ, זַיְיַ אַוִּיסְגַּעַהְאַגְּנַעַן אַפְּ דַיְ לְאַזְוֹאַ
אַוִּיסְצְוּרִיקְעַנְעַןַ, אַוְן מִיר הַאַבְןַ דְּרוֹוְיַילְ אַפְּגַעְנַעַסְןַ אַוְן גַּעַכְאַפְּטַ
גְּוֹטַן דְּרַעְמַלְ אַוְנְטַעַר דַעַם נַאַלְדְעַנְעַם פְּרַטְפּוֹנְעַם „מִינְגְּגַבְיִיםַ“.

פָּאַרְנְאַכְטַ דַעַר קְעַנְיַיןַ זַיְוַעַרְתַן טְוַנְקְעַלְעַר אַוְן טְוַנְקְעַלְעַרְ. גְּרוּעַ
וּוּאַלְקַעַנְסַ יַאַגְןַ זַיְךְ צֻום קְעַנְיַיןַ אַוְן הַאַלְטַןַ אַיִם אַיִן אַיִן בָּאַדְעַקְ...

אַגְּנַעַצְוּנְדַעַנְעַן וּוּאַלְקַנְדַלְאָךְ פּוֹן דַעַר פִּיוּרְדִּיקְעַר שְׁקִיעַה שְׁוּעַבְןַ
אַיְבְּעַר דַי בְּעַג אַוְן לְאֹזְן זַיְךְ אַוִּיךְ אַיִן טָאַל אַרְוַנְטְרַ.
יַעַד אַוְגְּגַן
בְּלִיקְ פָּאַרְשְׁוּוֹנְדַטְ אַלְעַזְ מַעַר אַוְן טִיְּפַעַר דַעַר קְעַנְיַיןַ זַיִן זַיְךְ
פְּלִיסְנְדִיקְן טִיְּךְ אַוְן מִיטְ זַיְגַעְ בּוּמְעַלְאָךְ אַיִן דַיְ נְרוּעַ אַוְן אַגְּנַעַצְוַיְןַ
דַעַעַן וּוּאַלְקַנְסַ בְּיוֹ דַעַר נַאֲנְצַעַר „אַלְקַעַלְעַ קְעַנְיַיןַ“ וּוּרְעַטְ פָּאַרְוֹוָאַנְ
דְלַט אַיִן אַ שְׁטִיקְ טְוַנְקְעַלְןַ, גְּרוּיַעַן וּוּאַלְקַןַ.

די נַאֲכַטְ הַאַלְטַןַ שַׁוִּין אַוְן פָּאַרְשְׁוּוֹנְדַעַןַ, אַוְן דַעַר צְעַבְיְזְוַעְטְרַ
וּם, וּוּאָסְ חַאַטְמַטְ דַי נַאֲנְצַעַר נַאֲכַטְ קִיְּנַעַם פּוֹן שִׁפְ נִימְטַ גַּעַלְקְוָתְ שְׁלַאַפְּןַ,

די וועלט — און אידע נאטור וואנדער

און האט געדראט אלעמען און זיין מיעגעניש צו באהאלטן האט זיך
מייטן אנטסומען פון טאג אכטסיל באראיאקט.

און וואס נונטער די שוף איז צונגעקמען צום אינז'ול „חאנַאַלְוּוֹ“, אלען דואיקער איז דער ים געווארן, און אונז געגעבן די מענד
לאבקיות ארויסצונגין אפֿן דעם און זען דעם זונַאַויפַָנְגַָנְגַָן...

וויטזוויט, דוכט זיך, וואו הימל און ים קומען זיך צוואמען,
האט דער הימל די טונקעלע קלויידער פון דער גאקט פון זיך אראפֿע
געווארפֿן, און גענומען זיך פוצץ אין רויטע פורפֿורי-קלירן. אלע
ווילע האט זי אירע קלירן געבעטן און זיך געהאלטן אין איין שפֿי
געלען אין דעם איאטער רואיקן ים, און ס'האט אויסגעזען ווי דער
גאנצער ריזיקער ים איז דעכאָרִוֶּת פון פֿאַרְשִׁידְעָנָע פֿאַרְבָּן.

און די גרויע פֿאַרטָּאנְגִּיעַן וואַלְקָנֵס האָבָּן זיך אוּך גענומען אַין
רויט אויספֿוץן, און און הימל זיך איסשפֿוּיטן, און דער גאנצער
הימל און ים איז איצט געווארן אין פֿאַרְבִּנְשִׁפְּוּל אַיְוָנְגַּעַטְוָנְקָט...

און באָס זוּם פֿוּ שטילן ים, באָס ברען פֿוּ „חאנַאַלְוּוֹ“, איבער
די שיינע „טאנטאלום בערגן“ האָבָּן זיך גרויע געריכטע וואַלְקָנֵס געד
יאַנט אַיְינְעָרָן נאָכָן צוּוִיטן און צום ים זיך דערגענטערט, און געד
טוליעט זיך אַיְינְעָרָן צו די אַנדערע.

אזוּי האָבָּן זיך געהאלטן אַין איין פֿאַרְמָעָן אַין דער ברויט
און אַין דער הוּיך. און באָלְד האָבָּן זיך פֿוּ זיך באַשְׁאָפָּן אַ ריזיקע
פֿאנְטָאַסְטִישָׁע פֿינְגָּר קעָן דעם זונַאַויפַָנְגַָן. און וואָס אַמְּאָל אלע
שענער אַין שענער אַיז די גַּגְּאַנְטִישָׁע וואַלְקָנִיסְטָאַטָּע געווארקָן אַין
ריזיקער געווארן.

בָּאָלְד האָבָּן זיך צענְדְּלִיקָעָר רענְגְּבוּינְגָּס באָוּוִין אַין אַיר
זיך אַיְינְגַּעַטְוָנְקָטן. אַין די גַּגְּאַנְטִישָׁע וואַלְקָנִיסְפּֿוּגָּר, מִיט אַיר
וְאַונְדְּרָבָּאַדְרָעָר לְיוֹכְטָעְנְדִּיקָעָר רענְגְּבוּיגְּנִיסְפּֿאַרְבָּנִישָׁפְּיל, האָט אַוְיסְּדִּי
געזען צו זיין אַזְוִי פֿאנְטָאַסְטִישָׁע אַין אַומְגְּלוּבְּלָאָך ווי אַ שיינְעָר
טרוּם. עַס האָט זיך בְּשֻׂם אָופְּנָת גַּעֲלִוּבָת, אַז אַזְזָאָז זיך פֿעָן
פֿאַרְקָומָעָן אַין דער ווּרְקָלָאַכְּקִיט בְּיַם זַעַן-אַוְיפַָנְגַָנְגַָן לְעָבָן ברען
פֿוּ פֿאַצְּיִיפִּישָׁן יַם אַוְף די חַאֲוָאַי אַינְזְלָעָן...

מ. בָּרְנַשְׁטִיּוֹן

און מיט אמאָל איז דער גאנצער הימל און ים אין העליישע פֶּאֲגַעַן פָּאַרְרוֹאַנדָּלֶט גַּעֲוָאָרֶן אָזֶן וּוּיְיטְזְיוּיִיט וּפּוֹן הַיְנְטָעָרֶן יִם, חָאַט אַ סְנָאָפּ פּוֹן בּוֹנְטוּ שְׁטָרָאָלֶן גַּעֲנוּמוּן שִׁימָעָרִין, וּוּאַס אַמְּאָל שְׁטָאָרְסְּעָר אָזֶן לִיכְטִיקָּרָה, אָזֶן הַיְנְטָעָרָה וּזְיִהְאָת אַ רְוָנְדָּשְׁטִיךְ פִּיעָר פּוֹן יִם גַּעֲנוּמוּן אַוְיְפֵן הַיְמָל אָזֶן הַאָט זִיךְ אַוְעַלְגַּעַשְׁטָאָלֶט אַיְן זַיְן פּוֹלְעָר רְוִוְוָטָר פִּיעָרְדִּיקִיסִּיט אָזֶן לַוְיכְּטָן אָזֶן וּוּאַרְיְמָעָן יַעֲדָע לְעַבְרִישָׁע באָז שְׁעַפְעַנְיִישָׁ.

נָאָךְ דָּעַם וּזְיִהְא אַזְּרַעַן אַזְּוּעַן אַזְּוּזְיִיטָטָה פּוֹן בִּיְזָה וּוּאוֹינְגָן אַזְּאָ אַומְּפָרְגָּנָּסְלָאָכָּן, פָּאַנְטָאַסְטִּישָׁן זַיְן-אַוְיְפָנָּגָן, וּוּאַס קִיְּזָן מַעֲנְטְּשָׁלָאָכָּעָ פָּאַנְטָאַזְּיִיעָ קַעַן זִיךְ דָּאָס נָאָךְ נִיתָּה פָּאַרְשְׁטָאָלֶן בִּזְיַה מַעַן זַעַט דָּאָס אַלְיִזְן נִיתָּה אַיְן דָּעַר וּוּרְקָאָכְיִיטָה, הַאָט זִיךְ אַיְצָט גַּעַלְסָט וּוּיְיטָעָר זַיְן אַרְוּמָגָעָרְגָּנָּלָט מִיטָּה דָּעַר נַאֲמָרְדִּישִׁינְקִיטָה כְּדִי שְׂטִירָמָה זָאָל נִיתָּה פָּאַרְשְׁוּוֹינְדָּן...

מִיר האָבָן גַּלְיִיךְ בִּים אַרְאָפְגִּין פּוֹן שִׁיףָ אַנְגְּקוּפְּטָ שְׁפִּיּוֹן, אָזֶן מִיר זַיְנָעָן גַּלְיִיךְ אַוּעָקָפָר אַ "חַיָּק" אַיְבָּרֶן בָּאָרגָן "טַאֲנַטָּאָלֶט".

די לענְגַּנְדָּע דָּעַרְצִיּוֹלָט, אָז דָּעַר נָאָט טַאֲנַטָּאָלָוָם, וּוּאַס באַשְׁאָפָט רָעָנָן, נָאָךְ וּוּעָמָעָן דָּעַר בָּאָרגָן טָרָאָנָט זַיְן נַאֲמָעָן, וּוּאוֹינְטָ אַוְיָזָן שְׁפִּיּוֹן, וּוּאַס לִיגְטָן. לְעַבְנָן יִם אָזֶן פּוֹן דָּאַרְטָן שִׁיקָּט עַד אַרְוָוָס אַוְיָזָן דָּעַר וּוּלְטָמָרָעָן וּוּן נָאָר עַד זַוְּלָה.

און אַוְיָזָן דָּעַם בָּאָרגָן רָעָנָן טַאֲנַט שְׁטַעַנְדִּיקָ...

וּוּעָן מִיר האָבָן שְׁוִין אַרְיְנְגָעָרְנוּגָעָן טִיף אַיְן דָּעַם "טַאֲנַטָּאָלָוָם" בָּאָרגָן מִיד זִיךְ בָּאָלָד אַיבְּרָעְצִיּוֹגָט, אָז סְאַיְזָן נִיתָּה אַזְּוּזְיִיט אַוְיָזָן אַרְיְפָצְחוֹיִקָּן, סְחָאָט זִיךְ אָנוֹן בָּאָלָד גַּעַוְאָלָט גַּלְוִיבָן, אָז די לענְגַּנְדָּע פּוֹן די וּוּלְדָרָע אַיְזָה אַמְּתָה... אַט יָאָגָן זִיךְ גַּרְוִועָ וּוּאָלְקָנָס פָּאַרְבִּי אָוֹנה, פָּאַרְשְׁטָאָלֶן פָּאָר אַ וּוּילְדָע די זַוְּגָן אָזֶן זַיְן הַוִּיבָן אָנוֹן אָז בָּאָגִיסָן מִיטָּה אַ מְבוֹלָה.

וּוּעָן זַיְן וּוּרָן מִיה, פָּאַרְשְׁוּוֹינְדָּן זַיְן גַּלְיִיךְ. די זַוְּגָן שִׁיקָּט גַּלְיִיךְ אַירָע שְׁטָאָלֶן צַו אָנוֹן אַרְאָפָ, טָרִינְקָט אָנוֹן אַבְּיָסָל אָפָ. אָנוֹן בָּאָלָד וּוּיְטָעָר די זַוְּבָעָ חַתְּנוֹה. גַּרְוִועָ וּוּאָלְקָנָס באָדְעָפָן אָנוֹן הַוִּיבָן.

די וועלט — און אירע נאטור וואנדער

אונז וויטער און באניסן, פונקט ווי דער וואסערנאנט וויל אונז צו זיך ניט צולאָז, און מיט שטאָרמען רעגן וויל ער אונז פון זיך
פאָרטורייבן....

אַבעער ער מאכט אַ מעות. מיר זיינען פֿאָרְעֶקְשֶׁנְתֶּן אַון שפֿאַ
גען אלִיז הַעֲכָר אַון הַעֲכָר צו זיּוֹן שפֿאַ.

דער וועג אַיּוֹ אַ שׂוּרְדָּר, קִין סְטוּשָׁקָע אַיּוֹ נִיטָּא. עַפְעַם אַיּוֹ
יאַ פֿאָרָאַן אַון אלְמָט, שְׁמָאֵל שְׁטָעָגֶל, ווּאַס אַמְּאֵל מִיט צְעַנְדְּלִיקָעָר אַוְעָר
הוֹנְדָּרָטָעָר יָאָרָן צְרוּקָהָבָן דָּא דִי אַיְנוֹ אַוְנָעָר גַּעַמְאַכְּטָה, נָאָר פֿאָר
דער צִיּוֹת ווּאַס מַעַן הָאָט עַם נִיט בָּאַנוֹצָט, הָאָבָן עַם דִּי רַעֲגָנָס
שְׁטִיקָעָרוּוֹיַּז אַפְּגָנָשׂוֹוִינָקָט, אַון טִיפָּע גַּרְבָּכָר גַּעַמְאַכְּטָה. אַון פְּלָאַנְצָ
צְוָנָגָנָעָן הָאָבָן זיך אַיבָּעָר זַיִּה אַוְסְגָּשְׁפְּרִוִּיט אַון מִיר הָאָבָן גַּעַד
מוֹזָט זַיִּה זַיְעַר פֿאָרְזִיכְטִיךְ מִיט יָדָן טְרָאָט. דַּעֲרַפָּאָר אַבעָר אַיּוֹ
גַּעַוָּעָן זַיְעַר אַיְנָטָעָרָסָאנָט צַו בָּאַבָּאַכְּטָן דִי פֿאָרְשִׁידְעָנָעָן שִׁינְיָנָעָ
פְּלָאַנְצָוּנָגָנָעָן אַון בְּלָוְמָעָן, ווּאַס הָאָבָן אלִיז בְּאַדְעָקָט, אַון דִי קְלִינְיָנִיקָעָ
ברַעַקְעַלְאָךְ „שְׁעַלְטָן“, ווּיְסָעָן ווּיְשָׁנִי, ווּאַס הָאָבָן דִי גַּרְנָעָן בְּלָעַטָּעָר
בָּאַפְּצָצָט. סְחָאָט זַיִּה נִיט גַּעוֹאַלְטָן גַּלוֹבָן, אַוְעַט דָּא אוּפָה
דָּעַם „טָאַנְטָאַלְוָס בָּאַרְגָּן“ אוּפָה דִי בְּלָעַטָּעָר פָּוּן דִי צְוַיְינָן אַזְוִי פִּילָּ
„שְׁעַלְטָן“. סְחָאָט זַיִּה גַּעַדְכָּט, אַוְעַט דָּאַס אוּפָה גַּרְוָנָט צַוָּן
...
ימ...

ווען מִיר זַיְינָעָן נָאָר פְּלָעָעָשָׁהָן „הַיְקָן“ צְוָנָעָקוּמוֹעָן צָוָם „נַאֲטָן“
טָאַנְטָאַלְוָס“ הָאָט אַמְּבָוָל רַעֲגָנָן פֿאָר אַשְׁטִיקָצִיּוֹת גַּעַהְלָטָן אַוְעַט
איַן איַין פֿאָרְפְּלִיְיכְּזָן אַון אַגְּדִיבְּכָטָר גַּעַבָּל אַיּוֹ גַּעַלְגָּעָן אַיבָּעָר אַיּוֹ
אַון איַינְגָּהָיְלָט אלִיז אַרְוָם.

עַאל דִי זַוָּן אַיּוֹ אַוְנָז גַּעַקְמָעָן צַו הַיְלָה, זַיִּה הָאָט דָעַם נַעַבָּל פֿאָרָ
טְרִיבָן אַוְן אַפְּגָנָשׂטָעָלְטָן דָעַם רַעֲגָנָן. זַיִּה הָאָט צַו אַוְנָז אַרְאַפְּגָנָשִׁיקָט
אַירָעָן ווּאַרְיָמָע שְׁטָרָאַלְזָן אַוְנָז גַּעַנְמָעָן אַפְּטָרִישָׁעָן וּוּאַלְקָנָט בְּאַדְעָקָט. אַוְנָז
בְּלָוְיָדָר הַיְמָל אַיּוֹ גַּעַוָּעָן מִיט ווּיְסָעָן, שְׁטִיפָּעָרִישָׁעָן וּוּאַלְקָנָט בְּאַדְעָקָט.
אוֹן דָאַס פָּוּן דָעַם בָּאַרְגָּן אַרְאָפָה, פָּוּן זַיִּה טְוִיזְנָטָר פָּוּס דִי חַוִּיךְ, קָוְנְדִּיךְ
וּוּיְיטְדוּוּיִם פֿאָרָאָוִים, הָאָט מַעַן גַּעַקְעָנָט זַוָּן פָּוּן איַין זַיְיט דָעַם יִם,
וּאַס אַיּוֹ אַיְצָט גַּעַוָּעָן מִיט פִּילָּ רַעַנְגְּבוֹנָגָס בָּאַצְוָרָט אַוְנָז פָּוּן דָעַר
אַנְדָּרָעָר זַיְיט בָּאַרְגָּן הָאָט זַיִּה אַנְטְּפָלָעָט אַפְּגָנָאַרָּאַמָּעָ פָּוּן דָעַר
שְׁיוֹנָעָר שְׁטָאָט הָאַנְאָלָוָה, ווּאַס אַיּוֹ אַיְנְגָּהָוָנָקָט אַיּוֹ בְּלָוְמָעָנְגָּרָ

ס. נַאֲרָנְשְׁטֵין

טנער און איין פארשיידענע טראפישע פלאנצוונגען, אַרְוֹמְגֶּדְעִינְגְּלֶט פֿוֹן דעם באַוואָאָסְטָן שויינעם „וּאֵיְקִי טִיךְ“. וועמעס ברענַג אַיז דורך אָוִס בְּאַדְעַמֶּת מִיט קְלָאָר זָמָד, ווֹאָס אַיז אָוִיפַּדְעַן אַגְּרוּסָע זעלטנָהִית. אַרְאָפְּקוּנְדִּיק פֿוֹן דָּאנְגָּן האָבוֹן מִיר גְּעוֹזָן אַיְינָע פֿוֹן די שענסטע בְּילְדָּעָר ווֹאָס קְרִיזָן זִיךְ אַיז זְבוֹזָן אָוִיפַּאְיִיבָּק.

* * *

די וועטלט — און אירע נאטור וואנדער

דעָר „פֿאַלְיַי“-בָּאָרֶגֶן.

דעָר „פֿאַלְיַי“-בָּאָרֶגֶן איז דאס פֿלאַזִין, וואו דעל גאנט פֿון די ווינטן געפֿינט זיך. אט אויפֿה דעם באָרגַן זוֹצַט דער גאנט „פֿאַלְיַי“ און שיקט אַרוֹסִים ווינטן און שטּוֹרְמוֹוַינְטּן אוֹוֵר עַד אָנוֹ אַין די מְדֻבְּרִוּת אָנוֹ אוֹוֵפֿן יִם. אַזְׂוִי ווּיל די לְעַגְּנַעַנְדָּעַ...

נייענְדִּיך זיך בְּאַקְעַנְעַן מִיטַּן גאנט פֿון די ווינטן, האָבן מִיר שווֹן פֿאָר אַיִינְס בְּאַשְׁלָאָסִן צֹו זָעַן דעם „קָאַרְאַלְגָּאַרְטּן“, וואָס גַּעַד פֿינְט זיך אוֹוֵפֿן גְּרוֹנְטּ פֿון יִם. אַון אַיך בְּאַזְׂוּכַן דעם קָבָר פֿון לְעַצְּטַן פְּרַונְעַי פֿון די האָוָאַי אַיְזָלְעַן, וואָס אַין דָּא מִיט אַיְזָנְעַל חֲדַשִּׁים צָרִישַׁ גַּעַשְׁטָאַרְבָּן...

אַ שְׁטָאַרְקָעַר אַיְזָעַרְנָעַר צָאַם רִינְגְּלַט אַרוֹם אַ גְּרוֹיסַע שְׁטִיבַּךְ, בְּאוֹוָאָסְקַּן מִיט פֿאַלְמָעַן, מִינְגָּאַבְּוִימָעַר אָוֹן פֿיל שְׁיַעַנְעַ בְּלוֹמְעַן. צְוִישַׁן זַיְגַּעַנְטַן זיך אַ ווּוַיְסַעְרַ מַאְרָמְאַרְנָעַר קָבָר אָנוֹ אַין אַים רֹות אַ ווּוַיְסַעְרַ מַאְרָמְאַדְרָטוֹנָעַ. (וָאָס אַין דער סִימְבָּאָל פֿון טְרוּיְעַר באָן די האָוָאַיְעַר).

דעָר ווּוַיְסַעְרַ קָבָר אַין באַדְעַטַּט מִיט קָרָאַנְצַן גַּעַמְאַכְּטַן פֿון פֿעַדְרָן, וואָס האָבן אַ מְעַרְקוּוּוֹרְדִּיקְן גַּלְאַנְצַן אַוְנוֹ ווּעַלְכָּבָעַ זַיְנְעַן אַוְמַדְעַ שְׁעַצְּבָאָר. פֿאָר הַוְּנִידְעַטְרָעַר אָוֹן אָפְּשַׁר טְוִוְּנְטָעַר יָאָרַן אַין דָּאַס גַּעַד וּעְזָעַן דער זַאְמְלָוְנְגַּ-פֿלְאַזְעַן זַיְעַר גַּאַנְצַן לְעַבְנַן פֿאַרְבְּרִיְינְגַּעַן קְלַעַטְרַעְנְדִּיךְ בעַרְגְּ-שְׁטְוִינְגַּעַר פֿלְעַגְן זַיְעַר גַּאַנְצַן לְעַבְנַן זַיְדִּי נְעַסְטַן פֿון די קְלִיְידַר אַוְיַּף די העַבְסְטַע בְּעַרְגַּן, וואָס כְּגַעַפְנִיגְעַן זַיְדִּי נְעַסְטַן פֿון די קְלִיְידַר נִינְקָעַ האָוָאַעַן פֿוֹיְגְלָעַן, וואָס בָּאַזְׂוִיכְעַן בְּלוֹזַן צֹו אַיְנְצִיקָּעַ שְׁיַעַנְעַ פֿעַדְרָן. זַיְיַה פֿלְעַגְן די פֿוֹיְגְלָעַן פֿאַנְגְּגָעַן, אַוְיסְרִיְיסַן באָ זַיְיַה דִּי אַיְינְדַּץ צִיקָּעַ פֿעַדְרָן אָנוֹ זַיְיַה צְרוֹסַּע אַפְּגָעַלְאָזַן, אָזְעַדְרָעַ פֿעַדְרָן זַאְלַן אַף זַיְיַה אַכְּנוֹאָסְקַּן. אָנוֹ אַט פֿון די דָאַזְׂיַעַט פֿעַדְרָן פֿלְעַגְן גַּעַמְאַכְּטַן קוֹסַּע זַיְנְעַן גַּעַוְעַן מִיט די פֿעַדְרָן באַדְעַטַּט. מִיט דִּיְזָעַלְבָּעַ טְיַיְעַרְעַ

ס. באָרגנְשְׁטַיִן

פעדרען איז אויך די וויסע טרונע באָדיעקט און שומרים באָוואָאַכְן
דען קבר טאג און נאָכְט. זיין באָוואָאַכְן דעם געטען טויטן פרינְצ
און אלע קענְגַן, וואָס רוען דאָרטְן, וויל מערד קיַין קענְגַן וועלְן שווֹן,
ווײַם ווּיזֶט אָוִיס, דאָרטְן נִיט זַיִן, זינְט אַמְּערִיקָעַ האָט דערקלְלָעַרט
די האָוָאיַיאַנוּלָעַן אלְס אַיְגָע פֿון אַירְעַ טַעַרְוִיטָאָרוּעַם.

* * *

די ווועט — און אידער נאטור וואונדער

קעניגין ערמאַס פאלֶאָזן.

ניט וווײַיט פון דאנעט געפינט זיך דער געוועגענער קעניגין ערמאַס פאלֶאָזן. אײַן פאלֶאָז איז געמאָכט פון געלְאַכטעהָר שטראֹדי די גרוּיס פון אײַן חֵרֶר. די ווועט זיינען באַהאנגען מיט שיינע זאָכָן געמאָכט פון די באָוואָסטע, שיינע פערדעָן פון די האָויאַישׁ קליינע פִּינְגָּעָלָאָך. אוּיך געפינט זיך דארט פִּילְקָאַלְרוּטָע פָּאַטְשָׁעָרָקָעָס. יְמִ' שִׁסְעָלָאָך אָוּן אַרְגִּינְגָּעָלָע פְּרִימְוִיטְיוּוּ אַרְכִּיטְעָמְקָטוּר אַרְבָּעָטָן, וּאָס דערמְאָנָען אַיְיך אָז יְעַנְעָר נִיטְלָאָגָן פָּאַרגְּנָאַגְּנָעָר צִיָּּת, וּזְעָן די אַיְינְוֹאוּנְגָּעָר צְוָאָמָעָן מִיט זַיְעָרָע קֻעְנִיגְנָס האָבָן אַזְוִי אַיְינְפָּאָר גַּעַלְעַבְתָּ, אַיְידָר זַיְהָבָן די וַיְיַעַס דַּרְעַקְעַטָּ. אָוּן אַט לְעֵבָן דָּעַם דָּאָזִיקָּן שְׁטְרִיעָנָעָם פָּאַלֶּאָז שְׁטִיטָה אָז אַנְכָּדָר פָּאַלֶּאָז, גַּעַבּוֹס פָּוּן וּוּסִיכָּן מַאְמָאָר לְוֹטָן עַגְּלִישָׂן סְטָלִי. אַיְינְוִינְיָק גַּעַפְּנָעָן זַיְר טִיעָרָע מַעְבָּל, בַּיְלָדָר, סְטָאַטָּוּן גַּעַבְּרָאַכְּטָן פָּוּן עַגְּלָאָנָה. דָּאָס האָבָן די עַרְשְׁטָע עַרְוּעָרְבָּר פָּוּן דָּעַם אַיְנוֹל. די עַגְּלָאַנְדָּר, גַּעַז לְעֵרְנָט די קֻעְנִיגְנָעָן אָז וּאָס פָּאָר אַ פָּאַלֶּאָז מַעַן דָּאָרָף וּוּאָנוּן....

וּזְעָן מִיר האָבָן די פָּאַלֶּאָז פָּאַרְלָאָז אָז גַּעַנְוָמָעָן גַּיְינָן בָּאָרָג אַרְוִיף צָו דָּעַם „פָּאַלִּי“ צָה האָבָן מִיר דָּרְזָעָן, וּזְעָן פָּוּן בַּיְרָע זַיְוָן וּזְעָן צִיָּּן זַיך וּלְדָרָע מִטְּבָוִימָעָר אָז פָּוּן זַיְהָבָן צְעַנְדְּלִיקָעָר טְוִוְּנְטָעָר צְוִוְּיָגָן זַיך צְוָאָמָעָנָגְּפָּאָכְּטָן אָז אַיְן דָּעַר עַרְד אַרְיָנִי נְגַרְאָבָן אָז עַס אַיְזָמְמָעְגָּאָך דָּרָך זַיְהָי זַיך דָּזְרְכְּזְשְׁפָּאָרָן זַיך.

וּזְעָן מִיר האָבָן דָּעַרְגִּיבְּסָט די הוֹיך פָּוּן אַיְינְקָע טְוִוְּנְטָעָר פִּים אָז זַיך דָּעַרְגְּנְטָעָרט צָום גַּדוּסָן אַפְּעָנָעָם תָּאָלָי, וּזְאָוּ דָּעַר גַּאֲט „פָּאַלִּי“ גַּעַפְּינָט זַיך, האָבָן זַיך מַוְּרָאַדְיָע שְׁטוּרְמוּוֹינָטָן צְעַבְּוִשְׁוּוּעָט אָז זַיך גַּעַנְוָמָעָן יְאָגָן אַוְיָף אָוָגָן. מִיר האָבָן באַלְד דָּעַרְפִּילְטָן, אָז מִיר זַיְינָעָן טָאָקָע אַוְיָף אָז אַמְתָּה אַיְן דָּעַר שְׁלִיטָה פָּוּן דָּעַם גַּאֲט פָּוּן די וּוּינָטָן, וּאָס גַּעַנְטָעָר מִיר זַיְינָעָן צָו אַיְסְצָוּקָעָמָעָן, אַלְז שְׁטָאַרְקָעָר האָבָן

ס. בָּאַרְנְשְׁטַיִן

אוֹנוֹ דֵי ווֹינֶטֶן אֲפִיךְ צָדִיק גַּעֲמְרִיבֵן אוֹנוֹ גַּעֲדְרָאָעַט אוֹנוֹ צַו פָּאַרְטְּרָאָגֶן
אָהָזֶן, וּוֹאוֹ קִיְּנָעָר וּוֹעַט אָונְזָעָר נְבִיּוֹן נִישְׁתְּ קַעַנְעַן נַעֲפִינְעַן.

מִיר האָכָּן זַיְד אֵין דָעַם אַיְזָעָרְנָעָם שְׂטָאָנָג, וּאָס אֵיז אֵין דָעַ
בָּאָרָג אַיְנְגָעָשְׁמִידָט, מִיטַּ בִּירְדָע הַעַנְטָצָן צְוַעַחַלְטָן אֵון פָּאַרְטְּנָעְזָעַט
אָונְזָעָר וּוֹעַג נַעֲנְטָעָר צַו דָעַם „פָּאַלְיָ“. האָכָּן אוֹנוֹ ווֹינֶטֶן אֵין
דָעַר לְוֹפְטָן אַוְפְּגָעָשְׁוֹבָן, אָז סַחַט זַיְד גַּעֲדָאָכָט, אָז אַשְׁרַעְקָלְאָכָעָר
„יַסְצִיקְלָאָן“ ווֹינֶט אֵיז דָא אָנְגָעָלָאָפָן אוֹנוֹ וּוֹיל אָנוֹ אֵין יַם פָּאַרְטָן.
טוֹאָגָן.

מִיטַּ אַלְעַ כּוֹחוֹת האָכָּן מִיר זַיְד אֵן דָעַם אַיְזָעָרְנָעָם שְׂטָאָנָג אֵן
גַּעַהְאָלְטָן בֵּין מִיר האָכָּן דָעְגְּרִיכְט דָעַם „פָּאַלְיָ“.

אַגְּרוֹיסָעָר טִיפְעָר אַפְּגָרְוָנְטָן קוֹקָט פֿוֹן הַיְנָטָן צַו דָעַם „פָּאַלְיָ“
אַרְיוֹף. רַעֲבָתָם צַו שְׁטוֹרָעָמָט דָעַר יַם, אוֹנוֹ ווֹינֶטֶן פֿוֹן דֵי בָּעָרָג, טָאָלָן
אוֹנוֹ יַם האָכָּן אַפְּרִיעָן וּוֹעַג דָא דָוָרָךְ דָעַם גַּרְוִיסָן אַפְּעָנָעָם בָּאָרָג
דוֹרְכְּצִשְׁוּוֹבָן אֵין זַיְעָר וּוֹאַנְדְּרָעָזְוֹגָן... וּוֹעַג מַעַן קוֹקָט אַרְגְּוֹטָעָר
זַוְּיָּט אַזְוֹעָק, דָעְרוֹעָט מַעַן פָּעַלְעָר מִיטַּ וּוֹאַסְעָר בָּאַדְרָקָט אוֹנוֹ אָוֹנִי
טוֹרָעָן וּוֹאַסְעָר וּוֹאַקְסָט רַיְיךְ.

וּוֹעַג מִיר האָכָּן פָּאַרְלָאָזָט דָעַם נַאֲטָט פֿוֹן דֵי ווֹינֶטֶן אֵין דָעְגְּרִיכְט
דָעַם בָּאָדוֹן אֵין מִיר האָכָּן זַיְד אַבְּסִיל אַפְּגָעָרָוָט אוֹנוֹ בָּאַטְרָאָכָט דֵי
שִׁוְּנָעָ בָּעָרָג, וּאָס טָוְלִיעָן זַיְד צָוָם יַם, בָּאַוְאַנְדְּרָעָט דָעַם בָּאָרָג, וּאָס
רוֹפָט זַיְד אֵין קוֹקָט מַאֲקָע אָוִיס וּוֹי אַ „דִּוְיָמָנָדְרָ קָאָפָ“, זַיְנָעָן מִיר
נַאֲכָהָעָר זַיְגָעָקָמָעָן צָוָם „קַעַנְאָהָעָ קָאָרָאָל גַּאֲרָדָעָן“.

דֵי קָאָרָאָל-פָּלְאָנְצָוְנָגָעָן זַיְנָעָן אַיְנָעָ פֿוֹן דֵי שְׁעַנְסָטָעָ אֵין אַיְנָ
טָרְעָסָאַנְטָסָטָעָ נַאֲטָרְיוֹזָאַנְדָּרָם אַוְפָּיָגָןָטָ פֿוֹן יַם, אוֹנוֹ מִיטַּ וּוֹעַלְלָ
כַּעַדְרָ שְׁטִילְעָר יַם אֵיז אָזְוִי רַיְיךְ.

סְאַיְן גַּעַוְעַן אַצְיָוָט, וּוֹעַג מַעַן הַקְּטָגְלִיבָט, אָז דֵי קָאָרָאָל
זַיְנָעָן שְׁטִינְנָעָר אַזְוְלָכָעָ, אֵין דֵי אַלְטָעָ פָּאַרְגָּאָנְגָעָנָעָ יַאֲרָן האָכָּן
קָאָרָאָלָן גַּעַנְאָלָטָן אַלְסָ אַווְיכְטִיקָעָר גַּעַלְעָרָנְטָרָ פָּרָאָנְצָוָזָן, פְּרִיסָאָנָעָ, רִיכְטִיסָבָאָר
זַיְוָן, אָז דֵי קָאָרָאָלָן זַיְנָעָן אַסְאָרָט לְעַבְדִּיקָעָ בְּרוֹאָים, וּאָס מִילְיאָר
נָעָן וּוֹיְרָעָ קַעַנְעָן זַיְד גַּעַפְנָעָן אֵין טְרָאָפָן וּוֹאַסְעָר. דִּיְדָאְיָקָע
קָאָרָאָלָן אֵין פִּילָעָ אַנְדָרָעָ פָּאַרְשִׁיּוֹדָעָנָעָ מִינְיָמִים פֿוֹן זַיְיָ אַדְרָעָ דֵי

די וועלט – און אידע נאטוּר ווֹונְדֶּר

פאליפן, לעבען מיליארדנוויז איזן די ים/ען פון די וואָרַעַמַּע געגענטן. זווייר הוויט איזן באָדָעַט מיט אַסָּאָרט פֿאָלָה, וועלכע זוי קענען פון זיך אָפְּלִיְּגָן איזן שיכטן. אויסגעשטָאָרְבָּעָן מיליאָאנָן דָּרוֹת פון אָזָעָלְכָּע בָּאַשְׁעָפָּעָנִישָׂן בְּילָדָן מיט זווייר אָפְּזָאָזָן די שיכטן העבער איזן האָבָּעָר בְּיוֹ די גַּעֲבִיּוֹן קַומָעָן פון יְסָאָרוּס איזן פון זוי אַנְטְּשָׁטְּמוּזָן דָּאָזָן די גַּעֲפָרְלָאָכָּע קָאָרָאָלְזִיְּרוּפָּן, אָדָעַר אָוְנְטָעָרְזָוָאָסְעָדוּדִיקָּע בְּעַלְזָן, וועלכע צָעַשְׁמָעַטָּרָן אָפְּטָן די שְׂטָאָרְקָּסָטָן שִׁיף, וואָסָ שְׂטוּסִיט זיך אָזָן אוֹיְוָז זוי. אָמָת, נִוְטָ אָזְוֵי שְׁנָעָל וְאַקְסָן זוי אָוּסָ אָזְוֵי הוֹיךְ. מְדָאָרָפָ נְעַמָּעָן הוֹנדָעַטָּר אָדָעַר טְוִיזָּנְטָר יָאָר אַיְדָעַר די קָאָרָאָלָן הַוִּיבָּן זיך אָרוּסָ פון יְסָ.

פָּאָרָאָן אַ שִׁיף, וּמְעֻמָּעָס דָּעַק איזן גַּעַמָּכְטָ פון גַּלְאָן. וּמְעַן קוֹקָט דָּוָרָךְ אִיר אָרוֹנָטָה, זַעַט מְעַן וּוָסָס/סְטוּטָ זיך אַוִּיפָּן/גְּרוֹנָט פון יְסָ. אָזָן אַיְזָאָז שִׁיף, וואָסָ גַּעַפִּינָט זיך אָזָן „קַעְנָאָחָה קָאָרָאָל גַּאֲרָדָעָן“ האָב אָזָק זיך אַיְצָט אָרְיִינְגְּנוּעָצָט, די אַוִּיגָן אַגְּנָעָשְׁטָרְיוּנָגָט צָום גַּלְעָזָרְנָעָם באָזָן אָזָן גַּעַקְוָטָ מִיט גְּרוּסָ נִינְגָעָרְיוּקָיָט צָו דָעַזָּעָן די קָאָרָאָלְזִיְּפְּלָאָנָצָן.

וּמְעַן די שִׁיף אָזָן אָוּוּסָ אָבְּיסָלָ פון בְּרָעָגָן, הָאָט דָעַר יְסָ גַּלְיָוִזָּן די שִׁינְקִיָּט פון זַיְוָן גְּרוֹנָט. דָעַר גַּאנְצָעָר וּמְעַן, פָּאָרָ מִילְאָן ווִוִיטָן, ווָאוּ די שִׁיף הָאָט גַּעַשְׁוֹוָאָמָעָן, אָזָן דָעַר יְסָ גַּעַוּעָן באָדָעַט מִיט טְוִיזָּנְטָעָרְלָיִי אַזְוִיָּגָן פון קָאָרָאָלְזִיְּפְּלָאָצָנָגָעָן. יְעַדְעַר צָוּוִינָגָן הָאָט גַּהְאָט אִיר וּוֹונְדָעַרְשִׁינָעָם אָוִוָסָעָן. אָט לִיגָּט אַ קָּאָרָאָלְקָאָפָּן, וואָסָ גַּעַקְאָרְבָּטָ מִיט פִּילָ מִילְיָאָאנָן לְעַבְּלָאָךְ.

זַיְוָן שְׁכַּן הָאָט דָעַם אָוִוָסָעָן פון אַ גַּעַמְיָעָטָרָר בְּרִיךְ. פון אַוִּיבָּן באָפָּצָט מִיט אַ רְוִיטָן יְסָ-פְּעַכְעָר אָזָן אָוְנְטָרָר דָעַם קָאָרָאָלָן בְּרִיךְ יְאָנָן זיך שְׁיַנְעָן סָאָלְוָרְטָעָ פִּישְׁעָלָאָךְ.

אָט זַעַט זיך נָאָר אַ קָּאָרָאָלָן בָּאָרגָן, באָזָעָצָט מִיט פִּילָעָ יְמָ-בְּלָוּמָעָן, וואָסָ קְוָקָן אָוּסָ אָזְוֵי וּוֹונְדָעַרְשִׁיָּיִן, אָזָן אָבְּיסָלָ וּוּוּיטָרָ דָעַם אָוִוָסָעָן גַּעַרְכָּטָרָר וּוּאָלָדָ פון קְלִיְּנָקָעָ בְּיוּמָעָרָ, וואָסָ האָבָעָן דָעַם אָוִוָסָעָן פון רְוִיטָעָ פְּעַדְעָרָן. דָעַר וּוּאָלָדָ וּוּרְעָטָ פון אַוִּיגָן פָּאָרְשָׁוּוֹוֹנְדָעָן אָזָן בָּאָלָד בָּאָזְיָוִזָּן זיך קָאָרָאָלָן טְוָכָּעָם, פָּוּנָקָט זוי עַמְּיִיצָעָרָ וּוּאָלָט נָאָרָד וואָסָ דָוָרָךְ זוי לְעַכְעַר דְּרוֹכְנָבוּיָעָרָט אָזָן לְעַבָּן זוי צִיט זיך אַ שְׂוָרָה

ס. בָּרְנַשְׁטִין

קאראלן, וואס זעהען אויס ווי אַהֲנָמֶט מֵיט פִּינְגֶּר. אָז אַט דָּעַרְוָעַט מַעַן גְּלִיַּךְ ווי אָוּמְעָטוֹם אַיז דָּעַרְגְּרוֹנְטַ פֿוֹן יִם עַפְעָם מֵיט רְוִיטָס באָפְּצָט. אַיךְ קְוָק זִיךְ גְּנוּט צַו אָז אַיךְ דָּעַרְוָעַדְיַה דַּוְּטוּעַ, שִׁינְעַ “חָאָרְנָאָן” קָאָרְאָלְן-גְּרוֹפָן. אַין טְוִיזְנְטָעַר פָּאָרְשִׁידְדָּעַן קָאָלְירָטָע הָאוֹזָאַיְיָעַר פִּישְׂ יְאָגָן זִיךְ שְׁטִיפְּעָרִישְׂ אַיְבָּעַר דָּעַם אַיְסְגָּעַפְּזָצָטָן גְּרוֹנְטַ פֿוֹן יִם.

שְׁהָהָזְזִינְעַן פָּאָרְכָּבָעַר, דַּי אָוִינְגַּן אָזְגָּדְאָנְקָעַן זִינְעַן אַנְגָּעַד שְׁטְרִינְגָּנְטַ נָאָר אַיְזַן אַיְזַן רִיכְטָוָנָמַגְּ, צָוָם גְּרוֹנְטַ פֿוֹן יִם. אָזְגָּלָעַ וּוּיְילָעַ דָּעַרְוָעַט מַעַן אַנְדָּעַרְעַ נְאָטְרוֹזְוּוֹאָנְדָּרְעַ, אַיְינְעַרְעַ שְׁעַנְעַר פֿוֹן דָּעַם צְוּוִיְּדַיְּרַעַן. אָזְגָּדָעַרְעַטְיַה גְּנוּט אַיְצָטְמַגְּ נָאָר נִיט אַיְסְגָּעַקְטַה צַוְּזַיְּוָיְּ כּוֹרָאְיָיךְ ווי מַעַן שְׁטָעַלְטַ זִיךְ גְּנוּווֹיְלְאָךְ פָּאָרְדָּעַם צַוְּזַיְּוָיְּ טְעַרְעַן יִם... פָּאָרְקָעַרְטַה, סְהָאָט זִיךְ אַיְסְגָּעַדְכָּמַה, אָזְגָּדָעַרְעַטְיַה גְּנוּטַה פֿוֹן יִם טְעַן פָּאָרְגָּלְיכְּן וּוּרְעַן דָּוְרָקְ זִיךְ שִׁינְקִיְּטַ מֵיטְזַן גְּנִידְעַן.

סְהָאָזְגָּדְקָעַבְיַה אַפְּאָרְכְּלִיבְעַן אַפְּאָרְכְּלִיבְעַן מִירְהָאָבָן זִיךְ אַמְּגָּנְעַקְעָרְטַ פֿוֹן “קָעְנָאָהָעַ קָאָרָאָלְגָּדְרָעַן”, הָאָבָן מִירְהָאָבָן שְׁפָאָצְיָרְטַ בְּיוּמַן בְּרוּגַן יִם, אַוְיְפְּגָּעַזְאָמְלָעַטְמַגְּ אַפְּאָרְקְּצִיעַ פֿוֹן אַיְנְטָעַרְעַטְמַגְּ, שִׁינְעַן יִם-“שְׁלָמַם” אָזְגָּרְאָלְן. אָזְגָּזְזַיְּוָיְּ שְׁפָאָצְיָרְנְדַיְּקַה הָאָבָן מִירְהָאָבָן פְּלָזְצִים דָּרְחָרְעַטְמַגְּ ווי אַקְינְדַּו וּוּיְינְטַמְּ נִיט וּוּיְיטַמְּ פֿוֹן בְּרוּגַן יִם, אַיְזַן וּוּאָלְדַיְּ. מִירְהָאָבָן שְׁטִיאַיְּן, קְוּטַן זִיךְ אַרְוֹם, ווי קְוּמְטַמְּ דָּאָסַטְמַגְּ אַחֲדָרְעַטְמַגְּ וּוּאָוָה חָאָטַזְמַגְּ דָּאָגְנְעַמְּ אַקְינְדַּו? דָּכְכַּתְמַגְּ זִיךְ ווי וּוּיְיטַמְּ דָּאָסַטְמַגְּ אַיְזַן שְׁעַנְעַן דָּעַגְּרִיבְיָהַן, וּשְׁטַמְּ מַעַן דָּאָגְנְעַמְּ קְיַיְּן זִיךְ וּוּאַיְזְגְּנְעַמְּ אַיְזַן נִיטַמְּ קְיַיְּן מַעְנְשָׁן. מִירְהָאָבָן אַרְיוֹן אַיְזַן וּוּאָלְדַיְּ אַזְגְּדַיְּ אַיְזַן רִיכְתָוָנָמַגְּ, פֿוֹן וּוּאַגְּנַעַן סְהָעָרְטַזְמַגְּ דָּעַם קְיַיְּנְדַּסְמַגְּ גְּנוּוֹיְין אַזְגְּדַיְּ אַזְגְּדַיְּ מִירְהָאָבָן צַוְּזַיְּוָיְּקָעַזְמַגְּ אַזְגְּדַיְּ שְׁטוּרְיָעַנְעַרְעַטְמַגְּ אַזְגְּדַיְּ שְׁטוּרְיָעַנְעַרְעַטְמַגְּ אַזְגְּדַיְּ הָאוֹזָאַיְיָעַרְעַטְמַגְּ אַזְגְּדַיְּ אַזְגְּדַיְּ שְׁטוּרְיָעַנְעַרְעַטְמַגְּ אַזְגְּדַיְּ בְּאָקְטַזְמַגְּ זִיךְ זְשָׁטָאָרְקַן, בְּרוּאָנוֹעָנוֹעָם קְעָרְפָּעַרְעַטְמַגְּ. אַוְיָה דָּעַרְעַטְמַגְּ שְׁטִיטִים אַגְּרוֹסְעַרְעַטְמַגְּ שְׁטוּרְיָעַנְעַרְעַטְמַגְּ שְׁטוּרְיָעַנְעַרְעַטְמַגְּ אַגְּרוֹסְעַרְעַטְמַגְּ קְלָאָפְּטַטְמַגְּ עַד דָּעַם בְּאוֹוָאָסְטַן הָאוֹזָאַיְיָעַרְעַטְמַגְּ קָאָכְלַן “פְּאָגָן”, וּוּאָסְטַמְּ בָּאָזְגְּ זִיךְ אַלְסַמְּ בְּרוּגַן. לְעַבְנַן אִים זִיכְטַמְּ זִיךְ וּוּיְבַיְּבַיְּ אַזְגְּדַיְּ הָאָלְטַטְמַגְּ אַקְינְדַּו אַוְיָה אַירְשָׂוִים אַזְגְּדַיְּ דָּאָסַטְמַגְּ זִיךְ וּוּיְינְטַמְּ מֵיטַמְּ בְּיְטָרְעַרְעַטְמַגְּ...”

“...מִירְהָאָבָן זִיךְ בְּאָגְרִיסְטַה, זִיךְ הָאָבָן אַזְגְּדַיְּ פְּרִיְגְּטְלְאָךְ גְּעֻנְטַה אַפְּעַטְמַגְּ אַזְגְּדַיְּ אַזְגְּדַיְּ זִיךְ יְיִיעַרְעַטְמַגְּ גְּעֻנְטַה פְּנִים אַזְגְּדַיְּ אַזְגְּדַיְּ זִיךְ שְׁוֹאָרְצַע שִׁינְעַן...

די וועלט — איז אידע נאטור ואונדער

אוינן איז געלען א גומוטיקער מענטשלאכער שמייכל. זיין האבן אונז ניגעריך אנטוקט, וויזט אויס, איז קיין "היוקרטס" האבן זיין נאך נישט געזען. מיר האבן זיין אויך מיט ניניר אנטוקט. ס'אי געווין אינטערעסאנט צו זען ווי איזו זיין מאבן דעם "פאוי".

איזו ווי דאס קינד האט זיך נאך מער צוויינט, דערוענדיך אונז, האט די מוטער עס גלייך גענומען אינשטיין. זי האט געד געמען א מעסער און אפנעשניטן א שטיקל האלי פון א ווארטל פון א בוים. זי האט עס א בימל א סמאלייע געטאן ביומ פיעעה, וואס איז אין א גרוב געווין אנטעליגנט פאר די "פאוי" צו באקן, און דער לאנט דעם קינד דאס שטיקל האלי און פאר זיך א שטיקל אפנעראבן. דאס קינד האט גלייך אריינגענומען דאס שטיקל האלי אין מיל אריין און איז אנטשווין געווארן. מיר זיין געוואָן ציינעריך צו וויסן וואס איז דאס פאר א האלי, וואס דינט אלס מיטל צו מאבן א קינד אויפצוהערן ווינגען. און מיר האבן זיין געד פרעגט, צו וואס זיין טוען דאס? ווארום גיבן זיין דעם קינד א פאָר-סמאלייעט שטיקל האלי, מיט וועלכן ס'ען זיך נאך דעם מיל צו שטעכן? אויף אונגעראָן ריד האבן זיין זיך הארציס צעלאלקט. דער מאן האט פאר א ווילע אויפגעערט צו קלאנָן און האט אפנעשניטן צוויי שטיקל האלי פון דעם וועלכן ווארט. א סמאלייע געטאן עס אויפֿן פיעער און אונז מכבד געווין דערמייט. מיר האבן זיך אנטז זאנט פון דעם כיבוד, נאך ער איז איזו פרײַנטלאָך צונגעשטאנען, און מיר זאלָן דאס פאָרוּבָן, און מיר האבן אים ניט געקנט אַפְּזָאָן און געהאטם, פונקט ווי א טיווערע געטראנק. ער האט אונז דערקלערט, און טאקע פון די ווארטצען מאבן דאס די האוואייער איזנו אונגער וויזן. און ער האט אונז באָלֶד מיט קרגלאָך וויזן מכבד געווין. עס איז געווין זיינער א טייערע וויזן. איך האט אים געפרעגט, פאָרוּאָס ער וואוינט דא אינגעָר אלִין, וויזט אַוּעָס פון מענטשן, האט ער מיר גענטפערט איזו:

צווישן מענטשן דארף מען שווער ארבעטען, דא אבער דארף מען ניט. די הויז קאָסט אים נאָר ניט, פיש און גראַנט גיט אים דער ים, וויזן און "פאוי" גיט אים דער וואָלֶד. וואס נאך מער באָראָף

ס. באָרגנְשְׁטַיִן

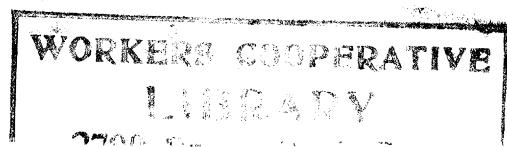
ער ? און ער ליעבעט זיך מיט זיין באָמְילְיעַ, ווי זיינע אָוֶרְ-אָוֶרְ-עַלְ-
טערן האָבָּן דָּא גַּעֲלַעֲבָּט.

מיר האָבָּן פֿוֹן זַיְן גַּעֲנוּמָעַן בַּיְלְדָעַר אָוֹן פְּרִיאַנְטְּלָאָךְ זַיְךְ צַוְּ
שִׂיחַדְתְּ אָוֹן אֶיךְ האָבָּן מֵיר גַּעֲלַעַת, אָזְ דָּעַר וּוּלְדָעַר האָוָאַיעַר האָט
אָפְּשַׁר גַּעֲרַעַכְתְּ. מִיר צַיְוּלְיוֹרְטָעַ וּוּאַלְטָן אָפְּשַׁר באָדָרְפָּט זַיְךְ פֿוֹן
אַיְם לְעַרְגַּעַן ווי צַוְּ לְעַבְּן...

איַנְ'ם „קָאָפְּיָאָלָאָנִי פָּאָרָק“, וּוּאַסְּ גַּעֲפִינְט זַיְךְ לְעַבְּן „וּוְאַיקִי
טִיְּרַ“ האָבָּן מִיר אַפְּאָר שָׁהָא אַרְמוֹנָעַשְׁפָּצִירָט, באָטְרָאַכְט דָּעַם אַיְנִי
טַעַרְעַסְאַנְטָן מַאַנוּמָעַנְט פָּאָרָקְן“, וּוּאַס אַיְזְ פֿוֹן בְּרָאַנְטְּ אַוְיסְ
גַּעֲנָאַסְן, באָטְרָאַכְט דִּי חִיּוֹת, וּוּאַס גַּעֲפִינְעַן זַיְךְ אַיְן פָּאָרָק, זַיְךְ צַוְּ
נַעַקְעַט צַוְּ דִּי צַעַנְדְּלִיְּקָעַ פָּאָרְשִׁיְּדָעַנְעַ פַּוְנְגַּלְעַע, וּוּאַס גַּעֲפִינְעַן זַיְךְ
דָּאָרָט אָוֹן באָוָאַנְדָּעָרָט דִּי באָוָאַסְטָע אַוְסְטְּרָאַלְיָעַר קַעְנָנוּרוֹם,
וּוּלְכָעַ הַאַלְטָן אַיְרָעַ סִינְדָּרָעַ אַיְן אַקְעַשְׁעַנְעַ, וּוּאַס דִּי נַאֲטָרָה האָטָט אַיְדָ
אַגְּנָעַנְיָאִים אַוְיפְּן בּוֹיךְ. נַאֲכָהָר זַיְינְעַן מִיר צַעַנְקָמָעַן צָום הַוַּיּוֹן,
וּוּאַס עַמְּאָבָּן גַּעֲוָאַיְונָט דִּי עַרְשָׁטָע מִיסְיָאַנְעָרָן, וּוּאַס זַיְינְעַן אַחַעַר,
אוֹיפְּ דָּעַם אַיְנָוָל, גַּעֲקוּמָעַן כְּדִי צַוְּ מַאְכָן דִּי וּוּלְדָעַר האָוָאַיעַר פָּאָר
צַיְוּלְיוֹרְטָעַ קְרִיסְטָן...

די עַרְשָׁטָע מִיסְיָאַנְעָרָן האָבָּן זַיְךְ אַזְשָׁ פֿוֹן פִּילְאָדְעָלְפִּיא אַוְועַקְ
גַּעֲלָאַזְן אוֹיפְּ זַעְנְלִשְׁוּפְּן צַוְּ דִּי האָוָאִי אַיְנוֹלְעַן. די רִיוּזָה האָטָט זַיְךְ
דַּעַמְּאַלְט גַּעֲנוּמָעַן פִּיר חִדְשִׁים, בֵּין זַיְךְ האָבָּן דָּעַם אַיְנוֹלְ דַּעְרְגְּרִיכְתְּ.
זַיְךְ האָבָּן דָּאָס דָּא דִּי הַוַּיּוֹ גַּעֲבָוִיטָן, אָזְ זַיְךְ גַּעֲנוּמָעַן דִּי וּוּלְדָעַצְמָ
סְרִוְסְטָלְאָבָּן נַלְיְיבָן באַקְעָרָן. וּוּעַנְעַן דָּעַר עַרְשָׁטָעָר וּוּרְקָוּנָן, וּוּאַס די
מִיסְיָאַנְעָרָן האָבָּן אוֹיפְּ זַיְךְ גַּעֲהָאָט, זַאֲגַט עֲדוֹת אַבְּיָלְדָעַן דָּעַר דָּעַר
מַאֲלָסְטְּדִיְּקָעַר קַעְנִיגְגָּן, וּוּאַס הַיְּינִינָט דַּאֲרָטָעָן אוֹיפְּ דָּעַר וּאַנְטָמָ. די
קַעְנִינִיָּה האָטָט אוֹיר שִׁיְּנִינָעָם נַאֲקָעַטָּן קַעְרְפָּעָר מִיט אַטְוֹק באַדְעָקָט, וּוּיְלָ
די מִיסְיָאַנְעָרָן האָבָּן אוֹיפְּ אַיְרָעָוּרְקָטָן, אָזְ נַאֲקָעַט טָאָר מַעַן נִיט
גַּיּוֹן — עַמְּ אַיְזְ נִיט שִׁיּוֹן. אָזְ זַיְךְ אַיְזְ דָּאָס גַּעֲוָעָן דִּי עַרְשָׁטָע
הַאָוָאַיעַר פָּרָוִי, וּוּאַס האָטָט אוֹיר קַעְרְפָּעָר באַדְעָקָט.

די מִיסְיָאַנְעָרָן האָבָּן דָּאָזְ נַעֲמָכָט פֻּרְצִיק מַאֲרָקָעָס אוֹיפְּ צַוְּ
שִׁיקָּן בְּרִוְתָן, אָזְ עַמְּ אַיְזְ אַינְטְּרָעָסְאָנָט, וּוּאַס 89 מַאֲרָקָעָס פֿוֹן יַעֲנָעָן

די ווועלט — און אירע נאטור וואנדער

געפינגען זוקי נאך און פארשיידענע פֿלעצעער. בלויו איינע פעלט. און ליבחאבער פון אלטער מארקעם האבען שווין אויסגעגען פיל געלט פאר דער 40-טער מארקעם.

“קענינגין ביישאָפּ מווועאָום”, וואָס געפינט זיך לעבן, “קַאֲרָאֵל האָרְבָּאָר” איז געמאָכֶט געווארען פון אָן אַמּוֹרִיקָאָנָה, וואָס האָט אַים געלאָזֶט אלָס אַנְדִּינָק נאָך זוּין פָּאַרְשָׁתָאַרְבָּעָנָר פָּרוּי. דער מווועאָום אַיז זַיְעַר אַינְטָרָעָסָאנְטָעָר, אַפְּלוּ אַוְיסְטָרְלָאָך אַיז ער אוּיד אַנְדָּרְשׁ ווּ אַנְדָּרְעַ מווועאָום. די נַעֲבִידָע אַיז גַּעֲבוּסָט פון לאָוָאָצָּבָּרָגָּר.

דא איז דעם מווועאָום געפינט זיך אַזְמְלָוְנָג פון אלִיך וואָס האָט צו טָאָן מִיט דעם לעבן אוּפּ די חָאוֹאָרְ-אַינְזָלָעָן. באָלְד נַאֲכָ'ן ערשותן אַרְיִינְגָּאָנָג געפינט זיך אַגְּרִיסְטָרְ צִימָעָה, דָּרְכָּבָּאָיָס באָדָרְעָט מִיט די פָּעָדָעָן פון די שיַּינָּע, קְלִיְּנָעָה אַוּוֹאָרְ-פִּוְּגָּלָעָן, וואָס זַיְעַנָּעָן דָּא אַגְּנְגְּזָעָמָלָט ווּרְגָּוְיִם ווּיְלָאָגָּגָן, אָפְּשָׁר הַונְּדָרְטָעָה, אַדְעָרָט טוֹזְוָנָטָעָר יַּאֲרָן.

די אַנְדָּרְעַרְ פָּאַמְּרָעָן זַיְעַנָּעָן פָּאַרְשָׁיְדָעָן שְׂטִיקָעָר לְאָוָא, וואָס האָבָּן אָן אַוְיסְטָרְגָּעָן ווּוְינְגָּאָבָּן אוִיסְוָעָן. אַיְינְקָעָ שְׁטָעָלָן מִיט זיך פָּאַר פָּאַרְשָׁיְדָעָן פְּגָוָרָן, וואָס רָוּפָן אָרוּסָגְּזָוִס באָוָאָנְדָּרְעָנוּגָּג.

דא געפינגען זיך אַיְינְקָע אַינְטָרָעָסָאנְטָעָר מַאֲדָעָלָן פון שיַּינָּעָן שְׁטוּרְוַעְנָעָה היַּוּעָר, וואָס זַיְעַנָּעָן נאָך פָּאַרְבָּלִיבָּן פון יַעֲנָעָץְיָטָן, ווּזְעָן זַיְהָאָבָּן קְיֻ� ווּוּסָעָעָן מַעֲנְטָשָׁן נאָך נִיט גַּעֲקָאָנָט, פון קְיֻ� קְלִיְּדָעָר טְרָאָגָּן נִיט גַּעֲוָאָסָט אַיז גַּעֲלָאָן שְׁטָעָנְדִּיק די זַיְעַנָּעָן-שְׁטָרָאָלָן זַיְעַרְעָט בְּיַּיְנָאָכָּט זַיְעַרְעָט שְׁטָרְיוּעָנָעָן ווּאוּנוֹגָנָעָן באָנוֹצָט.

דא זַעַט מַעַן זַיְעַרְעָט הַיְּלָצָעָרָעָט גַּעֲטָעָר, צַו ווּלְכָעָ זַיְהָאָבָּעָן אַמְּאָל גַּעֲדִינָט. דו שְׁנִיאַצְעָרְיוּעָן זַיְעַנָּעָן גַּאנְצָיָרְגָּוּנָעָן, אַבְּעָר זַיְעָר פְּרִימִיטִיוּוּ אַיז קִינְדָּרְיָש. דָּאָס זַיְעַנָּעָן פָּאַרְשָׁיְדָעָן שְׁרַעְכָּדִיקָּעָ פְּגָוָרָן, וואָס קָעָן אַיבְּרָשְׁרָעָקָן אַקְיָנָה.

אוּיך געפינגען זוק דָּא שִׁינְיְנָקָע יַּמְּ-שִׁיסְטָלָאָך וואָס האָבָּן דָּא אַמְּאָל גַּעֲדִינָט אלָס גַּעֲלָט.

ס. נַאֲרְנְשְׁטִיֵּן

אין די אויבערשטער הדרים געפינט זיך א רייכע זאמלונג פון צענדייקע טויעגעטער פארשיידענע ים-„שערס“ פון די אינזילען אויפֿן שטיין ים. עס נעמט שעהן לאנג זיך צו באסקון. דאס אונג פאן זיך נאָר ניט אַפְּרִוִּיסֶן פון באָוָאנְדָּרָן זַיְעַר פַּאֲשִׂיְּדָעָן, עכטן אויסזען אָוָן די מַעֲרָקְוּיְּדִיקָּעָן קָאָלָרָן, אָין וּלְכָבָעָן דַּעַן גַּרְוָנטָן פון יַם אָיוֹ אָזְוִי רַיִּךְ.

אויך געפינען זיך דָּא פַּיל טַיְעַרְעַ שְׁנִיצְּרִיעְיָן, וּוּאָס שְׁטַעַן מָוט זיך פָּאָר אַמְתָּעָן קְנוּסְטָאָרְבָּעָטָן פון פַּאֲשִׂיְּדָעָן פַּעֲלָקָעָר, וּוּאָס לְעַבָּן דָּא אוֹיפֿן די אַינְזָילָעָן בַּיִם שְׁטִילָן אַקְעָעָן. זַיְיַ מַאֲכָן אַיְיךְ צַוְּשְׁטִינְגָּעָן, וּוּאָו סְ'חָאָט זַיְקָ גַּעֲנוּמָעָן בַּיִם זַיְיַ אָזְוִי פַּיל פַּאֲרָשְׁטָאָנדָן פָּאָר קְנוּסָט, אָין דַּעַר וּלְכָבָעָן צִוְּתָן וּוּן אַיְוָנִיקָּעָן פון זַיְיַ זַיְנָעָן נַאֲרָגָעָן גַּעַוְעָן קָאָלְבָּאָלָן...

— — — — —
וּוּן סְ'חָאָט זַיְקָ דַּעְרָהָעָרטָן דַּעַר לְעַצְטָעָר שָׁאָלָן שְׁקָ אָוָן דַּעַר יִם הָאָטָן גַּעֲנוּמָעָן בְּרוּמָעָן אַוְנָטָעָר דִּי שְׁנִירְדָּמְעָסָעָר פָּוּן שִׁיאָתָן הָאָטָן שְׁוִין דִּי טְוַנְשְׁעַלְעָן נַאֲכָט זַיְקָ אָזְוִי דִּי שְׁיַינָּעָן הָאָוָאִי אַינְזָילָעָן אַוְיסָטָן גַּעַשְׁפְּרִוִּיטָן אָוָן זַיְיַ פָּאָר/כְּשׁוּפָּטָן. זַיְיַ הָאָבָן אַיְצָט אַוְיסָגָעָן טְרוּיָהָן מְעַרְיוּשָׁן אָוָן גַּעַבְּלָהָאָפְּטָן.

פָּוּן בְּרָעָן יִם הָאָבָן זַיְקָ גַּעֲטָרָאָן טְעַנְעָרָן פָּוּן „יְוָקָאַלְיוּלִיסָן“, וּוּאָס הָאָבָן טְרוּיְעָרָק אַוְבָּעָרָן יִם זַיְקָ צַעַשְׁפְּרִוִּיטָן אָוָן פַּאֲרָשְׁוּוֹאָנָן אָיִן דַּעַר אַוְמְעַנְדָּלְאָכְשִׁיטָן.

לְאַנְגְּלָאָנָג בֵּין אַיְיךְ גַּעַשְׁטָאָנָעָן אָ פַּאֲרָנָאָפְּטָעָר אָוָן מִיטָּא בִּינְיָנִי קַעַנְדִּיקָעָר הָאָרֶץ גַּעַקְוּטָן אַיְיךְ דִּי שְׁיַינָּעָן אַינְזָילָעָן, וּוּאָס וּרְעָן פָּוּן מִיר אַיְצָט פַּאֲרָשְׁוּוֹאָנָן, וּוּיְיַ אַיְצָט פַּאֲרָשְׁוּוֹינָדָט אָ שְׁיַינָּעָר טְרוּיָם.

A - 5365
* * *

עַד עַ.

אין ניבען ווועט ערשיינגען

צוווייטער בזק

די נאטור וואונדער פון נארד אמעריקא.

—o—

דריטער בזק

**קינדער מעשהלאך בענגע נאטור וואונדער און
לעגענדיעס פון פרימיטיווע פעלקער.**

—o—

פיערטער בזק

טיפן אויף מײַן וואנדער-וואען.

—
פון זעלבן מחבר.
—